

محبت

کتابنامه

خلل پذیر بود هر بسا که می بینی
مگر بنای محبت که حالی از خلل است

شماره دوم سال نهم ۲۰۱۷

مادر هم
هر کس که این گل مرده اند
رواج مادر از
هر کس که این گل مرده اند
این همه از ما بود، دانه چو
هر کس که این گل مرده اند
قره افروز

در بر گشای این شماره:
محبوبی از دو کراسی
تیمی خند در نغمت عالم
پرمی زنده پسلی داوده
تیمی بر آتشهای ادبی
انگرن پادشاه
سپهرین سرود
من چو کجونی توام شمع و زرنج

زموږ سیمه بدلونونو په لور

که څه هم چې زموږ په سیمه کې ژور بدلونونه د پېښیدو په حال کې دي، خو په افغانستان کې ویجاړونکې جگړه بیا هم روانه ده او د هرې ورځې په تیریدو پوځي سیاسي وضعیت لا پېچلی کیږي.

افغانان له ډیر پخوا په دې روحيه پایدلي دي چې د دوي هېواد د امپراتوریو د ماتولو هېواد دی، دا خاوره د اسیا زړه بلل کیږي او د یورپ، منځنۍ اسیا او لیرې ختیځ د اتصال نکته ده، پریمانه طبیعي سرچینې لري، د جرگو او میلمه پالنې ټاټوبی دی. دا هم ویل کیږي چې دا جغرافیه ډیره زړه او خلک یې خپلواکي خوښوونکي دي او ازادي یې هیڅکله له لاسه نه ده ورکړي، خو کله کله یې د پردیو د تیري په وخت کې استقلال معطل شوی دی. په دې کې شک نشته چې بیان شوي ځانګړتیاوي زموږ د خلکو ویاړونه جوړوي، خو پوښتنه دلته ده چې د دومره غوره ځانګړتیاو برسیره، بیا ولې هېواد او خلک وروسته پاتې شوي او د زاړه تمدن نښې یې د ګوتو په شمار دي او هغه هم تل د ویجاړیدو د خطر سره مخامخ وي. د جگړو له پای ته رسېدو وروسته ځینو هېوادونو زیاته وده کړي، خو افغانان له هرې جگړې وروسته نیستم شوي او ګوښه ساتل شوي.

ښایي پورتنیو سوالونو ته بیلا بیل ځوابونه موجود وي، خو یو شی څرګند دی چې زموږ خلک د فقر په ټیټه کچه کې اوسي او په یویشتمه پېړۍ کې جگړه، بنسټپالنه او تروریسم له هېوادوالو ژوند اخلي. که خپلې سیمې ته پاملرنه وکړو، ګاونډي او د سیمې هېوادونه په اقتصادي، سیاسي او فرهنګي برخو کې ډیر پرمختګونه لري. د یو لړ عمومي ستونزو برسیره د دغو هېوادونو د اوسیدونکو د ژوند کچه لوړیږي. په یاد شوي هېوادونو کې نسبي سولې او ثبات د هغوي یو شمیر حکومتونو ته زمینه برابره کړي چې د نړۍ د ځواکمنو هېوادونو د غوړیدلي اقتصادي امکاناتو سره د دهلیزونو د ایستلو له لارې ځانونه وتړي او هغه طبیعي او تاریخي لارې چلینګ کړي چې تر اوسه د غرب او شرق تر منځ پرې له پیړیو پیړیو سوداګري کېدله.

لوی لوبې که په هره بڼه پایښت وکړ، خو افغانانو ته یې ستر زیانونه واړول. یانې زموږ هېواد یې کوچنی کړ، سمندري پولې او بندرونه یې ترې واخستل او هغې ته یې یو حایل موقعیت ورپه برخه کړ. له افغانستان څخه چې ځینې ځمکې بیلې کړل شوي دي، په هغوي کې د راتلونکو لوبو د ادامې له پاره داسې قبایلي جوړښتونه وساتل شول چې تر اوسه په کې د وسلو د پلور او پیروندولو هټې او ډیپوګانې، د اجورتي قاتلینو او ترهګرو د مختلفو ډلو او ګروپونو د روزلو مرکزونه او پټنځایونه او د مخدره موادو د قاچاق پرانستي بازارونه تاوده دي. په روانه لوبه کې افغانانو او د هغوي وطن ډیر زیان موندلی، خو پاکستان، فارس یا اوسني ایران د لېدو وړ ګټه کړي. هغه د چا خبره جگړه افغانانو

وګرځه، خو اقتصادي، سياسي او پوځي امتياز يې پاکستان او ايران ته رسېدلی دی. یاد شوي هېوادونه د دې پر ځاي چې له افغانانو څخه د شوروي د خطر په دفع کولو کې منډوي وي، هغوي تر دې دمه په ډیره ناځوانی هېوادوال د لا اوږدې جګړې په لور تیله کوي، لاري پري بندوي او ورڅخه د نه منلو امتیازونه غواړي!

د شوروي د ړنګیدو سره سم د پاکستان او ايران په اشاره افغانان په کشمیر، د ازربایجان او ارمنستان په جګړو کې وځنګول شول او د ايران په هڅونه افغانان دمګړی د سوريې او یمن د جګړو په ډګرونو کې هم ځنګېدو ته اړ کېږي! اوس چې لویه لوبه نوی مضمون او بڼه خپلوي، د زرو لوبغاړو په ګډون تازه دم لوبغاړي مومي، په زیاته خواشینۍ ویلی شو چې د لوبې ټول زور د افغانستان په خاوره راځي، ځکه چې زموږ د هېواد ځمکه د غیر نیوني د ډګر په توګه غوره کړل شوي ده.

روانه لوبه بنایي په څو بعدونو کې روانه وي، خو دوه بعدونه یانې پوځي او اقتصادي یې ډیر مهم او جوت دي. تر اوسه په پوځي بعد کې سخته سیالي شوي چې څټ ته یې یو شمیر ستر ځواکونه، پاکستان او ايران ولاړ وه. ځکه د القاعدې، مجاهد، طالب، داعش او یو تعداد نورو په څیر استخباراتي پروژې په پرله پسې توګه وکارول شوي او د هغوي فعالیتونه په لږ یا ډیر مقیاس همدا اوس هم ادامه لري. څرنګه چې د یو شمیر دغو پروژو فعالیت، له یوې خوا د لوبې لوبغاړو ته د لوبیدونکو د وفاداریو د څرنګوالي له زاویې د شک سره مخ شوی او له بلې خوا دا ډول پروژې نوري کارنده او اغیزمنې نه دي، نو د لویو ځواکونو او سیمه ایزو لوبغاړو پاملرنه د سیالي اقتصادي بعد ته مخ په ډیریدو بنکاري. له دې کبله،

د چین د اقتصادي پرمختګ د مخنیوي په موخه د امریکا متحده ایالتونه د هندوستان سره چې ورو ورو په نړیوال اقتصادي ځواک اوږي ستراتیژیکه ملګرتیا پیل کړي ده او چین هم د پوځي سیالی په پرتله د سیمې او نړۍ په کچه په پیلدونکې اقتصادي سیالی کې د ګډون له پاره زړه ښه کوي. بنا پر دې په بیجنگ کې د (کمر بند او سرک) او په ریاض کې (کامیابې په اتحاد کې ده) تر سرلیکونو لاندې ستري نړیوالې غونډې وشوي او هري غونډې د سیمې او نړۍ له پاره د ترهګرۍ سره د مخه ښې او د اقتصادي ودې او پرمختګ د ډیرولو مهم پیغامونه لرل. دا باید یاده شي چې د پوځي سیالی څخه اقتصادي سیالی ته د لیرد بهیر په اسانه مخته نه درومي، یانې تر څو چې اقتصادي سیالی د سیمې د هېوادونو په یوه اساسي اړتیا اوږي، بنایي د پوځي سیالی د شرایطو وسایل او الات به د پخوا په څیر سولول کېږي او جنگ جګړې به په ډیره بې رحمۍ روانې وي. له دې کبله د سختو جګړو د ادامې په څنډو کې د سولې د رامنځته کېدو له پاره د مشخصو هلو ځلو ادامه اړینه بریښي. نو ځکه په افغانستان کې دمدرحاله جګړو زور اخستی، خو په وړاندې یې د مخالفینو سره د سولې خبرې اترې هم کېږي چې ښه بیلګه یې د یو شمیر اندیښنو سربیره د ګلبدين حکمتيار سره د سولې تړون یادولی شو. لکه چې مخکې ورته ګوته ونيول شوه، که د چین او پاکستان تر منځ د کاشغر او ګوادر اقتصادي دهلیز پرانستل شي، بیا به د افغانستان په سینه منځنی اسیا او چین ته د راتلونکو غزیدونکو لویو لارو اهمیت او ګټه څه وي؟ کوم هېوادونه به د افغانستان څخه د تیریدونکو لارو تر غزیدو د چین او

پاکستان تر منځ د فعالو شوي لارو څخه استفاده ونه کړي؟ که پاکستان او چین د دومره مهمو ستراتیژیکو یا د ورېښمو د لاري په ایستلو او فعالولو لگیا دي، ایا د افغانانو ځانته فکر شته چې دوي په څه شي لگیا دي؟ ځواب روښانه دی، په سیمه کې د اقتصادي، سیاسي او فرهنگي لویو بدلونونو د څپانده بهیر په شرایطو کې، افغانان، د هغوي روښانفکران، مدني ټولني، سیاسي گوندونه، مذهبي او قومي محافل او حکومت په خپلو کې په ناوړه سیالیو، د ملي یووالي په زیانمنولو، په یویشتمه پیرۍ کې د یو لړ ناڅرگندو تعبیرونو په پوښښ کې د اقتصادي، سیاسي او فرهنگي ودې په مخنیوي، د نړیوالي ټولني سره د نامشروع اړیکو په پاللو بوخت دي! فساد لوري کچې ته رسیدلی، قانون ماتونه فرهنگ ګرځیدلی، د مخدره توکو کاروبار ادامه مومي، مافیا د ټولني په ټولو شاګونو ورننوتې ده، غاصبانو د هر ډول شتمنی غصب کولو ته متي رابد وهلې، لوړه او بیکاري د خلکو تر لمن رارسیدلي، د احتکار د مخنیوي او د دولتي خالي بستونو په ډکولو کې د ملي یووالي د حکومت ملا ماته ده! ګاونډي هېوادونه د سترو ځواکونو سره ډغرو وهلو ته ځان چمتو کوي او افغانان په خپلو کې له دغري وهلو څخه نه دي وزگار شوي. نو په څه ډول به هېوادوال د خپل هېواد افغانستان له سیاسي، اقتصادي او جغرافیوي ستراتیژیک موقعیت څخه د خپل ځان په ګټه استفاده وکړي؟ له دې کبله د محبت خپرونکي ډلگۍ یو ځلي بیا خپلو وطنوالو، د هغوي ټولنو او حکومت ته ورپه ګوته کوي، چې وخت هیچا ته نه تم کیږي! موږ پوره وخت ضایع کړی او تر اوسه هم د وخت په اهمیت سر نه خلاصوو! موږ اوس هم د سړي جګړې د ایډیولوژیکو چلندونو په بڼه، په نړیواله کچه د اړیکو د جوړولو هڅه کوو. موږ ته اوس هم پانګوالی روسیه، د پاکستان، ایران او سعودي عربستان اسلامي حکومتونه د الهام سرچینې بلل کیږي! زموږ په نظر د خپل هېواد او خلکو ملي ګټې تعریفول او له هغې څخه ملاتړ اړین بلل کیږي. د امو د درياب شاوخوا د اقتصادي ودې لیکه، د چاه بهار، د لوگر د مسو او د بامیان د اوسپنو د کانونو د کیندلو پروژې، د بریښنا د تولید په برخه کې لوي او وړي پلان شوي پروژې، د چین سره د سړک له لاري د افغانستان نښلول، د لاجوردو د لاري د فعالیت لا نوره پراختیا او سلګونه ورته پروژو بشپړول موږ ته ځاني اتکا رابښي. لکه ګاونډیان چې زموږ د ګټو خیال نه ساتي او په موږ ویجاړونکي جګړې پیرزو کوي، په وړاندې یې باید د افغانستان خلک، د هغوي مدني سیاسي ټولني او حکومت د خپلو ملي ګټو د ساتلو په فکر کې شي. هېواد ته سوله راولي، د مخالفینو سره د سولي کولو زړورتیا څرګنده کړي، د سولي د خبرو په میز د هېواد د اساسي قانون او نورو لاسته راوړو ارزښتونو د خوندي ساتلو هنر له ځانه وښيي. د نړیوالي ټولني سره د اړیکو د ټینګولو او پاللو په بهیر چې د هېواد د لوړو ګټو د دفاع لامل کیږي باور وکړي او د هغې د پیاوړتیا له پاره جوړونکي کار سرته ورسوي. د پاکستان، ایران، روسیې او ځینو نورو هېوادونو د نیتونو څخه ځانونه خبر کړي، د خپل هېواد افغانستان د سیاسي، اقتصادي او جغرافیوي ستراتیژیک موقعیت څخه د هېواد او خلکو په ګټه استفاده وکړي. په نړیوال بعد کې ډاډمن دوستان پیدا کړي او د نړیوالو سره د دوستۍ د مزو د ټینګولو پر مهال له ایډیولوژیکو هغو اندیښنو ځانونه وژغوري چې په معاصر ژوند کې د نورو سره د دوستۍ اړوند شکونه او بي باوري زیږوي. د اقتصادي سیالی د ډگر د سترو لوبغاړو په توګه د امریکا متحده ایالات، چین او هندوستان وهڅوي څو د افغانستان له سینې د تیریدونکو لارو څخه چې لنډې، ارزانه او د ښو او ډاډمنو شرایطو لرونکي دي، ګټه واخلي. د سولي په راتلو سره د افغانستان لاري د هر بل هېواد د لارو په پرتله ډیرې خوندي

بنکاري. څرنګه چې د اقتصادي سيالی په ډګر کې د پاکستان او روسیې تولیدات د امریکا، چین او هند د تولیداتو په پرتله بازار نه لري، ځکه نوموړي هېوادونه له پوځي سيالی څخه د راوتلو او د اقتصادي سيالی په بهیر کې د ورګډیدو وړ ګرځي نه شي موندلی او بنایي په پوځي سيالی ځانونه بوخت وساتي.

له دې کبله افغانانو ته په کار دي چې له بیلابیلو لارو په پاکستان، روسیه او ایران زور واچوي چې د افغانستان د حکومت د مخالفینو له مالي، لوژستيکي او اوپراتيفي تمویل څخه ډډه وکړي. همدارنګه د هر ډول بهرنۍ لاسوهنې چې د افغانانو د ستونزو د زیږیدو او لا غزیډو لامل شوي، د مخنیوي هر اړخیزه هڅه او هاند وکړي. زموږ سیمه د سترو سیاسي، اقتصادي او فرهنگي بدلونونو سره مخ ده، هېوادوال، د هغوي مختلفي موسسي او حکومت اړ دي، په رامنځته کېدونکو بدلونونو کې خپل فعال ګډون او ونډه تثبیت کړي، سوله او بنیرازي راولي.

موږ تل حکومتونو ته د کمزورتیا ګوته نیغه کړي ده، اوس مالومېږي چې د افغانستان د هر اړخیز اهمیت او سرچینو څخه د ګټې اخستنې په چاره کې یوازي حکومتونه ملامت نه دي، بلکه د هغوي په څنګ کې خلکو او د هغوي سیاسي او مدني ټولنو هم خپلي دندي پوره نه دي سرته رسولي. که یو ولس او د هغې بیلابیل بنسټونه په هوښیاری عمل وکړي او هر ځانګړی شخص او نهاد خپلي پلان شوي دندي سرته ورسوي، حکومتونه اړ ایستل کېږي چې خپل پلانونه پلي کړي او یا له دندي لاس په سر شي. موږ په پوره درناوي د افغانستان په ولس، د هغوي په روڼ اندو او نهادونو څرګندو چې د خپل ټاټوبي په پیژندلو، د هغې د تاریخي او ستراتیژیک اهمیت په درک کولو او استفاده کولو، په سیمه او نړۍ کې د نورو هېوادونو سره د هراړخیزې سالمې سيالی کولو د وطني احساس په هڅولو، کې نوښتونه وکړي، د بي تفاوتۍ اوسنې وروسته پاتې فرهنگ ته د پای ټکی کېږدي، له ځانه، له حکومته او نړیوالي ټولني څخه بي له ځنډه د روانې جګړې په ختمولو، د اقتصادي او ټولنيزي بنیرازي د تامینولو او په سیمه ایز او نړیوال لیول په پیل شوي سالمو سيالیو کې د خپل هېواد او خلکو په ګټه د ګډون کولو، پراخې زمينې برابرې کړي.

هغه ولس بریالی دی چې د خپلي خوښې واکمنې ټاکي او ورڅخه دکار کولو رپوټ غواړي. هغه ولس بیا کمبخته دی چې د یوي واکمنۍ رعیت وګرځي او ورته د خپلو کړو وړو رپوټ وړاندي کوي. راځي چې سیمه کې د سيالی کولو له پاره ځان تیار کړو، لکه څرنګه چې افغانستان اهمیت لري، د خپلو خلکو په ګټه له هغې استفاده وکړو او د یو فعال، هوښیار او مهذب ملت په توګه لمری هېوادوالو ته هوساینه ورکړو او بیا د انسان په ګټه د نړۍ په بدلونونو کې په خپله هم ونډه وال شو. زموږ په وړاندي ډیره ستره موخه د پلي کېدو په هدف پرته ده، که اراده وي دا موخه هم پلي کېدلی شي. سیمه د ټاکونکو بدلونونو په لور ټوپونه وهي، که عزم وکړو، نه یوازي ټوپ وهلی شو، بلکه په ټوپ وهلو کې ریکارډ جوړولی شو.

په درناوي

صحبت‌هایی از دموکراسی

"دموکراسی به مثابه یک اصل قابل پذیرش - و تاکنون مناسب‌ترین روش ارضاکننده انسانها در تمام بخش‌های زندگی، رفته رفته قابلیت انطباقی خود را به تمام حوزه‌های زندگی بشریت، چون حوزه‌های سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و حتی زندگی خصوصی و شخصی انسانها کشف کرد."

برداشت درست از دموکراسی و سیر تاریخی آن در جوامع بشری نه تنها سطح دانش افراد را در فهم از دموکراسی بالا می‌برد بلکه اشتراک فعال و آگاهانه مردم را در ایجاد حکومت‌های دموکراتیک و جلوگیری از حرکتهای غیر دموکراتیک که زیر عنوان دموکراسی بر مردم تحمیل می‌گردند، زمینه‌ساز می‌شود. در کشورهایی مانند افغانستان، هر اقدامی که منافی منافع گروه و طبقه خاصی نباشد، دموکراتیک شمرده می‌شود.

توماس جفرسون، پدر دموکراسی امریکا، چهار مؤلفه را برای دموکراسی ضروری می‌داند: آموزش همگانی، مشارکت سیاسی، برابری اقتصادی، و نمایندگی به توسط اشرافیت طبیعی.

شرط توفیق دموکراسی این است که حکومت‌ها و رهبران‌شان به ایجاد نهادها، اتخاذ روشها، و پی‌ریزی سیاست‌هایی دست‌زنند که از حمایت شهروندان برخوردار باشند.

در هیچ زمانی از تاریخ مانند امروز این همه انسان از حقوق رسمی شهروندی در نظامهای حکومتی دموکراتیک برخوردار نبوده‌اند. با این همه، آینده دموکراسی ناروشن است.

بمنظور شناخت دقیق و روشن از دموکراسی و درک درست از دموکراسیهای به تجربه گرفته شده در جوامع بشری، به ارائه نمونه‌هایی از انواع و اقسام دموکراسی و صحبت‌هایی در زمینه می‌پردازیم.

- محبت -

اجتماع‌گرایی

نظریه سیاسی ضدآزادی خواهی (ضد لیبرالی) که هواداران آن خواهان بنیاد نهادن سیاست دموکراتیک بر پایه خیر عمومی و بنابراین رام کردن یا حتی از میدان بدر کردن سیاست آزادی خواهانه رایجی هستند که مبتنی بر حقوق فردی است. جنبش اجتماع‌گرایی در دهه 1980 در جهان سیاست و هم در دانشگاهها اهمیت یافت. این احیای مفهوم اجتماع شکلهای بسیار متنوعی - از شکل محافظه کارانه سنتی، تا سوسیال دموکراسی، تا پسامدرن‌گرایی افراطی - به خود گرفته است. در نتیجه، مشکل بتوان خصوصیات متمیز نظریه سیاسی اجتماع‌گرا را به دقت بیان کرد.

اما اجتماع‌گرایان دست کم در یک نقطه اتفاق نظر دارند و آن خصومت مشترک‌شان با فردگرایی دموکراسی آزادی خواه در همه شئون سیاسی است. آنها منتقد دموکراسی آزادی خواهانه متکی بر حقوق فردی و هوادار شکلهای نیرومندتر سیاست دموکراتیک مبتنی

بر تبادل نظر مشترک در باره خیر عمومی هستند. بنابراین، اجتماع گرایان سوالی را دوباره مطرح می کنند که توفیقای نظری و عملی دموکراسی آزادی خواهانه به آن خاتمه داده بودند، و آن ماهیت یک نظام سیاسی دموکراتیک عادلانه و سالم است.

آزادی، فضیلت، برابری

بدیهی است که دموکراسی انواع و اقسام دارد. شکل‌های مختلف دموکراسی وابسته به اهمیتی است که هر یک برای خیر سیاسی اصلی و خاصی، بویژه آزادی، فضیلت، و برابر قایل است.

اولاً، دموکراسی آزادی خواهانه بر این مفهوم استوار است که آزادی (و نه، مثلاً، رستگاری یا فضیلت یا برابری) از همه خیرهای سیاسی دیگر اساسی تر است. بعلاوه، شخص طرفدار دموکراسی آزادی خواه تصدیق می کند که به احتمال قوی اجتماع سیاسی مبتنی بر دموکراسی حقوق افراد را رعایت می کند، یعنی برکتهای آزادی را محفوظ نگاه می دارد. اما چون ممکن است که خود دموکراسی گاهی تهدیدی برای آزادی باشد (آنچه الکسی دوتوکویل آن را "استبداد اکثریت" نامید)، آزادی خواهان بندرت طرفداران ناشایسته دموکراسی هستند. در واقع، همان طور که "اعلامیه استقلال امریکا" تصریح می کند، حقوق افراد ممکن است در بعضی از اوضاع و احوال با استقرار آن شکل‌هایی از حکومت بیشتر تامین شود که تنها به طور مشروط دموکراتیکند، یا اصلاً دموکراتیک نیستند. به این علت، طرفداران صمیمی تر دموکراسی

بدگمانند که نیروی ضددموکراتیک در قلب فلسفه آزادی خواهی نهفته باشد. در هر صورت، از نظر هواداران دموکراسی آزادی خواهانه، دموکراسی وسیله ای است برای تامین آزادی.

ثانیاً، بنیاد جمهوری دموکراتیک فضیلت است. بر طبق استقلال جمهوری خواهانه، دموکراسی برای تضمین شهروندی شایسته به فضیلت وابسته است. از آنجا که در جمهوری دموکراتیک هر فرد انسان، بنابر استدلال مونتسکیو، هم حاکم است و هم تابع، چنین اجتماعات دموکراتیکی نمی توانند برای تضمین روح شهروندی در میان تابعان به زوری که حاکمان به کار می گیرند متکی شوند. شهروندان باید حکومت کردن بر خود را بیاموزند، زیرا حاکمی نیست که بر آنها حکومت کند. شهروندان دموکراتیک باید، با آن روح میهن دوستی یا خیراندیشی که در وجودشان برانگیخته است، خدمت به اجتماع را آزادانه انتخاب کنند وگرنه به هیچ وجه در خدمت اجتماع بشمار نخواهند آمد. بنا به قول سرسخت ترین طرفدار جمهوری دموکراتیک متکی بر فضیلت، یعنی ژان ژاک روسو، فضیلت عبارت است از همسانی پر شور شخص با جامعه خود، عشق صمیمانه به جمهوری دموکراتیک. شهروندان شایسته از شرکت کردن در حیات عمومی جامعه شادمانند و حتی به بهای دنبال نکردن مقاصد شخصی خود در طلب شادکامی، برای خیر عمومی می کوشند و به طریقی خوشبختی خود را با خیر عمومی یکی می دانند.

عدالت برابری خواهانه نه تنها مستلزم برابری قدرت سیاسی بلکه مستلزم قدرت برابری اقتصادی نیز هست. این شکل از دموکراسی را غالباً از آن یونان باستان می دانند؛ آرمان دموکراسی برابری خواهانه را نخست دموکراتهای اجتماعی مطرح کردند.

این استدلال دموکراتیک برخاسته از عدالت، خواه موفق بشود یا نشود، بسیاری تصدیق کرده اند که سیاست کاملاً دموکراتیک، به لحاظ دوراندیشی، دفاع ناپذیر است: مردم غالباً جاهلند - بنوبت متلون و متعصبند. خصوصاً در جوامع جدید که مبتنی بر سیاست توده گیر و مواجه با مسایلی هستند که پیچیدگی بی سابقه ای دارند، طرفداران سیاست دموکراتیک غالباً ضروری دانسته اند که اصول و رویه های آزادی خواهانه و جمهوری خواهانه گوناگونی را که برای تضعیف شر عمومی و اصلاح دآوری عمومی تدبیر شده اند بپذیرند.

مفهوم اجتماع

احیای مفهوم اجتماع در [نظریه] اجتماع گرایی را می توان احیای همین استدلالهای قدیمی جمهوری خواهانه و دموکراتیک به شکلی کم و بیش دو رگه دانست: وصلت دغدغه های قدیمی تر در باره برابری و فضیلت مفهومی کم و بیش بدیع از اجتماع به دست می دهد. احیای این مفهوم در زمانی اتفاق می افتد که استدلال به نفع سیاستی دموکراتیک که خود را وقف تامین آزادی می داند، هم به دلایل سیاسی و هم به دلایل فلسفی که در زیر خلاصه شده اند، دیگر رضایت بخش نیست. به این علت، تا اندازه ای دشوار است که اجتماع

به این ترتیب، فضیلت با زندگی خصوصی آزادی خواهانه بکلی ناهمساز است، چه رسد به آن خودبینی که ویژگی شیوه زندگی فردگرایان امروزی است. جمهوری دموکراتیک روسو نوعی دموکراسی غیرآزادی خواهانه است: حقوق رعایت نمی شوند و بازرگانی مورد تحقیر قرار می گیرد زیرا این امور خیر از نظر آزادی خواهان پیوسته باعث ناهماهنگی میان منفعت عمومی و خصوصی در روح و جان شهروندان می شوند. این جمهوری اجتماعی برابری خواه و همگن نیز هست زیرا نابرابری و گوناگونی عشق به جمهوری را، که به تنهایی موجب فضیلت می شود، از بین می برد. به این ترتیب، جمهوری دموکراتیک کمتر از دموکراسی آزادی خواهانه اهل مدارا است.

و سرانجام این که بنیاد دموکراسی خالص یا مشارکتی بر برابری است. به بیان دقیق، دموکراسی (به قول ارسطو) حکومت مردم است که در آن هر شهروندی سهمی برابر با دیگران در سیاست دارد و هیچ خصوصیتی کسانی را که شایسته شهروندی هستند از کسانی که شایسته شهروندی نیستند متمایز نمی کند. بنابراین، خالص ترین شکل استدلال دموکراتیک همانا استدلال به سود دموکراسی مستقیم یا مشارکتی است: عدالت حکم می کند که هر شهروندی سهمی برابر در خیرهای متعلق به اجتماع سیاسی داشته باشد. برابری را تنها در صورتی می توان به دست آورد که مردم برای دفاع از این حق به طور جمعی عمل کنند (در مجلس یا از طریق آرای عمومی و ابزارهای مشابه اقدام مستقیم مردم). بعلاوه،

گرایی را جنبشی متعلق به چپ یا راست طبقه بندی کنیم: زبان اجتماع گاه محافظه کارانه به نظر می رسد و گاه سوسیال دموکراتیک، بسته به این که وجه جمهوری خواهانه مفهوم اجتماع (فضیلت) غلبه داشته باشد یا وجه دموکراتیک آن (برابری).

اجتماع گرایی، به یک معنی، تازه ترین جانشین مارکسیسم ناکام است. با وجود این، اجتماع گرایی فاقدسختگیری اخلاقی سوسیالیسم و سوسیال دموکراسی است که همانا عشق به عدالت یا برابری است. اگر التزام اجتماع گرایان به برابری با تمام وجود نیست، ستایش آنها از فضیلت از این هم بیشتر دارای احساسات است. بنابراین جمهوری خواهی اجتماع گرایان امروز نیز فاقد صلابت اخلاقی جمهوری خواهی به شیوه روسویی است، که ویژگی بارز آن اخلاق گرایی، حذف زندگی خصوصی، و فداکاری پیوسته شهروندان است.

از جنبه های جمهوری خواهی، اجتماع گرایان وسوسه می شوند که این نظر یا آن سیاست سانسور (ممیزی) معتدل را مجاز بدانند، "ارزشهای خانوادگی" را بستایند، یا خواستار احیای آموزشهای اخلاقی در مدارس شوند. اما، همواره اضافه می کنند که نه به قیمت از دست رفتن رواداری و حقوق افراد. از نظر جنبه های دموکراسی، که احتمالاً قدری رایج تر از جنبه های جمهوری خواهی است، اجتماع گرایان مایل به تعقیب سیاستهای مبتنی بر توزیع مجدد ثروت (به منظور تامین برابری اقتصادی بیشتر) و دعوت به تاسیس نهادهای مشارکتی، مثلاً "دموکراسی از راه دور" (تله دموکراسی) (به منظور تضمین

صدایی رساتر برای مردم به عنوان یک جمع هستند. اما گذاشتن اقتصاد لیبرالی (بازار آزاد) و به طریق اولی کنار کشیدن از هدف رفاه خصوصی اصلاً مطرح نیست. و حذف نمایندگی (آن طور که روسو پیشنهاد می کرد) یا هر یک از دیگر نهادهای سیاسی آزادی خواهانه، که داوری مردم را از صافی می گذرانند و به این ترتیب احتمال حماقت یا تعصب را کاهش می دهند، نیز مطرح نیست. خلاصه، اجتماع گرایان، به رغم حملات تندی که گهگاه به فردگرایی آزادی خواهانه می کنند، دموکراتهای آزادی خواه باقی می مانند. حال می پردازیم به این جنبه انتقادی تر اجتماع گرایی، و آن را با بررسی تصویر آزادی خواهانه کلاسیک از اجتماع آغاز می کنیم.

اجتماع آزادی خواه

آزادی خواهی (لیبرالیسم) کلاسیک (مثلاً لیبرالیسم جان لاک) آموزه فردگرایی فزون طلب است. لیبرالیسم بر آن است که افراد بشر طبیعتاً منزوی و خودخواهند، نه سیاسی یا اجتماعی. ما طبیعتاً دوست یکدیگر نیستیم بلکه دشمنانی هستیم که به سائقه نیرومندترین امیال و نیازهایمان برای رقابت، و بنابراین نزاع، به حرکت در می آیم تا امنیت و آسایش خود را تامین کنیم. بنابراین، وضع طبیعی موجودات انسانی حالت جنگ است، وضعی خوفناک که هر انسان خردمندی در پی گریز از آن است.

بنابراین، لیبرالیسم کلاسیک در بردارنده شرحی است در باره طبیعت و غایت اجتماع سیاسی (به عنوان وسیله فرار از دشواریهای وضعیت طبیعی بشر در جنگ و کمیابی) و

همچنین مفهوم خیر همگان و حتی شرحی در باره فضیلت اخلاقی و سیاسی. اما اجتماع آزادی خواه اجتماعی سخت گیر است که تنها بر اساس قرارداد اجتماعی میان افرادی که بنابر طبیعت خود دشمن یکدیگرند بنیاد یافته است و نه بر اساس عقاید مشترک نیرومندتری که در باره عدالت دارند. از نظر یک آزادی خواه، تنها خیر برآستی همگانی صلح و وسایل رسیدن به صلح است زیرا صلح شرط تقریباً لازم امنیت برای دارا بودن همه خیرهای خصوصی است. و فضایل آزادی خواهانه صرفاً آن عاداتی خودداری معقولی هستند که موجودات انسانی را به تاسیس و تداوم چنین اجتماعهایی قادر می سازند (نظر توکویل در باره "نفع شخصی به مفهوم درست آن").

پس، از نظر یک آزادی خواه کلاسیک، اجتماع به هیچ وجه جایی گرم و نرم و راحت نیست. اجتماع آزادی خواه، خانه نیست، و شهروندان آزادی خواه یکدیگر را همنشینهایی دوست داشتنی و قابل اعتماد در خانواده گسترده (یا حتی در یک بنگاه اخلاقی مشترک) نمی دانند. در واقع، اجتماع سیاسی کاملاً طبیعی نیست؛ و هیچ نوع اقتدار اخلاقی، فراتر از اقتداری که از رضایت حکومت شوندگان ناشی شود، ندارد. حکومت شوندگانی که اجتماعهای آزادی خواه را برای تامین برخی از خیرهای خصوصی، که به طور طبیعی تامین نیستند، برقرار می سازند به بیان دیگر، سیاست آزادی خواهانه سیاست همسازی توأم با ترس در میان دشمنان طبیعی است که به طریقی آموخته اند که خود را به دوستان مدنی تبدیل کنند. و بنابراین، ویژگی اصلی اجتماع

آزادی خواه در بهترین حالت عبارت است از احترام متقابل برای حقوق فردی (زندگی، آزادی، و تعقیب سعادت)؛ تسامح در مورد انواع و اقسام نسبتاً گسترده شیوه های زندگی و عقاید (آزادی مذهب)؛ و میانه روی احزاب و فرقه هایی که اعضای آنها از قبول تایید جامعه در مورد عقاید اخلاقی، مذهبی، و ایدئولوژیک مشاجره انگیز خودداری می کنند (و نه استقرار دین).

پس، اجتماعهای آزادی خواه اجتماعهایی مبتنی بر عقیده اخلاقی نیستند. در مورد عدالت یا رستگاری یا فضیلت یا زندگی خوب، هیچ عرف و سنت آزادی خواهانه ای وجود ندارد، زیرا تبادل رأی همگان در باره این قبیل خیر های همگانی اکثراً صلح و آرامش را بر هم می زند و در هر حال تعقیب خوشبختی به شکل خصوصی به تعصب و اقتدار می آید. و مفهوم اجتماع به این معنا که دارای اقتدار اخلاقی طبیعی و مستقل از رضایت آن افرادی باشد که آن را مستقر می سازند همواره از نظر آزادی خواهان که معمولاً طرفداران چنین اجتماعی را آرمان گرایان خیال پرداز یا اقتدار گرایان خطرناک می دانند، محل تردید است. اگر ورای صلح یا امنیت هیچ خیر طبیعی همگانی وجود ندارد، دعوت به روح جمعی نیز یا احمقانه است یا فریب کارانه، یا رویایی دست نیافتنی است یا ایدئولوژی شرارت آمیز.

اما این نگرش سختگیرانه به اجتماع آزادی خواه برای بسیاری از ناقدانی که انتظاری بیش از این از جامعه دارند. صمیمیت بیشتر، عدالت بیشتر، شرافت بیشتر. رضایت بخش

نیست. از این پس به این انتقادهای اجتماع گرایانه از اجتماع آزادی خواه می پردازیم.

نقد اجتماع گرایانه

انواع و اقسام ناقدان معاصر و برجسته فردگرایی آزادی خواهانه و نظام سیاسی دموکراسی آزادی خواهانه را اکنون اجتماع گرا می خوانند (اگرچه هر به اصطلاح اجتماع گرایی مایل نیست که این عنوان را بپذیرد). هر فهرستی از نظریه پردازان اجتماع گرا مطمئناً شامل این متفکران خواهد بود: بنجمین باربر، رابرت بلا، جین بتکی الشتاین، آمیتا اتسیون، مری ان گلندون، استنلی هورواس، السدر مک اینتایر، مایکل سندل، ویلیام سالیوان، و مایکل والتسر. این نظریه پردازان، بدون تردید، در باره بسیاری از مسایل مهم- بیش از آنچه در یک جنبش معمول است (و گاه گفته می شود که اجتماع گرایی نیز یک جنبش است)- اتفاق نظر ندارند. دموکراتهای مشارکت خواه، جمهوری خواهان کلاسیک، فمینیستها، سوسیالیستها، متکلمان، پسامدرنیستها، و دیگران در ستایش اجتماع داد سخن داده اند بی آن که از همه جهات همسخن با یکدیگر باشند. به بیان دیگر، آنها بیشتر در تشخیص بیماری همفکرند تا در تجویز دارو برای درمان آن.

ثابت شده است که بسیار آسانتر می توانیم بگوییم که چرا از برکت وجود اجتماع محروم مانده ایم تا بگوییم که احیا اجتماع چه شکلی (دموکراتیک، جمهوری خواهانه، یا چیزی یک سره نو) می تواند به خود بگیرد. نقد اجتماع گرایانه فردگرایی آزادی خواهانه ابعاد متعددی

دارد. در اینجا به سه استدلال- سیاسی، اخلاقی، و فلسفی- می پردازیم.

بر طبق استدلال سیاسی (که از جمله به وسیله باربر و والتسر عرضه شده است)، فردگرایی آزادی خواهانه شهروندی را از میان بر می دارد و فضیلت مدنی را تضعیف می کند. فردگرایی آزادی خواهانه نمی تواند بنیادی متناسب برای جامعه ای برآستی دموکراتیک مرکب از شهروندان آزاد و برابر فراهم سازد. همچنان که زندگی خصوصی را با تمام وجود پذیرفته ایم، پروردن فضایل و دیگر عادات شهروندی را نیز، که حتی اجتماع آزادی خواه هم گاه باید آنها را طلب کند، به فراموشی سپرده ایم. بنابراین، اکنون خود را در برابر انواع شیوه های اقتدار غیر شخصی که در دولت دیوانسالار جدید، با اقتصاد سرمایه داری، وجود دارند بی اختیار می بینیم. بعلاوه، توان عمل کردن به حتی ساده ترین شکل‌های خویشتن داری یا خیرخواهی، و بیش از آن توان پرورش دادن فضیلت جمهوری خواهانه قدیمی، را از دست داده ایم.

این آمیزه برده خویی و خودخواهی شیوه نفرت انگیز سیاست آزادی خواهانه را امکان پذیر می سازد. ما بردگان (خوشبخت) نخبگان پدرمآبی هستیم که انفعال و همنوایی عمومی را با توسل فرومایگانه به خودخواهی خریداری می کنند: یعنی "نان و سیرکها"یی که با کارآمدی و خردمندی به وسیله مراجع مخفی قدرتی که در خدمت دولت دیوانسالار و اقتصاد سرمایه داری هستند هدایت می شوند. این امر از تخیل آزادی خواهانه افراد خودمختار و قادر به خودفرمانی بخردانه به دور است. فقط

احیای شهروندی حقیقتاً دموکراتیک، که به افراد بشر در نظر گرفتن خیر عمومی و نه صرفاً حقوق و منافع خصوصیشان را بیاموزد، می تواند آن فضایل مدنی و نیروی دآوری سیاسی را به وجود آورد که ممکن است مردان و زنان معاصر را قادر سازد که بار دیگر مهار زندگی مشترک شان را به دست گیرند و اربابان جدید را از سر خود دور کنند.

خلاصه کردن نقد اخلاقی اجتماع گرایانه از فردگرایی آزادی خواهانه قدری دشوار است زیرا اجتماع گرایان (از لحاظ روان شناسی اخلاقی) انواع و اقسام دارند. با این حال می توان چند مورد اتهام مشترک در میان آنها تشخیص داد. بر طبق استدلال اخلاقی (که از جمله مک اینتایر، سندل، و والتسر عرضه کرده اند)، شیوه های زندگی آزادی خواهانه رایج از لحاظ اخلاقی فقیرند. بنابراین، اجتماع گرایان نه فقط استدلال می کنند که ما شهروندان خوبی نیستیم بلکه می گویند که زندگی خصوصی گزافه آمیز فردگرایان آزادی خواه نیز خود یک فریب است. این حمله اخلاقی به فردگرایی آزادی خواهانه (دست کم برای طرفداران لیبرالیسم) از جهتی مخرب تر از انتقاد سیاسی است، زیرا دفاع از فردگرایی بیش از هر چیز بر این ادعا متکی است که نظامهای سیاسی آزادی خواه انواع شیوه های زندگی خصوصی محترمانه را از دآوری سیاسی خام دستانه و جاهلانه محفوظ نگاه می دارند. اما اگر این شیوه های زندگی غالباً نکوهیده باشند چه می شود؟ و اگر انسانهایی که اکنون آزاد شده اند ساکن اجتماعهای آزادی خواه هستند، غالباً بینوا باشند چه می

شود؟ شاید فردگرایی ما به افراط رفته باشد. مطمئناً همان طور که هدفش بود، ما را از ستمگران و کشیشان رها ساخته است، اما همین فردگرایی حتی تصور زندگی مشترک اصیل با همشهریان یا حتی با خانواده و دوستان را نیز برای ما دشوارتر ساخته است.

روان شناسی اخلاق آزادی خواهانه خود-شناسی ابتدایی یا طبیعی را، که اهمیت چنین وابستگیهای اخلاقی را در زندگی انسان کامل آشکار می سازد، تنزل می دهد. ما آموخته ایم که خود را، پیش از هر چیز، افرادی آزاد تصور کنیم و بنابراین فراموش کنیم که خویشتن ما در اجتماعهای ویژه ای (خانواده، دین، ملت، جمهوری) جای گرفته اند که دست کم تا حدی هویت ما را تشکیل می دهند. بعلاوه، ما در برابر همقطاران مان در این اجتماعها تعهدات و وظایفی داریم که از طریق اعمال ازادانه ما به عنوان فرد ادا نمی شوند. فردی که نیروی اخلاقی چنین وابستگیهایی را تشخیص ندهد سطحی و سزاوار سرزنش است. آزاد شدن ما را تنها و بی پناه گذاشته است. شیوه های خصوصی زندگی ما دیگر نشانی از عمل کردن به آزادی به شکل توأم با غرور ندارند بلکه ویژگی اصلی آنها اسراف و تبذیر هول انگیز، ارضای بی رویه نفس، همنوایی کور و نسنجیده، یا استیصال آرام است. فقط بازگشت اقتدار اخلاقی اجتماع می تواند مردان و زنان کنونی را قادر سازد که به شیوه های زندگی خودمعنایی اخلاقی بدهند.

این نقد فردگرایی آزادی خواهانه، سرانجام، موجد نقدی فلسفی می شود که اهمیت آن برای مقاصد فعلی ما کمتر از استدلالهای سیاسی

نیهبلیسم، بی معنایی، از خود بیگانگی، و نظایر آنها- عمل کند.

بجا است اگر بگوییم که وضع بسیاری از اجتماع گرایان در برابر فردگرایی آزادی خواهانه بیش از آنچه در اینجا شرح داده شده دوپهلو است. بسیاری از این قبیل ناقدان تصدیق می کنند که آزادی خواهی (لیبرالیسم) آموزه ای است که به شکل تحسین آمیزی آزادی بخش از کار درآمده است و نظامهای سیاسی آزادی خواه بتدریج قدرت قابل توجهی برای برآوردن خواستهای بحق محرومان پیشین از خود نشان می دهند. به این ترتیب نقد آزادی خواهی از منظر اجتماع گرایی فاقد تندروییهای آموزه های ضدآزادی خواهانه پیشین است، اگرچه گاه به زبانی نسبتاً تند بیان می شود. در نتیجه، برخی از ناقدان اجتماع گرایان را متهم می کنند به این که دستاوردهای آزادی خواهانه را مسلم می دانند و فراموش می کنند که آزادی مایملکی است که در طول تاریخ دچار تزلزل بوده است و ممکن است به بهای اخلاقی و سیاسی سنگینی (از جمله کاهش فضیلت و افزایش نابرابری) تمام شود، اما باز هم به این بها بیرزد. شاید بارزترین ویژگی اجتماع گرایان کنونی این باشد: آرزوی داشتن همه چیز با هم، احیای فضیلت و برقراری برابری، ولی بدون کاستن از آن حریتی که سیاست دموکراسی آزادی خواهانه فردگرایی به دست آورده است.

- برگرفته از دایرة المعارف دموکراسی،
- تلخیص و تفسیر از ه. تاج

است. اکنون گفته می شود که فردگرایی آزادی خواهانه از لحاظ فلسفی معیوب است زیرا بر شرحی نامنسجم از استنتاج اخلاقی و ماهیت نفس فردی (خود) متکی است. بنابر نظر بسیاری از اجتماع گرایان (و دیگران) تلاش آزادی خواهان در جستجوی اصول کلی و عینی حق سیاسی، که با آنها بتوان عدالت اصول و اعمال هر اجتماع خاص را اندازه گرفت، گمراه شده است. اگر هم اصول اخلاقی کلی موجود باشند، آن قدر جزئی و موجزند که فقط می توانند چارچوب یک زندگی اخلاقی را فراهم سازند. فلسفه آزادی خواهی قادر به تشکیل دادن اجتماع نیست. بنابراین وظیفه اصلی فلسفه کاری شاعرانه یا اخلاق است: تفسیر برانگیزنده افق اخلاقی مشترک است، نه آزاد شدن از چنین افقهایی.

یک فرد اجتماع گرا، برخلاف یک آزادی خواه، اصرار می ورزد که کل افراد بشر ساخته و پرداخته تاریخی هستند که خاص هر کدام از آنها است، و از امکان خاص (و لذا از اجتماع) گریزی نیست. بنابراین، آرزوی آزاد کردن خود از قیود گرایش به جزئیات بر امید مابعدالطبیعی نادرستی پایه گذاری شده است. اکنون جستجوی فلسفی برای یافتن نوعی آرامش مابعدالطبیعی (این که دنیا باید قابل فهم باشد) باید جای خود را به جستجوی اجتماع گرایانه برای آرامش اخلاقی (این که باید "خانه" ای داشته باشیم) بدهد. این است معنی اخلاقی مفهوم جدید فلسفه: اجتماع می تواند چون سدی در برابر خصوصیات جا به جا کننده و منحرف سازنده تجدد- در برابر

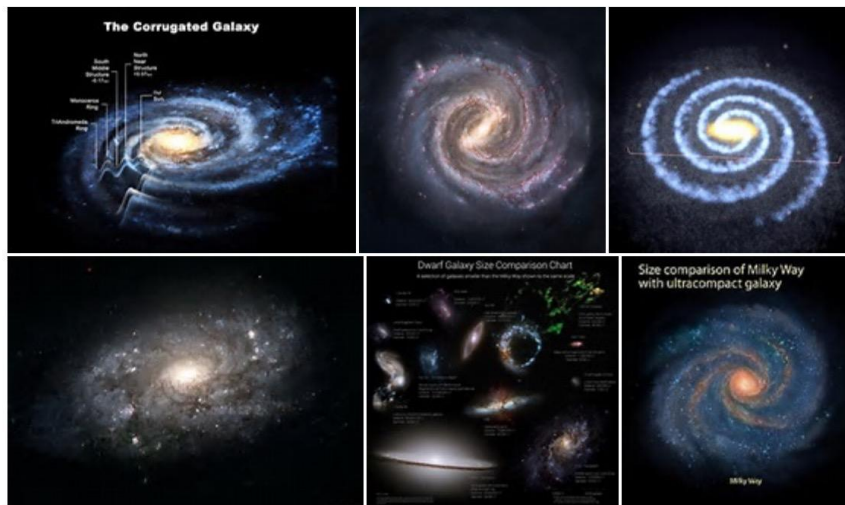
سخنی خرد در عظمت عالم

این چرخ و فلک که ما در او حیرانیم
فانوس خیال از او مثالی دانیم
خورشید چراغ دان و عالم فانوس
ما چون صوریم کاندرا او گردانیم

عمر خیام

.....

کهکشان ما - راه شیری Milky Way

Size
and shape
of milky
way

طول تخمینی راه شیری برابر $100,000 \text{ ly}$
سال نوری است. از آنجایی که یک سال نوری
برابر 9.5 تریلیون کیلومتر است قطر کهکشان
صدهزار مرتبه بیشتر و برابر
 $1000,000,000,000,000,000 \text{ km}$
است.

شش عکس جالب راه شیری ...
راه شیری حاوی حدود 200 بیلیون ستاره
است. پاره ای از ستاره شناسان آن را تا 400
بیلیون تخمین می زند. بخصوص در قسمت
وسطی ستارگان بهم فشرده شده و به صورت
دیسک بیضوی شکل بالا آمده bulged می
باشند. که دارای قطری در حدود $12,000$ سال

ضخامت کهکشان بستگی به این دارد که شما
چه اندازه به مرکز کهکشان نزدیک باشید.
در حدود 10 هزار سال نوری است.

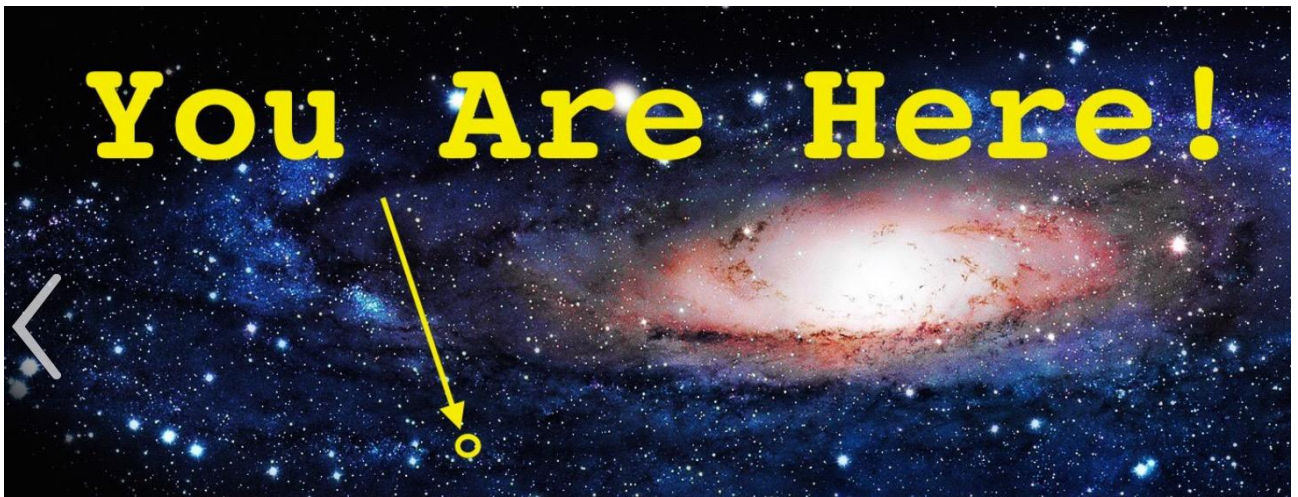
دانشمندان به این باورند که 90 درصد جرم کهکشان ما از ماده سیاه **Dark matter** است

نوری است. خورشید در حدود 27000 سال نوری **light year** از مرکز آن می باشد.

که به آن یک
هاله نورانی
اسرار آمیز
می دهد. در
واقع آنچه ما
با تلسکوپ
می بینیم
10 درصد
جرم راه
شیری

تصاویر
بیشتری از
Milky
Way

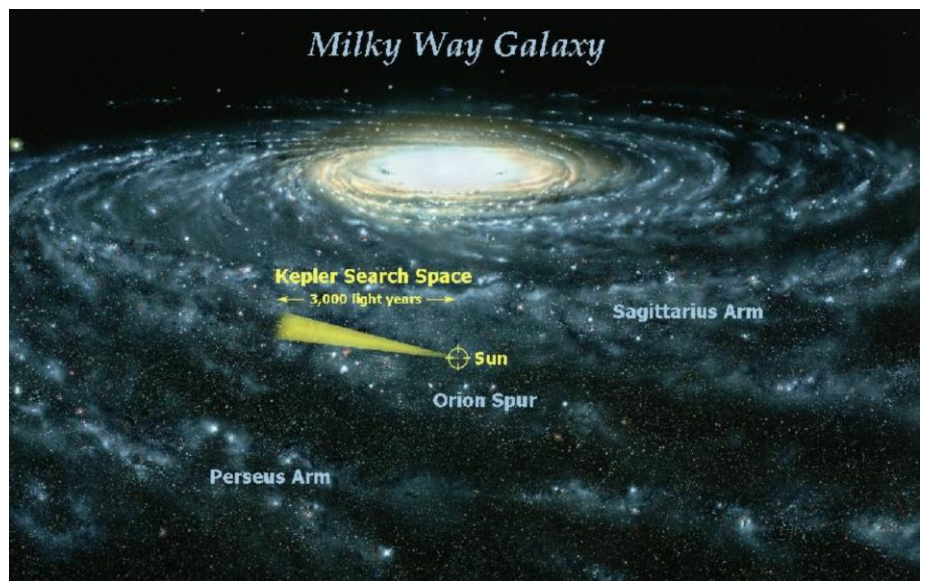

کهکشان ما می باشد.

کهکشان ما همانطور که
قبلا گفته شد بیش از
100,000 سال نوری طول
دارد. ولی فقط ما 6000
سال نوری آن را می بینیم...

راه شیری ساکن نیست
بلکه به طور پیوسته در
گردش است.

همانطوری که بازوهایش
در فضا در حرکت است
نظام خورشیدی با آنها با سرعت متوسطی برابر
۵۱۵۰۰۰ مایل برابر ۸۲۸۰۰۰ کیلومتر در
ساعت در گردش است. حتی باچنین سرعت

زیادی حدود 230 میلیون سال طول می کشد که یک دور به دور راه شیری بزند.

مرکز کهکشان یا قلب راه شیری galactic bulge به صورت فشرده از گاز و غبار و ستارگان است. در این مرکز فقط چند درصدی از ستارگان کهکشان است. در وسط کهکشان یک حفره سیاه غول آسا Monster black hole وجود دارد که بیلیونها جرم دارتر از خورشید است. بیشترین کهکشانها دارای حفره

در هر حال، اگر ۱۷ بیلیون دنیا به اندازه زمین در کهکشان ما باشد از این قرار عالم پر از دنیاهایی بالقوه پر از حیات خواهد بود!

بر حسب اطلاع جدید چاپ شده در مجله فیزیک سماوی حالا تعداد کهکشان ها را با فاکتور 10 از 200 بیلیون به ۲ تریلیون تجدید نظر کرده اند.

جرم عالم قابل دید برابر چندین هزار میلیون

میلیون جرم

خورشید است. با این

حساب در حدود 200

بیلیون کهکشان

داشتیم. حالا ستاره

شناسان با بکار

بری Hubble

Space

Telescope به

قسمت خالی آسمان

نگاه می کنند و در آنجا

کهکشانهای بسیاری

را می بینند ... این

در واقع تجسس

تلسکوپ هابل است.

Hubble Ultra Field در کهکشان ما ۹

کهکشان کوچکتر دیگر وجود دارد که ما آنها را

نمی بینیم. شاید چند سال دیگر با انکشاف

تکنالوژی و ایجاد تلسکوپهای پیشرفته تر تعداد

بیشتری از کهکشان ها را دیده بتوانیم.

اندازه گیری فواصل فضایی

سرعت نور 300,000 کیلومتر در ثانیه است

که بر حسب نسبیت خاص جرم یک شیئی سرعت

زیاد می شود و وقتی سرعت آن به سرعت نور

نزدیک شد جرم آن به بینهایت نزدیک می شود.

این بدان معنی است که ما به انرژی بینهایت

احتیاج داریم تا بتوانیم شیئی را با سرعت نور

سیاه اند.

عکس حفره سیاه در یک کهکشان

چه تعداد کهکشان داریم؟ این طور وانمود می شود که تعداد کهکشانها تا 500 بیلیون برسد. بسیاری از آنها خیلی قدیمی تر از راه شیری اند.

در بین ستاره شناسان چنین حدس زده می شود که حدود 17 بیلیون سیاره، به اندازه زمین در کهکشان خود ما وجود داشته باشد. ولی تاکنون نمی دانند که چه تعدادی از این دنیا ها قابل حیات اند.

برای فواصل کهکشانی و یا اشل های بین کهکشانی کیلوپارسک Kpc و مگاپارسک Mpc بکار می برند.

حرکت دهیم. و این امر امکان پذیر نیست ... تا آینده چگونه این معمار احل کند!

فاصله زمین تا خورشید نزدیک به 150,000,000km است و آن را یک واحد سماوی AU گویند. نور این فاصله را در مدت ۸ دقیقه و ۲۰ ثانیه طی می کند. بدین معنی می

اندازه گیری فاصله تا ستارگان * Stellar Distance

۱- تکنیک پارالاکس
Triangulation on Parallax

مدار زمین
بدور خورشید
قطری برابر
۱۸۶ میلیون
مایل، برابر
300 میلیون
کیلومتر است.

با نگاه کردن به ستاره در یک روز معین و بعد نگاه کردن به همان ستاره در ۶ ماه بعد، ستاره شناسان می توانند اختلاف در زاویه برای ستاره را بفهمند و بعد با یک محاسبه مثلثاتی فاصله تا ستاره را پیدا کنند.

این تکنیک تا ۴۰۰ سال نوری light year خوب عمل می کند.

• A light year is the distance light travels in a time of one year

$$1 \text{ ly} = (3 \times 10^8 \text{ m/s}) \times (86,400 \text{ s/day}) \times (365 \text{ d})$$

$$1 \text{ ly} = 9.46 \times 10^{15} \text{ meters}$$

$$1 \text{ ly} = 5.88 \times 10^{12} \text{ miles}$$

$$1 \text{ ly} = 5.88 \text{ trillion miles}$$

Light Year Distance Scale

Parsec Distance Scale

- As the distance to a star increases the parallax shift becomes smaller
 - Stellar parallaxes are measured in seconds of arc ($1^\circ = 3600 \text{ sec}$)
 - One parsec (pc) is the distance at which a star would have a parallax angle of one second
- One parsec = 3.26 ly

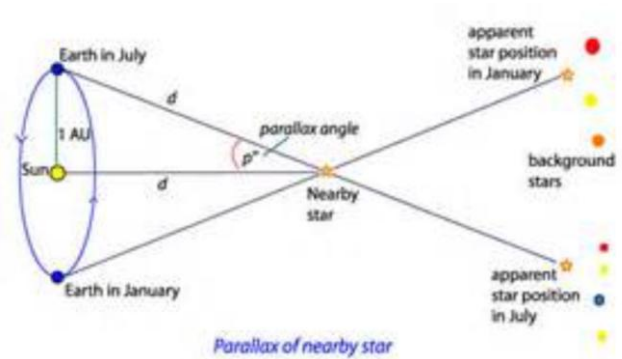
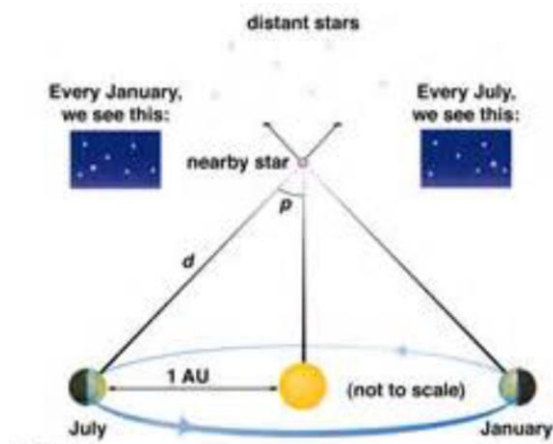
شود که شما همیشه ۵۰۰ ثانیه قبل خورشید را می بینید.

یک سال نوری light year فاصله ای است که نور یا امواج رادیویی و یا هر نوع دیگر رادیاسیون الکترومغناطیس در مدت یک سال طی می کند. که برابر است با 9.46 تریلیون کیلومتر، یا 63240 AU یا 0.3066 parsec است.

* برای فاصله های دورتر تکنیک های دیگری بکار می رود، مانند اندازه گیریهای روشنایی تا زمین.

۲- روش رنگ Colour عالم پر از شکوفه های رنگین است و خیلی عجیب به نظر می رسد که رنگ یک ستاره برای دریافت فاصله اش مورد استفاده قرار بگیرد. در واقع وقتی شما به آسمان شب نگاه می کنید ستارگان به نظر تان

ستاره Proxima Centauri که نزدیک ترین ستاره به خورشید است 4.21 سال نوری با آن فاصله دارد که برابر می شود با 39,900,000,000,000 کیلومتر و یا برابر 271,000 AU وقتی ما در مورد فاصله ها با ستارگان صحبت می کنیم بیشتر سال نوری یا پارسک بکار می بریم. یک پارسک برابر است با 3.2616 سال نوری یا 206265 واحد سماوی یا 30,857 تریلیون کیلومتر.

50,000 درجه سانتی گرید و دارای رنگ آبی اند. ستاره‌های ردیف M سردترین اند با 30000 درجه سانتی گرید، و قرمز رنگ اند.

همه یکرنگ می آیند. همه فوق العاده رنگ پریده است و به سختی در روشنایی کمرنگ می توانند دیده شوند. بهترین موقع دیدن شان وقتی است که نور ستاره از یک منشور و یا از یک Diffraction grating بگذرد. در این وقت نور به رنگهای اجزایش تجزیه می شود. طیف نوری spectrum نتیجه یک نشانه نوری است که نشان دهنده مشخصات درجه حرارت سطح ستاره است.

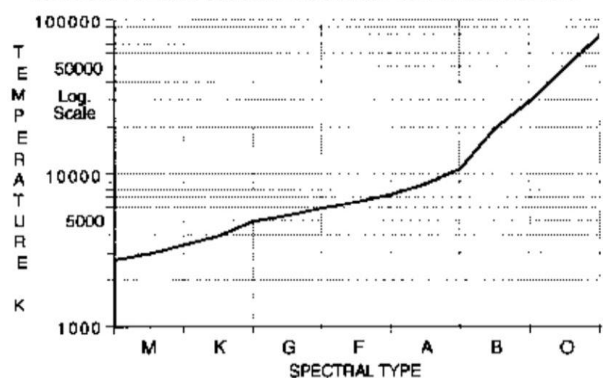
اسپکتروم Spectrum

در واقع تنظیم تمام رنگها بر حسب طول موج (یا بر حسب انرژی فوتون photon) اسپکتروم نامیده می شود.

نه یک موج و نه یک ذره تنها توضیح کاملی از نور نیست. انرژی نور متمرکز در واحدهای فردی می باشد. به جای آنکه در تمام طول موج پخش شده باشد. واحد انرژی نور فوتون photon نامیده می شود.

رنگ آبی نور در ارتباط به طول موج کوتاه تر و فوتون با انرژی بیشتر است. متشابهها نور قرمز دارای طول موج طویل تر با فوتون با انرژی کمتر است. به طور خلاصه نور در فضا چون موج پخش می شود ولی انرژی آن به وسیله ذرات کوچک فوتون حمل می شود

SURFACE TEMPERATURE AGAINST SPECTRAL CLASS

درجه حرارت سطحی برحسب کلاس طیفی

Surface Temperature Against Spectra Class

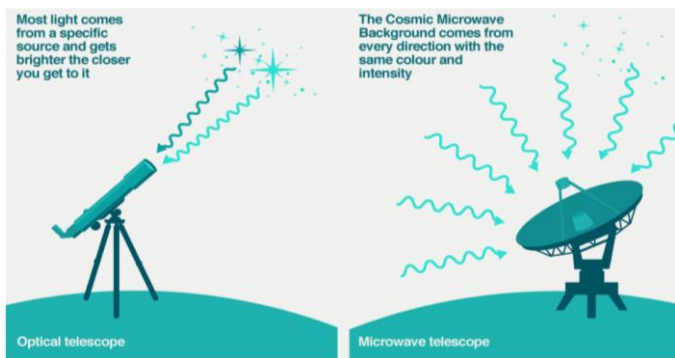
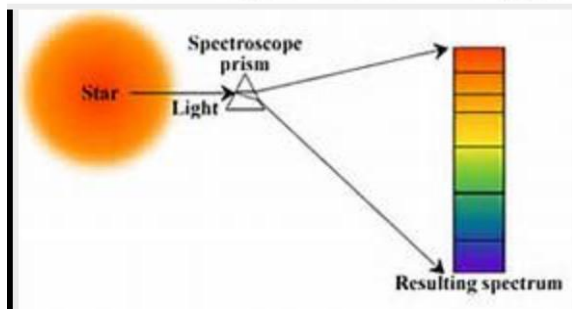
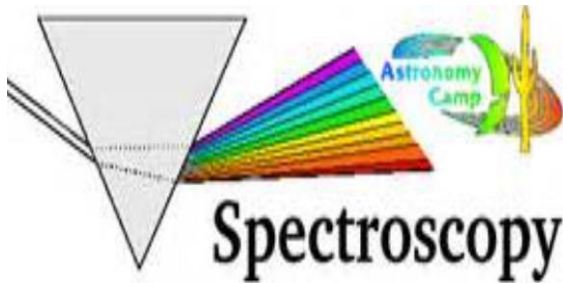
امروزه دانشمندان با بکاربری اسپکتروسکپی ترکیبات شیمیایی ستاره ها را پیدا می کنند. آنها حتی می توانند اطلاعات دیگری چون درجه حرارت سطحی، سن، سرعت دورانی، شدت

ستاره شناسان ستاره ها را از نظر طیفشان به ۷ نوع تقسیم می کنند، O B A F G K M . ستاره های ردیف O گرم ترین هستند با

قانون مربع معکوس Inverse Square Law

در فیزیک قانون مربع معکوس در اکثر موارد بین کمیت‌های فیزیکی صادق می‌باشد. یک کمیت فیزیکی بخصوص چون شدت بطور معکوس متناسب با مربع فاصله از منبع انرژی energy فیزیکی است. دلیل این امر را می‌توان از نظر هندسی بهتر توجیه کرد.

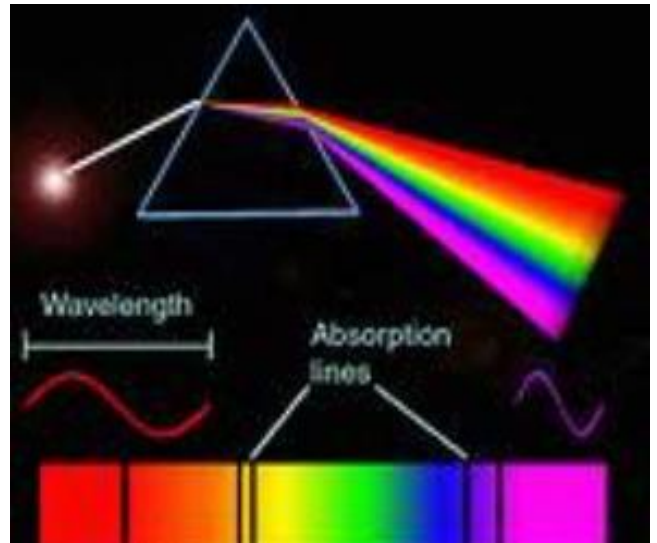
رادیاسیون منبع نقطه ای فرضی که در فضای سه بعدی منتشر می‌شود.

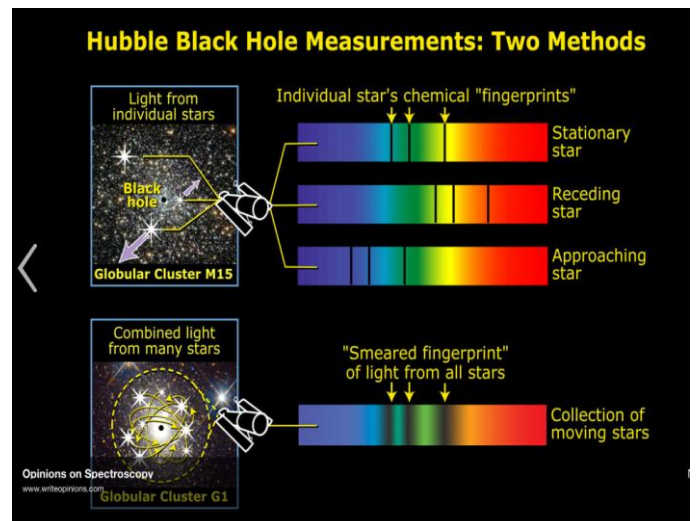
شدت درخشندگی intensity متناسب است با معکوس مربع فاصله.

میدان مغناطیسی و همچنین سرعت حرکت ستاره به طرف زمین یا دور شدن از زمین را معلوم کنند.

ستاره شناسان با مطالعه نور دریافتی از ستاره های دور اطلاعات زیادی در باره آنها پیدا می‌کنند. همه آنها با آنالیز طیف نور Spectrum نور از ستاره به دست می‌آید. همینطور می‌توان سرعت دورانی ستاره را با

آنالیز طیف آن بدست آورد. سرعتی که ستاره

نسبت بزمین در حرکت است

Spectroscopy

The Inverse Square Law of Light

The relationship between distance and brightness, and how astronomers measure distances to far away objects

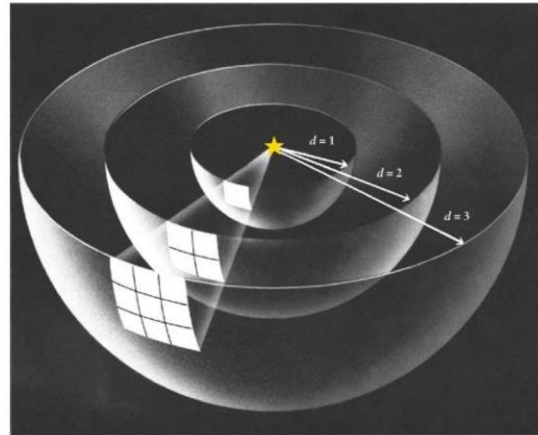
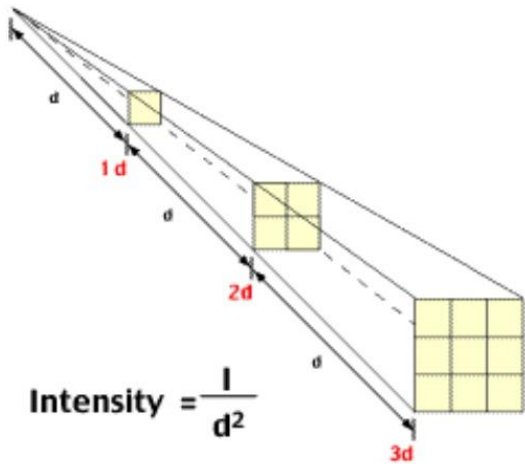

Image Credit: Splung.com

ما می‌دهد. وقتی رابطه را فهمیدیم می‌توان دانست که چگونه ستاره‌شناسان با استفاده از آن فاصله تا ستاره‌ها و کهکشان‌های بسیار دور را محاسبه می‌کنند. به مثال بالا توجه نمایید.

۱- فرض کنیم که ستاره‌ای در فاصله 10 parsec پارسک از نقطه آزمایش است که به آن 100 فوتون می‌رساند.

۲- حالا اگر همان ستاره در فاصله 20 پارسک نقطه آزمایش قرار داشته باشد میزان فوتون‌های نورانی که به محل آزمایش می‌رسد با توجه به قانون مربع فاصله ... وقتی فاصله دو برابر دورتر می‌شود روشنایی ۲ به توان ۲ کم نورتر می‌شود.

در شکل S منبع نور است که در عین حال نشان‌دهنده نقاط اندازه‌گیری شده است. خطوط نشان‌دهنده نقاط هستند که از منبع در حال انتشار می‌باشند. تعداد کل خطوط flux بستگی به قدرت منبع دارد و با افزایش فاصله همیشه ثابت‌اند. تعداد flux در واحد سطح نشان‌دهنده شدت میدان نوری را دارد. دانسیته خطوط Z معکوساً متناسب با مربع فاصله از منبع می‌باشد زیرا مساحت سطح کره با مربع شعاع آن زیاد می‌شود از اینرو شدت میدان به طور معکوس متناسب با مربع فاصله از منبع است.

$$\text{intensity} \propto \frac{1}{\text{distance}^2}$$

It can also be mathematically expressed as:

$$\frac{\text{intensity}_1}{\text{intensity}_2} = \frac{\text{distance}_2^2}{\text{distance}_1^2}$$

or as the formulation of a constant quantity:

$$\text{Intensity}_1 \times \text{distance}_1^2 = \text{Intensity}_2 \times \text{distance}_2^2$$

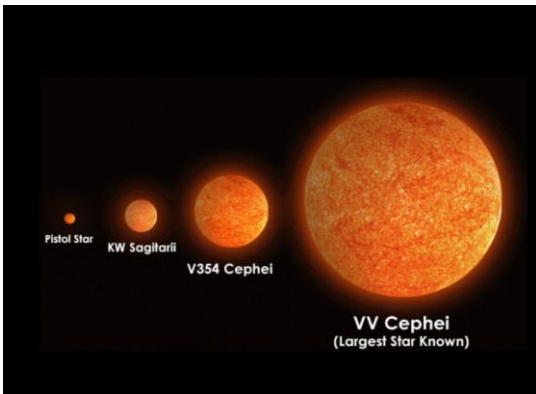
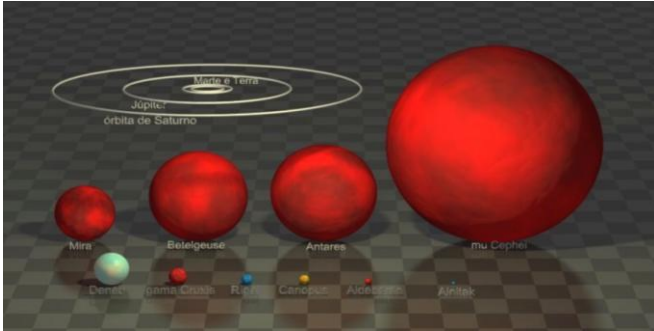
شدت نور متناسب بانسبت عکس مربع فاصله کم می‌شود.

در حال حاضر هیچگونه روش مستقیمی برای اندازه‌گیری ستاره‌های دورتر از 400 ly.

ماهه می‌دانیم که نور یک شمع یا یک چراغ، گرچه به نظر تار می‌آید، هرچه که از آن دورتر شویم این جریان راه آسانی برای اندازه‌گیری در رابطه بین فاصله و روشنایی به دست

می دهد که کمیت روشنایی واقعی سفاید را بطور ساده با مشاهده پریود ضربانی اش بدانیم.

این جریان به ستاره شناسان اجازه می دهد که فاصله تا ستاره را با مقایسه روشنایی شناخته شده اش، با روشنایی مشاهده شده اش پیدا کنند.

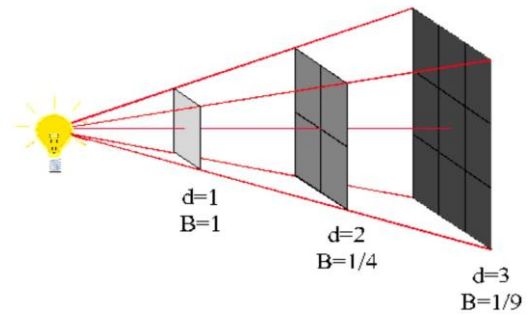
چند عکس از سفاید های مختلف

ابتدای عالم

برحسب بهترین فرضیه ها درموقعی که عالم درجه حرارت (حدود 100 میلیون میلیون میلیون سانتیگراد) بوده جاذبه شدت یکسانی با سه نیروی دیگر طبیعت داشته است. این درست در زمان پلانک می باشد که از عمر عالم فقط 10^{-43} ثانیه گذشته است و در چنین زمانی است که هر چیزی که ما امروز می بینیم در یک حجمی، در طولی نه بزرگتر از طول پلانک 10^{-33} سانتی متر مجتمع بوده است.

در واقع در آغاز عالم یا بهترگفته شود در زمان پلانک همه چیز از نیروهای طبیعت

سال

Expressed mathematically:

$$B \propto \frac{1}{d^2}$$

نوری از زمین نیست. از اینرو ستاره شناسان به جای آن از متوذهای درخشانی استفاده می کنند. و آن بدینگونه است که ۲ طیف رنگی Colour Spectrum ستاره یک نماینده خوبی از روشنایی و درخشانی واقعی آن است. از روش رابطه بین رنگ و روشنایی ستاره شناسان چندین هزار ستاره نزدیک با زمین را اندازه گیری کرده اند. از رنگ آنها می توانند روشنایی واقعی ستاره را معلوم کنند.

با دانستن روشنایی واقعی و مقایسه آن با روشنایی ظاهری دیده شده از زمین، با نگاه کردن به این که تا چه اندازه ستاره تار شده در وقتی که نورش به زمین می رسد. می توان فاصله ستاره تا زمین را معلوم را کرد.

سفاید متغیر Cepheid variable

سفاید نوعی ستاره ای است که به طور شعاعی ضربان می زند. و بدین ترتیب هم قطرش و هم حرارتش با هم تغییر می کند و از این نظر تغییراتی در روشنایی آن با یک پریود و میدان نوسانی amplitude کاملاً ثابت ایجاد می کند.

یک رابطه مستقیم محکم بین یک سفاید متغیر و روشنایی آن و پریود ضربانی اش برقرار می شود و آن چون نشانه های مهم برای فواصل کهکشانی galactic و extragalactic است این کشف به ما اجازه

نظریه لومتر را در باره انبساط عالم تایید می کرد.

لومتر بر این عقیده بود که اگر ماده matter عالم در همه جا در حال عقب نشینی است خیلی طبیعی می باشد که فرض داشت در گذشته بسیار دور آنها بهم نزدیک بوده باشند. و اگر ما بسیار به عقب برگردیم ما به زمانی می رسیم که تمام عالم در یک حالت به طور بینهایت متراکم و بهم فشرده بوده است و در یک زمان به یک نقطه واحد ابتدایی برمی گردد. دانشمندان روی این ایده انبساط عالم را دنبال کردند. در ۱۹۲۷ با انالیز red shifts کهکشانی ادوین هابل Edwin Hubble نتیجه گرفت که کهکشانشا در حال انبساط از یکدیگر هستند. پس باید روزی در گذشته رویهم متراکم بوده باشند.

کشفیات در ستاره شناسی و فیزیک بدون شک به این نتیجه رسیدند که عالم ما درحقیقت یک ابتدایی داشته است. و قبل از آن هیچ چیز وجود نداشته است. برحسب فرضیه استاندارد عالم ما از یک سنگولاریته singularity در 14.7 میلیارد سال قبل به وجود آمده است.

فکر می شود که این سنگولاریته به طور بینهایت کوچک، بینهایت داغ، بینهایت متراکم بوده است. از کجا آمده است؟ نمیدانیم؛ چرا ظاهر شده است؟ باز هم نمیدانیم!

در سال ۱۹۶۵ دو مهندس بل تلفن کمپانی آثار گرمایش اولیه عالم را در حرارت ۲,۷۰ درجه کلوین، برابر ۲۷۰- درجه سانتی گراد پیدا کردند و موفق به دریافت جایزه نوبل شدند.

سیاره های خارجی

Goldilockplanets... Exoplanets

ستاره شناسان همیشه در جستجو سیاره های هستند که مثل زمین باشند. با درجه حرارت

گرفته تا ذرات مادی و زمان و فضا، همه باهم در یک وحدت کامل در فضایی ۱۰۰ بیلیون بیلیون مرتبه کوچک تر از یک پروتون جای داشته اند! و اگر فرضیه عمومی نسبیت را هم ملاک قراردهیم می توان گفت که همه این برنامه عالمی از یک سنگولاریته به وجود آمده اند! که در آن نقطه حرارت و دانسیته بینهایت بوده است. به قول دانشمندی، گویی ۱۴ بیلیون سال پیش در لحظه ای یک نقطه ای نورانی در قعر سیاهی ظاهر شده و جهان مادی ما را به وسیله قوای حاکم بر آن بتدریج در طول زمان تا به امروز به وجود آورده است.

و چنین است آغاز وحدت به کثرت

مولانا چنین گوید:

آفتابی در یکی ذره نمان
ناگهان آن ذره بگشاید دهان
ذره ذره گردد افلاک وزمین
پیش آن خورشید چون جست از کمین

از زمانی که Georges Lemaitre برای اولین بار در ۱۹۲۷ با راه حلهای مختلف معادلات نسبیتی انشتن را کشف کرد که حکایت از یک عالم استاتیک نمی کرد بلکه بیان کننده عالمی در حال انبساط Expanding Universe می بود (مستقلا الکساندر فریدمن از روسیه در ۱۹۲۲ روی این موضوع مطالعه و نظریه یکسانی داشت). نظریه لومتر نتیجتا منجر به یک عالم یک نواخت Homogeneous Universe با جرم ثابت رسید که شعاع آن در حال بزرگ شدن است. و بعد منجر به قانون هابل Hubble's law شد (که سرعت بطرف خارج اجسام دور دست درعالم متناسب با فاصله شان از ما می باشد).

در ۱۹۲۹ بعد از دهسالی مشاهدات Edwin Hubble گزارشی در باره redshift، نوری که از کهکشانهای دور دست می آید متناسب با فواصلشان است منتشر کرد که به طور موثر

در گردش بدورستاره ای هستند. مجله نیچر از این کشف مهم خبر داد. این کشف خارج از منظومه شمسی ما می باشد.

این سیاره ها دارای دو ویژگی مهم می باشند. آنها تقریباً در اندازه کره زمین و درعین حال معتدل اند. این اعتدال می رساند که ممکن است روی سطح آنها آب یافت شود که بالقوه دارای ویژگی حیات می باشند. این هفت سیاره دور یک ستاره کوتوله بنام (Trappist-1) می گردند. از خواص دیگر این سیاره ها آن است که آنها سنگی هستند.

با توجه به این مشخصات امکان سکونت و حتی موجودیت اوقیانوس هم می رود.

دانشمندان ناسا تاکید دارند که ممکن است حیات در سیاره های دیگر شروع و تکامل متفاوتی در مقایسه با زمین داشته باشند.

بیشتر سیاره های خارجی به طور غیرمستقیم ردیابی می شوند زیرا آنها نور از ستارگانی می گیرند که آنها را دور می زنند. با دیدن تکان های کوچک Tinywobles در حالات ستاره که به واسطه عکس العمل های جاذبه ای سیارات مداری ایجاد می شود می توانند به وجود آنها پی برد.

نگاهی به گذشته های عالم.

ما می توانیم با داشتن تلسکوپ های پیشرفته به فعالیتهای گذشته عالم نگاهی داشته باشیم.

نگاه کردن به عمق فضا مانند نگاه کردن در زمان است. این واقعیت برای آن است که نور آشیایی که بسیار دور از ما هستند زمان بسیار زیادی را می کشد به تناسب آن نوری که از اجسام نزدیک به ما می رسد. اگر شبی یک میلیون سال نوری از ما دور تر باشد ما آن را در واقع در وضع یک میلیون سال قبل می بینیم.

درست و اتمسفر مناسب و ستاره ای مناسبی را دور بزنند.

اولین بار در ۱۹۹۲ دانشمندان يك سیاره خارجی exoplanet را که در مدار ستاره ای خارج از منظومه بود پیدا کردند که یک ستاره Pulsar را دور می زد. چند سال بعد سیاره دیگری را پیدا کردند که ستاره ای شبیه خورشید ما را دور می زند. از آن زمان مرتباً تاکنون صدها سیاره خارجی, Extrasolar System, Exoplanets را پیدا کرده اند. حالا با پیشرفتهای تکنولوژی بیش از هزاران از آنها را کشف کرده اند.

در جدول تعداد سیاره های خارجی که تاکنون کشف شده دیده می شود.

در اوایل فقط سیاره های گازی چون مشتری Jupiter نشانه روی می شد ولی حالا با ساخت دستگاههای جدید بسیار حساس و متودهای مختلف می توانند سیاراتی نظیر زمین را پیدا کنند ولی هنوز کسی درست نمیداند که آیا پاره ای از آنها می توانند محلی برای زندگی aliens باشد. ما احتیاج به سیاره ای داریم که شانس زندگی داشته باشد.

سه عامل اصلی در یک سیاره خارجی برای حیات انسانی لازم است:

- ۱- آب مایع (نه یخی و نه برفی). ۲- ذرات لازم و ۳- انرژی.

کشف هفت سیاره خارجی جدید

در اخبار ۲۳ و ۲۴ فوریه امسال آمده بود که ستاره شناسان هفت سیاره تقریباً هم اندازه کره زمین را کشف کرده اند که در فاصله ای حدود 40ly سال نوری از سیاره زمین ما می باشند و

تلسکوپ های جدید حالا آنقدر قوی شده اند که می توانند اشیا را در حالت بیلیون ها سال نوری قبلشان ببینند. حتی می توانند تا نزدیکی های بیگ بنگ را نشانه روی کنند. و گاز هایی که هنوز به ستارگان تبدیل نشده اند را ببینند.

ستاره شناسان اخیراً توده های گازی شکل در فواصل بسیار دور پیدا کردند. پاره ای از آنها شاید در حدود ۱۲ تا ۱۳ بیلیون سال نوری - light year قدیمی باشند. حتی در این فواصل غیرقابل تصور می توان با تکنیک اسپکتروسکپی و آنالیز نوری که از آنها به ما می رسد بدانیم در چه فواصل وضعی هستند.

به طوریکه در محاسبات اولیه بیگ بنگ آمده ۳ تا ۴ دقیقه بعد از انفجار عظیم بیگ بنگ هسته های مرکزی دو عنصر Hydrogen و Helium تشکیل می شود ولی حرارت بسیار زیاد عالم تا حدود ۴۰۰۰۰۰۰ هزار سال مانع از آن است که الکترون ها بتوانند به هسته های هیدروژنی و هلیوم نزدیک بشوند. در این زمان که فضا بسیار منبسط و سرد شده است الکترونها به هسته ها نزدیک شده و اتم های هیدروژنی و هلیومی را تشکیل می دهند... و توده هایی از آنها ستارهها را می سازند. درجه حرارت عالم در این زمان نظیر سطح خورشید در حدود ۶۰۰۰ درجه سانتی گراد است... فضا حالا کاملاً باز شده و امواج ماکروویوسماوی که از ابتدای خلقت عالم می آمده تا به امروز در فضا مشغول انتشار می باشند. آنچه در اینجا ذکرش مهم می باشد این است که حدود ۴۰۰۰۰۰۰ سال ابتدای عالم بعد از بیگ بنگ فضای عالم در اثر دود و غبار و جدایی الکترونها از هسته ها و عوامل بیشمار دیگر ابداء قابل عبور فوتون های نورانی نمی بوده اند. از اینرو ابداء برای بشر امکان دیدن اوایل عالم تا ۴۰۰۰۰۰۰ هزار سال بعد از خلقت آن با هر وسیله و تکنیکی میسر نمی باشد.

دیدن روی ترا دیده جان بین باید

این کجا مرتبه چشم جهان بین منست

حافظ

در ضمن نور از کهکشانهای بسیار دور که بیلیون ها سال نوری از ما دور هستند آنقدر رنگ پریده می باشد که از قسمت قابل دید اسپکروم visible spectrum به قسمت infrared منتقل می شود و می تواند فقط به وسیله دستگاه هایی ردیابی شود که تا حدود صفر درجه سرد شوند.

مهندسی NASA حالا در خارج واشنگتن مشغول ساختن یک تلسکوپ فضایی مادون قرمز new infrared space telescope هستند و امیدوارند که بتوانند بیلیون ها سال به گذشته را نگاه کنند.

هر چه به عقب برگردیم می بینیم که ستاره ها چگونه تولد می شوند و شاید هم چیزهای دیگری را مشاهده کنیم که هرگز تصورش را هم نکرده باشیم ...

هر دم از روی تو نقشی زدم راه خیال

باکه گویم که در این پرده چه ها می بینم

نیست در دایره یک نقطه خلاف از کم و بیش

که من این مسیله بی چون و چرا می بینم

حافظ

=====

در تهیه این گفتار از کتب فضایی و بیشتر از تیتراهای مربوطه در انترنت استفاده شده است.

دښمنی پرځه د پسرلی واوره!

د محبت د خپرونی درنو لوستونکو او مینه والوته د سلام په وړاندی کولو سره غواړم چې، تاسوته د طبیعت د ښکلا، نعمتونو، ناڅاپی بدلونونو او د ټولنیزو ژوند د رېږونو، لاسوهنو، بدمرغیو او هم د ښیګڼو او هیلو په اړوند یو څو جملی، د یوی کیسی په توګه وړاندی کوم.

- گلزار -

دغه ځای یوه پراخه ساحه ده، چې ښایی ۵۰ یا ۶۰ کاله پخوا دغه بلاکونه جوړ شوی. دغه سیمه اساساً د مځکی تر سطح څه لوړه ده او په ځنګله کې پروته دی، په دی مانا چې شاوخوا، کښته او پورته د بلاکونو په منځ کې، چارچاپیره، رنگارنگ جګی جګی ښکلی ونی ولاری دی. کیدای شی چې یادی ونی هم ۵۰، ۶۰ کاله پخوا کښینول شوی وی. په دی ځای کې برښنا ډیره او دومره منظمه وی، چې شپه یې تر لمړیز ورځ یې روښان تره وی. د شپې له خوا، د میدان شاوخوا، سرکونه، لاری ... په غټو غټو چراغونه روښانه وی او ډیر ښکلی معلومیږی. د دغو چراغونو ځانګړی منظری لیدنه ځانته ښایست خوند او کیفیت لری.

بیا کله چې د همغه مخامخ، لیری غرونو په لمنو او سرونو باندی واوره اوریدلی وی، د دی ځای څخه داسی معلومیږی لکه د مالوچو غونډکې، چې سر پرسر یې اوډلی وی. همدا ډول، کله چې د شپې له خوا، آسمان شین او ساړه وی، دیادی سیمی، دجګی جګی صبرونو باندی، پرځو بیا هسی منظره جوړه کړی وی

د شپې له خوا، آسمان تک شین او په ستورو ډک ؤ. گهیځ چې وختی له خوبه پاڅیدم هوا ډیره سره وه. چا چې به د باندی قدم واهه، د زیات یخنی او د باد د فشار له امله د سړی د تنفس لار بندیدله. شاوخوا د ټولو ونو پر سرونو باندی پنډه پرځه پرته وه، او په لومړی سر کې داسی اټکل کیدی چې ډیره واوره اوریدلی ده او د لیری څخه ټولی ونی تکی سپنی ښکاریدلی.

زه د دغه څو کرښو لیکونکی د یوه بلاک په لوړ منزل کې استوګن یم. د بلاک و مځی ته، د جګو ونو ځنګل دی. د ځنګله په منځ کې د لوبو، لکه فټبال، باسکټبال ... او هم د وړو ماشومانو د هر ډول لوبو لپاره یو مجهز ښکلی میدان دی. په دی ځای کې په تیره په لمړیزو ورځو او هم د مکاتبو د رخصتیو پر مهال، خصوصاً په اوړی کې بیا د مازیګر له خوا ډیر ګڼه ګڼه وی، هر څو د خپل سن او همزولو او د ټاکلو لوبو د شوق په لرلو سره په مینه او محبت د خپلی خوبنی او ذوق لوبی کوی.

کورنی بیا د دغه تر پرڅو لاندی ونو په منځ کې د خپلو اولادونو سره، یا دوستانو، آشنایانو ... سره څنگ پر څنگ لاس تر غاړی یادگاری عکسونه اخلی او د خپل ژوند د دغه شیبو تاریخ او داستانونه جوړوی.

باید ووايم، چې زه نه انځورگر يم او نه هم هنرمند، نقاش او شاعر، چې د طبیعت دغه بڼایست رسم او تعريف کړم.

خو یو ماهر انځورگر غواړی، چې د طبیعت د دغه منظرو او رنگونو د بڼایست تابلو وباسی، یا یو تکړه شاعر، ادیب او د قلم خاوند غواړی چې په خوره ژبه او بڼکلی ادبی کلام کې دغه رنگینی شیبی په زړه وړونکو کلماتو کې بیان کړی، او وېی لیکي او د ولس او مینه والو د محبت هیلې تودی اور راژوندی کړی. زه چې د طبیعت د بڼکلا او بدلونونو په چرت کې غرق وم، قدم په قدم، ورو، ورو پر هغه لور پله، چې په همدی ځای کې دی، وختلم او د لویې ویالی و غاړی ته راکښته سوم. د ویالی پر غاړه چې په غرمبا، غرومب اوبه کښته او پورته بهیږی او پر مخ یې ځگونه مستی کوی، لکه د آسمان څخه چې واوره یا ژلی اوری. د پله لاندی، د دغه مست بهانده ویالی پر غاړی د لیری څخه می ولیدل چې څو کسه خرپیر کسان، چې د یخنی له امله ریریدله، کنګواک، لاسونه یې په تخرک کې نیولی، یو پر بله تکیه پراته دی. په لومړی سر کې می داسی گمان وکړ چې دا به د اوبو ژوی وی او د ویالی څخه راپورته سوی دی او دلته پراته دی، لږ ورنژدی شوم، د دوی زگیروی ناری او فریادونه می واوریدل. پوه شوم چې دا

لکه په زرغون شال باندی چې د خاصی سپین نازک ټکر غوړولی وی. همدارنگه د هغو چنارونو او نورو ونو، چې پانی یې لاندی رژیډلی، خو سره، نصواری او ژیر شوی دی او پاس پرڅه ورباندی پری وتلی ده، داسی بڼکاری لکه د پسرلی پر مهال چې د گلانو په پټیو کې سره، سپین، نصواری او ژیر کلانو تازه غوتې یې خلاصی کړی وی، خو هغه شنی زرغونی بوتی، چې پلن پانی لری او د مځکی څخه د دیوالونو پر مخ غزیدلی او لکه د تکو سرو او تکو تورو انګورو وری وری دانی ورپوری ځریدلی دی او اوس د یخنی له بابته دغو پانو سور الوانی رنگ غوره کړی دی او هغه سری او توری دانی ورپوری پر دلوالونو ځورند دی داسی بڼکاری لکه ناوی چې امیلونه په غاړه کړی وی. پر همدی مهال آسمان هم څر سپین بڼکاری، دا رنگه چې، که څوک د لور ځای څخه مځکی او بیا آسمان ته گوری داسی بڼکاری چې مځکه او آسمان سره نښتی دی.

په هر صورت د لمر په غوړیدو سره، شاوخوا، چارچاپیره د محل څخه، د خدای مخلوق، نارینه، بڼځینه، لویان، ځوانان، کوچنیان ټول په رنگارنگ جامو کې، چې پر سرونو باندی یې هم بڼکلی تودی خولی کښی کړی دی، د باندی راوتلی دی او د دی بڼایسته طبیعت، چې پرڅو جوړ کړی ده ننداره کوی. هیر دی نه وی، چې تقریبا ټولو کامری په لاس کې نیولی او د خپل ذوق او سلیقی سره موافق د دغه بڼکلی طبیعت، او په تیره د ونو د څانگو څخه چې تر پرڅو باندی رنگارنگ بڼکاری عکسونه اخلی او فلمونه ډکوی. ځنی کسان او

د اوبو ژوی نه دی، بلکه انسانان دی. ږغ می پر وکر، تاسو څوک یاست او دلته څه کوی؟

خو په خبرو پوه نشول. د لږو کالیو ځولی یې پر شا ترلی وی. رنگونه یې پریدلی، زامی یې د یخنی له بابته ریریدل، ناهیلی او پریشانه ؤ. د دوی موقعیت، بدنی وضعیت او حرکات بیانول یا ترسیمول ناشونی دی.

په هر صورت په ایشارو او ځنی کلماتو سره یې پوه کړم، چې مهاجر دی او د ډیرو لیرو وطنو څخه قاچاق وړونکی، د شپې له خوا تر دی ځایه راویستلی دی او دلته یې خوشی کړی دی او ورته یې ویلی دی، چې ځی، نو دا هغه سیمه ده، چې تاسو غوښتل ورته راسی. نور نو دوی ناخبره ؤ، نه پوهیدل چې پر کومی خوا ولاړ سی او چا ته څه ووایی. داسی څرگنده سوه چې د دوی د کورنی مشر په همغه خپل اصلی وطن کې د مخالفینو له خوا وژل شوی دی او دوی اړ شوی چې کډه وکړی او یو کس یې هم د راتلو په لار کې په اوبو کې ډوب شوی دی او لادرکه دی.

دغه دی د وروسته پاتی او جنگ ځپلی ټولنو، او په تیره د مهاجرینو برخلیک او لا چې نور څه یې په نصیب کیری معلومه نده!

پاته دی نه وی چې دغی مهاجری بنځی په همغه چای چنبلو ځای یا کوچنی رستورانته کې، چې بیان یې وروسته راځی د یو شخص په واسطه، چې د دی په ژبه پوهیدل خپل لنډ حال کې داسی بیان کړ: دی بنځی تر دولسم ټولگی پوری مکتب لوستی ؤ او په آخرو کې په یوه ابتدایی بنونځی کې معلمه وه. هغه زوی یې چې په لار کې د هیوادونو د

سرحدونو څخه د تیریدو په وخت کې په اوبو کې ډوب شوی ؤ نه کلن او په دریم ټولگی کې ؤ او دغه ورسره لور یې په پنځم ټولگی کې ؤ. میره یې د ژورنالېسم په څانگه یې لور تحصیلات لرل، شاعر او لیکوال او ژورنالېست ؤ. په اخبارونو کې یې کار کاوه. نوموړی به په اخبارونو کې تل د ظلم، نارواؤ، فساد، رشوت ... رینی او علتونه یې بیانول او ډیر مشهوره سوی ؤ... او په تکرار سره تهدید شوی و او په وروستیو کې د نامعلومو کسانو له خوا وژل شوی دی او دا پخپله هم تر گواښ لاندی وه او په وروستیو کې مجبوره شوی ده، چې مهاجرت وکړی او په لار کې د ډیرو ستونزو سره مخامخ شوی ده، آن تر دی حده چې خپل یو ځوانکی زوی یې هم له لاسه ورکړی دی. دخبرو په وخت کې د دی بنځی تر سترگو اوبنکی څڅیدلی، خو په جرات یې خبری کولی. داسی بریښیدله چې د مشکلاتو او ستونزو په وړاندی، مقاومت او مبارزه د دی بنځی په وجود کې اخبل شوی ده. ددی غم ځپلی بنځی دروانی وضعیت او متانت په اړوند و ماته د رحمان بابا هغه شعر را په یاد سو چې ویلی ؤ:

لکه ونه مستقیم پر خپل مکان یم

که خزان راباندی راشی که بهار

بیرته د خبرو سرته راځم. بله لار نه وه، نو دوی می و هغه نژدی ځای، کوچنی رستورانته ته ورسول. هلته، په همغه رستورانته کې ښه گڼه گڼه ؤ. چا قهوه چنبلی، چا ناشتا کوله، هملته سهرنی خوراکه باب لکه پوڅه، شیدی، چای... او نور داسی ساده شیان لکه کیک، وچه ډوډی وه. هر چا به خپل فرمایش ورکاوه،

او مظلومیت. په دغه وخت کې وماته دگل پاچا الفت د هغه شعر یوه مصرع په یاد سو، چې ویلی و:

احتیاج دزمانی څه توره بلا ده
دلاک ته کښینیو باچا سرتور

خو زه نور ددوی دغم خلاص شوم او بیرته دخپلی مینې پر لور راوگرځیدم. پر لار روان یم، نری یخ شمال چلیږی او پرخی له پاسه تویوی. داسی ښکاری لکه تنده واوره چې اوری. په همدی ځای کې تر ونو لاندی د محکی پر مخ، او په تیره پر دغه لار پرخه داسی لویدلی ده لکه رشتیا چې واوره اوریدلی وی. زه پلې روان یم، زما لپاره دتگ بله لاره نشته، نو په دغه ځنگله کې ځم. په ځنگله کې چپ و چپاوی ده. کله کله یو بایسکل والا، چې هغه هم د پرخو د اورښت له لاسه سر یې تپت نیولی وی، په بیره روان دی. خو په آسمان کې د زانو کتارونه روان دی. ښایې چې گرمو سیمو ته به الوزی. کارگان او کفتری هم دلته او هلته الوزی او یو نیم بیا د ونو پر جگو ځانگو کښینی کاغ کاغ کوی او غمبر وهی.

آسمان شین دی، لمر ښه غوریدلی دی، هوا ښه په زړه پوری توده سوی ده. پاس د ونو د ځانگو او وچو وچو پانو څخه پرخه ویلیږی او د بام د ناوی په څیر اوبه کښته تویږی او بهیږی. په ځنگله کې د ویالی د غاری تنکی تنکی لښتی، چې پانی یې ټول نه دی رژیډلی تر پرخو لاندی پر ملا خم، یو پر بله تکیه، سرونه یې د پرخو د وزن له امله کښته په ویاله کې ځورند دی. د ویالی په منځ کې مستی هیلی، وزرونه یې غورولې، لامبی او له دی

ورته یې راوړل. کله چې مور یې ولیدلو او د مهاجرینو و قواو ته یې وکتل چې غابښونه یې د یخنی له بابته کړپې کوی او ریږدی، ټولو ناستو کسانو پام ور واوښت او په جرات او حیرت کې پاتی شول، چې دا ولی او څرنګه؟ په دغه ځای ناست کسان هم اکثریت خارجیان، یعنی د بیلابیلو جنګ ځپلو ملکونو او هیوادونو څخه راغلی مهاجر خلک و او یو لږ شمیر هم د محلی اصلی اوسیدونکی و.

ټولو خپګان او زړه سوی ښکاره کړ. چا ویل سمدلاسه و دوی ته یخی اوبه یا بیړ داسی شی ورنکړی بلکه په اوله کې گرمی شیدی او څه ناشتا، هغه هم د شیدو، چای، قهوه سره ورکړی چې ویې خوری. په دی ډول نور نو د دغه تازه دمه، راغلی مسافر، څه ناڅه سترګی یې خلاص شوی، شاوخوا یې سره وکتل، په مخونو کې یې رنگ وغوریدې، څه ناڅه پر حال راغلل او خبری یې کولای شول. د خبرو د اوریدو مینه والو ته یې په خپل حال او احوال، د لاری راتک او ستونزو او د قاچاق چیانو د بی غوری، بی پروایی او درغلیو په باره کې کوټلی معلومات ورکړل. ناستو کسانو هم مینه او مهربانی وښودله او لارښونه یې وکړه، چې دوی باید هر چه ژرسره د پولیسو و دفتر ته ورسوی او پولیس بیا خپل کار کوی. په هغه ځای کې داسی کسان هم و چې د دوی سره د وطنداری پیژندګلوی پیدا کړه او دغو کسانو دوی یې د پولیس و دفتر ته ورسول.

دا چې نور په دوی څه کیږی او چیری ځی ومانه حساب معلوم نه شو، چې تکرار نشی؛ دغه دی د وروسته پاتی او جنګ او جګړی ځپلو هیوادونو اولسونو ژوندلیک، محرومیت

سره تر هغه سره منډی او رامندی وهی، هسی یوه ننداره ده خو د شوق خاوندان غواری، چې ددغه ځانگړی طبیعی صحنی ته په غور گوری او کیفیت ته یې ځیر شی او خوند تری واخلی. خو زه چې په ځنگله کې پر هغه نری لار روان یم، د پاسه د ونو د پانو څخه، د ویلو سوو، پر خو اوبه شرنګ شرنګ راباندی توییری. په دغو څو دقیقو کې هسی لوند خشت سوم، چې ته وایې د بهانده رود د تل څخه راپورته سوی یم. ددغو اوبو څخه د ځان د خلاصون چاره نلرم، نو همداسی مخامخ، پر هغه د پلې پر نری لار روان یم. لږ نور هم وړاندی ځم. د لیری څخه مخامخ یو څو کورونه راته معلوم سول. نو هڅه می وکړه چې ځان د ځنگله څخه وباسم او هلته ورسیرم او د پاس د اوبو د شره ځان وژغورم. مخامخ په گړندی گامونه می ځان و هغه ځای ته ورساوه. کله چې نژدی سوم، پخوا تر دی چې زه برغ وکړم یوه بوډی بنځه د کوره څخه راووتله. گومان کوم چې زه به یې د کور د کرکی څخه لیدلی یم، چې هسی به اوبو خشت یم. دوی د محل با تجربه او زیرک خلک دی. راته یې وویل، دی خواته راشه، دالانی را ننوزه. دالانی ته ننوتم، خپل ډیر لاند کالی لکه بالاپوش، کرتی... له ځانه وایستلی. دغه کور دو منزله بلاک و، لاندی باندی بنای ۱۵ تر ۲۰ کوتی یې درلودی. خو لاندی او باندی منزلو پراخی برندی درلودلی، په برنډو کې بنه لمر او پیتاوی و. ما خپل لاند کالی همدلته په برنډه کې وځړولی، چې وچ شی.

خیر دی یوسی، پر همت یې برکت وی، زما یې بنه عزت وکړ، قهوه، چای او خپل د محل خوروره ناشتایی راکړه.

په همدی وخت کې هغه مهاجره کورنی می به ذهن کې راوگرځید، چې زامی یې له یخی له لاسه ریریدله، خپل د کورنی غری له لاسه ورکړی و، وری، تری، ستړی، ستومانه پر یخه مځکه باندی پراته و. په دغه وخت په فکر کې ډوب شوم، لکه خوب چې راباندی راغلی وی، نو هغه چای می په ستونی کې وپرید، ساه می بنده سوه، ومی توخل... کوروالا چې وماته یې پام و، په وارخطایی وپوښتل، چې څه وسول، ما اطمینان ورکړه، هیڅ پینښه نده، ډوډی او چای می په ستون کې وپریدل، ومی توخل...

په دغه محلی بلاک کې تقریبا د لسو تر دولسو کورنی اوسیدل. دوی ټول بزگران و. د دغو کورنیو ځوانان تقریبا ټولو عالی تحصیلات لرل او په همدی ځای کې یې کاروه. ددغه بلاک شاوخوا مځکی ددوی شخصی ملکیت و. په دی مځکه کې د مثال په ډول د سابو د کرلو یو فارم و چې پیاز، گازری، پتاتی، په بلی خوا کې تور بادنجان، رومی بادنجان، مرچ، پالک، کاهو، گندنه، د پتیو پر بندلونو باندی، شاوخوا، جوار، فاصله... کرلې و. په دی بلی خوا کې د نری ویالی پر غاړه د چرگانو لوی فارم و، چې د اټکل له مخی ۲۵۰ تر ۳۰۰ چرگان و، چې یوی خواته او بلی خوا ته یې منډی وهلی او خپله خواړه یې د مځکی د وښو څخه پیدا کول او خوړل یې. دغه ځای څو برخی درلودلی، چې چرگان په یوه ورځ په یوه خوا کې و او بله ورځ په بلی خوا کې و. دغه ځایونه د

سیمی کتارو په واسطه بیلی سوی وی او موظفو کسانو لخوا به په ماشین پاکیدلی. په چرگانو باندی هم د ونو د پاسه د باران په شان اوبه اوریدل. خو چرگان به خپل وزرونه ټک وهل او ورته خوشحاله و. په دغه میدان کې چرگانو هگی اچولی او موظف کسان په منظم ډول سره هگی ټولولی او په ټاکلی ځای کې په قطیو کې ځای پر ځای کولی. د کورونو په بل اړخ کې بل د یادولو وړ لوی فارم، د غواؤ غوجل او پندغالی و. په دی ځای کې هم تقریبا لږ تر لږه ۱۵۰ تر ۲۰۰ غواوی وی. دغواؤ غولانځی د لیری بنکاریدلی، او اوږده اوږده تی یې لرلی او ډک د شیدو وی. په همدی ځای موظف کسانو ماشین به یې د غواؤ پر تیو بند کړاو لویشلی کیدلی او شیدی به ددغه ماشین څخه د یو غټ پیپ په ذریعه په بل غټ سپین بیلر کې چې د باندی لوړ ځړولی و توییدلی او ذخیره کیدلی. لوی مشتریان به د قرارداد پر بناخپلی شیدی د همدی لوی بیلر څخه وړلی. په بل اړخ کې بیا یو کوچنی بیلر ځړول شوی و، دغه بیلر په درجو باندی لکه د اوبو یوه نلکه یې لرله، نلکه به دی تاؤ کړ. په هر اندازه چې دی غوښتل شیدی توییدلی، مثلا یو لیتر، دوه لیتره، لس لیتره زیات او کم هرڅومره چې په کار به و. د ټولو محصولاتو بیه پاس پر یوه کاغذ چې په بنسینه یې چوکات کې نیول سوی و، لیکل سوی و. باید څرگنده شی ټول محصولات، لکه زراعتی محصولات (پیاز، گازری، پټاتی - هگی...) په یوه خواکې لکه یو ساده دکان، په منظم ډول سره په پاکتونو یا جالیو یا قطیو کې ځای پر ځای سوی او وزنونه یې ورباندی لیکلی و. د سالون یا دکان په شاوخوا کې سره اوډلی و. ډیره په زړه

پوری خبره دا ده، کله چې یو څوک راځی او غواړی چې، د مثال په ډول، هگی یا سابه (گازری، پیاز، پټاتی...) رانیسی، دلته څوک نشته چې حساب ورسره وکړی، بلکه هر څوک خپل د اړتیا په حساب جنس اخلی او د هغو قیمتونو چې پاس لیکلی دی خپل حساب ورته کوی. او خپلی پیسی هملته په کوچنی بڼکلی صندوقونو، چې هملته ایښی دی د صندوق سر پورته کوی او پیسی هملته اچوی. هغه صندوق یا دپیسو بکس، تقریبا تل ډک د پیسو وی، خو هیڅوک دغه پیسی نه اخلی او بی له پیسو څخه جنس نه وړی. کوروالا یا څښتن د ورځی دوه ځلی، یو ځلی غرمه او بل ځلی ماخستن د پیسو صندوق تشوی، خو څه میده پیسی بیا هم پکښی کې پریردی، ځکه کله کله خریدار هم همغلته خپلی پیسی میده کوی او خپل حق په حساب اخلی. دلته څوک د چا حق نخوری. د پیسو یا اجناسو پر سر څوک نه دی ولاړ. د محل د شاوخوا څخه دومره خلک راځی چې کله کله نوبت نه وی. ځکه آسانه کار دی، قیمتونه مناسب دی او جنس تازه او کیفیت یې ډیر لوړ دی.

ددغه محل خلک ټول کار کوی. ډیر زیات یې د زراعتی چارو کې د مخکی د کرلو څخه نیولی بیا مالدارۍ- د چرگانو روزنه... او داسی نورو کې لگیا دی. ددوی د ژوند سطح تقریبا سره ورته او نژدی ده. په اقتصادی لحاظ یو بل ته احتیاجی او محتاجی نلری، یو بل نه استنماروی، یو د بل حق نخوری، یو د بله سره همکاری کوی. سړی ویلای شی دغه خلک په یو رښتنی دموکراتیک ډول ژوند کوی. هملته د ویالی په بل اړخ کې د گازرو، پټاتیو، پیازو او

ډول ډول کډوانو، او هم د بيلابيل ډولونو او رنگونو د گلانو فارمونه دي. پورتنۍ ټول زراعتي محصولات چې مخکې بيان يې وسو، دوی د همدې ځای د خپلو پټيو څخه راټولوی، نو ځکه هم تازه او کيفيت يې لوړ دی. د گلانو د ډولونو او رنگونو په هره برخه کې يوه پايه درولی ده. ورباندې د اوسپنې يو کوچنی صندوق تړی دی او ورباندې يوه قيچې يا چاره هم ځړيږی. هر څوک چې وغواړی د خپلې خوښې گلان په قيچې يا چرې باندې پری کوی او د خپل د گلو گيدی جوړوی او ټاکلی پيسی چې د گلانو پر هر ډول بدنې ليکلې دی په همغه کوچنی صندوق کې اچوی. او د کډوانو د ډولو په برخه کې هم همداسی چلند کيږی. هر رنگه کډو ځانته بيه لری او اخستونکی خپل د خوښې جنس اخلی او پيسی همغه ټاکلی ځای کې وراچوی.

که څه هم دغه ساحه د سيمی او د ټولنی په تناسب محدوده ساحه ده او ټول ولس په بر کې نه نیسی، خو بيا هم د دغی وړوکی ټولنی د مينی، محبت او د باور ډک ژوند څخه داسی نتيجه اخيستلای سو، چې که په ټولنه کې د اقتصادي ژوند له پلوه توپير و نلری او ورسره تعليم کړی هم وی، يو پر بل باندی زور، زياتی نه کوی بلکه يو د بل درناوی ساتی او مرسته کوی. خو که چيری اقتصادي ژوند نابرابره وی، څوک وری وی او څوک بيا د خوراک له بابته پرسيدلی وی، دغه ډلی د دوستی او جوړيدو نه دی بلکه په طبيعی ډول يو د بل په وړاندی ولاړ دی، نو حاصل او پايه يې تشنج، وحشت، وژنه، فساد... او د نورو هر ډول اجتماعي امراضو شتون حتمي

دی. زورواکی، ځان غوښتنه، خپل سړی، ناباوری او دښمنی... د همدی نااندولی ټولنی خصوصیت دی؛ نو دلته د باوری او دوامداره سولی، امن، ثبات او يو له بله سره مرسته راتلای نشی، خو چې هر څه کيږی په زور، جبر، اطاعت به وی چې په پای کې ناوری پایلی لری.

اوس داسی سوال مطرح کيږی، چې آیا انسان اجتماعي ژوند له اوله طبيعيتا همداسی نابرابره ؤ او که څرنگه؟ خو تير ژوند او تاريخ ته به مراجعه وکړو او خپل ځواب به ومومو. د بشر تاريخ څرگندوی، چې توليد د اجتماعي ژوند لومړنی شرط دی. انسان د مخه تر دی چې فکر وکړی بايد څه شی وخورى، وچښی او وایي غوندی او ځان پټ کړی. انسان خپل همدغه د ژوند لومړنی اړتياوی توليدوی. د دغه توليد په جريان کې يو له بله سره اجتماعي او اقتصادي اړيکی ټينگوی. دغه اړيکی د دوی له ارادی څخه د باندی دی، بلکه د توليدی وسايلو د ودی پر بنا په بيلابيلو تاريخی دورو او مراحلو کې په بيلابيلو ډولونو وده کړی او وده کوی. که چيری دغه اړيکی او اجتماعي او اقتصادي مناسبات او اړيکی د کار پر بنسټ داسی تنظيم شی او سيستم جوړ شی چې، واک او صلاحيت د اهل کار شخصيتونو په اختيار کې ورکړل شی، نو د همغه ټولنی د غړو ترمنځ سالم اجتماعي او اقتصادي مناسبات منځ ته راتلای شی، پراختيا مومی او د ټولنی د ژوند نیک مرغی او هوسايی تضمينوی او په پایله کې اجتماعي عدالت منځ ته راتلای شی.

حُکمه دلته بيا د نارواؤ عملونو لپاره شرايط نشته او مخنيوی يې کيږي. د کار حاصل يا محصولات د يوه يا څو محدودو کسانو په جيبونو کې نه لويږي، حُکمه دوی پخپله توليد کونکي دي او صلاحيت هم د دوی په لاس دي، نو توليد شوی جنس په عادلانه توگه ويشل کيږي. دا رنگه چې هر چاته د کار په اندازه خپل حق ورکول کيږي. بيا نو يو بليارد او بل تش لاس او په نس وړي منځ ته نه راځي. د ټولني په همدغسې شرايطو کې، دموکراسي، چې اصلي معنا او مفهوم يې د ټولني با اعتباره، مطمئن، باثباته او د امن ژوند اداره ده، منځ ته راتلای شي. بايد روښانه شي چې دلته د خصوصي مالکيت لغوه کول نه دي، بلکه د يو محاسبه سوي پلان پر اساس محدوده کول دي، چې بيا د سود، گټې يا حاصل څخه د مثال په ډول و مالک ته هغومره ونډه ورکول کيږي، چې د سنجول سوي پلان له مخې، لکه يو توليدکونکي متخصص يا کارکونکي ته چې ورکول کيږي. طبعاً دغه ډول توليدي مناسبات او اداره يو منظم سيستم او قانون غواړي چې جوړيدای شي او د اړتيا په صورت کې بشپړه کيدای شي او غټي کولای شي. فقط ددغه سيستم اداره او واک به هر ورو د هغو کسانو په واک کې پاتيري، چې عملاً په کار کې ولاړ دي. حُکمه دغه واک کولای شي چې د حق څخه دفاع وکړي او حق و حقدار ته ورسوي، مشروط په دې، چې دغه واک يا دغسې واکونه د دولتي قدرت له خوا حمايه او محافظت شي او د هغو امن وساتل شي برياوې يې حتمي ده.

رښتيا هم که په ټولنه کې د مخالفتونو او دښمنيو اصلي ريښې او لاملونه، چې د فقير او غني د موجوديت مسایل دي او ټول تهديدونه، جگړې، ناروا وي، محروميتونه، مهاجرتونه، وژنې، ځانمرگي بریدونه ورځ تر بلې زياتيږي، په دموکراتيک توگه حل شي، بيا نو جنگ، جگړې، وينو تويول، ظلم، ځانمرگي بریدونو، مخالفتونو او نورو شیطاني اعمالو ته اړتيا نه پيدا کيږي.

نن په نړۍ کې د جنگ سياست حاکمه ده او وکتل شي چې دغه تضاد څرنگه حل شي؛ يا به نړۍ وسوزي، يا به جنگ، جگړه مار او متحدین يې مهار شي او له منځه ولاړ شي او د ولسونو ريښتن دموکراتيک سيستم جوړ شي.

په هر صورت، خو ما د يوی محدودی ټولنی د ځينو مناسباتو د ليدلو څخه يوه نتيجه واخيستله او د هغه په اړوند می يو څو جملی وليکلې. اوس به نو خپل پيل سوي کيسی ته دوام ورکړم.

ژمی تير سو او واوره چندان نه واوريدل، او دلته په دې ملکونو کې خلک نوی کال د سپينو واورو په اوريدلو سره نمانځی او واوره د نيکمرغی او آبادی، او په تيره د کرنی د بڼه حاصلاتو په هيله نمانځی.

د وخت په حساب، ژمی تير سو. اوربدی توری شپی ولاړی، پسرلی راغی، ورځی ورو ورو اورديدلی. په پيل کې د پسرلی هوا په زړه پوری او گرمه وه. شاوخوا د گلانو غوټی وکړل، بوټی او ونی شنی سوی. د

مخکی مخ شین او زرغون سو، او په منځ کې خپل سری رنگارنگ گلان وغوریدل. په باغونو کې، په تیره میوه لرونکو ونو گلان وکړل. د پسرلی د دی تازه هوا، د رنگارنگ گلانو، د بنایست او د شنه طبیعت د لیدلو څخه هر چاته خوند اخیست او هرکلی یې کاوه. اولسونه، او په تیره دهقانان دکورونو څخه راووتل او پخپلو کرونو او یا نورو چارو کې کارونه پیل کړل او مصروفه سول. د پسرلی تازه ورمی او د نوی کارونو پیل کیدل هرچاته خوشحاله کوونکی او نوی روحیه ورکوله.

د می اوله، چې د نړی د کارگرانو ورځ ده، په ټول جهان کې په بیلابیلو مراسمو او شعارونو سره نمانځل کیږی. دغه ورځ په ۱۸۸۶م د امریکې د شیکاگو د ښار کارگرانو اعتصاب و څخه پیل کیږی. نوموړی کارگرانو د ورځی د اتو ساعتونو د کار غوښتونکی و، خو کارفرمایان او سندیکاؤ پر دوی باندی زیات کار کاوه. د کارگرانو غوښتنه و نه منل سوه او د هغه پر ځای پولیس برید پر وکړ، چې په پایله کې یو شمیر کارگران مړه او یو شمیر ټپیان سول. لنډه دا چې د امریکې په ډیرو ښارونو کې، او حتی په نړی کې د شیکاگو د کارگرانو ملاتړ وسو. دغه موضوع دوام وموند، تر هغو پوری چې د ورځی اته ساعته کار ومنل سو. وروسته تر هغه، د نړی د کارگرانو فدراسیون کنگری په پاریس وپتیله، چې د می د لومړی ورځی د قربانی خاطر دی هیر نشی نو همغه و چې په کال ۱۸۸۹م کې د کنگری د پریکړی پر بنیاد دغه ورځ د نړی د کارگرانو متحد شی د ورځی تر عنوان لاندی ونمانځل شی.

همغه و چې تر بحث لاندی محل کې هم دغه ورځ په شانداره مراسمو سره، د نورو کلنو په څیر ونمانځل شوه او دا رنگه چې: په ټاکلی ځای کې چې ښکلی او پراخ چمن دی نو د جندی د پورته کولو لپاره یوه ورځ مخ کې د محل د ښاروالی له خوا ټول لازم ترتیبات، لکه د میدان پری ول، د میزونو او

خو سږ کال، د نورو کلونو په څیر، د پسرلی موسم دوام ونکړ. ورو ورو بیرته هوا تر ژمی لا سړه سوه او د واورو اوریدل شروع سو. څو شپی پرله پسې واوره واوریدله. دغه وخت، تقریبا د اپریل د میاشتی ۱۸ یا ۱۹ څخه شروع، بیا د میاشتی تر آخره، یعنی تر ۳۰ ورځی پوری دوام وموند. د مخکی مخ تک سپین په واورو پټ سو. د ونو، بوټو او گلانو غوټی، او د مخکو او چمنونو د مخ گلان یو مخی تر واورو لاندی شول. د دی بی وخته واورو اوریدنه نه جبران کیدونکی مالی زیانونه یې وارول. میوو لرونکو ونو او د انگورو تاکانو، گلانو یخ وواهه او حاصلاتو ته یې لوی تاوان ورساوه.

د اپریل میاشت تیر سو او د می میاشت شروع سو. د می اوله آسمان پاک صاف او شین سو. لمر مکمل ښه گرم وغوریدی. ولسونه د لوی تر کوچنی پوری ورته

ټوکي

دغوا خرڅول

ملا نصرالدين خپله غواد خرڅلاو له پاره مندويي ته بوتله، خو په ټوله ورځ کې يې چا پوښتنه ونه کړه. سبا ته يو چالاک انډيوال ورسره لاړ او په لور غږ يې د غوا ستايل پيل کړل: «ډيره بڼه غوا ده! شپږ مياشتي کيږي چې بلاربه ده! بختور به يې لويشي! راشي ويې گوري چې څومره بڼکلي غولانځه او څومره پسته يې لري!»

لا يوه گړی نه وه تيره چې غوا په جگه بيه خرڅه شوه.

سبا ته د ده د لور له پاره غوښتونکي راغلل او کوژدن کيدو خبره يې ورياده کړه. ملا نصرالدين سمدستي د خپلي لور ستايل پيل کړل، ويې ويل: «زما لور ډيره بڼه نجلي ده! شپږ مياشتي کيږي چې بلاربه ده! بختور به يې لويشي! راشي ويې گوري چې څومره بڼکلي غولانځه او څومره پسته يې لري!»
- د ملا نصرالدين کچکول د ميرزا علم حميدي اثر څخه

وجيزی:

- بي له کاره څخه ژوند کول، تر وخت د مخه مړينه ده.

«گوته»

- يوازي عقل دی چې په ټولو خلکو کې په عدالت ویشل شوی دی، ځکه هر څوک فکر کوی چې په کافي اندازه عقل لري او عاقل دی.

«رنه دکارت»

چوکيانو ايښوول او نوري زينتي شيان ځای پر ځای شوي او کوچني کوچني دکانونه، چې په ځانگړي موټرانو کې بار دی په ټاکلو ځايو باندې درول شوي و. او بېرغونه، پوقاني... نور هر څه سمبال و، د می په اوله، سهار وختی بيا ټول موظف کسان (نارینه او بڼځينه) په ځانگړي يونيفورم کې راغلي و او پر نوی جندي باندی ملی، نوی شعارونه، د تازه گلانو گيدی... او نوری لویی لویی حلقی جوړی کړی وی ورباندی يې وتړلی او يا وځړولی او جنده يې پورته کولو ته برابر کړ. جنده ډيره اوږده يا جگه او ډيره درنه ده، نو غښتلو غښتلو بڼځينه او نارينه اوږی يې ورته بندی کړی او د ماشين په واسطه ورو ورو يې اوچت کړ او ويې درول.

چک چک يې، هوراگانی او آوازونه پورته سول. په ترتيب سره د موظفو کسانو خپلی ويناوی وکړی. ورپسې د موزیک گروپ، چې هم په ځانته يونيفورم آغوستی و، او پر هغه لور ستيج باندی چې د دوی لپاره جوړ شوی ودريدل او آوازونه او غزل يې شروع کړلی. نور نو دغه مراسم او جشن د ورځی تر مازيگره پوری دوام درلود. بيا نو کرار کرار راغلی، خلک ولاړل او مراسم پای ته ورسيدل.

دا و په لنډه توگه د سږ کال د ژمی پرځه او د پسرلی واوره، چې د می په اوله پای ته ورسيدل.

پای

بحثی بر مکتبهای ادبی

کلاسیسم

در اواخر قرن شانزدهم، دولت اسپانیا که بیشتر دارای تمدن قرون وسطایی بود، سراسر شبه جزیره ایتالیا را تحت اشغال خود درآورد و تصمیم گرفت که با شدت از مذهب کاتولیک دفاع کند و این سیاست دینی را در ایتالیا که بر اثر نفوذ اومانیسم اعتقاداتش سست شده بود زیادتیر نمود. این جریان که هدفش روزافزون ساختن قدرت پاپ بود بنا م *Contrariforma* ضد ریفورم نامیده می شود.

این وضع در قرن هفدهم نیز که قرن تاسیس مکتب کلاسیک در فرانسه بود ادامه پیدا کرد؛ زیرا هنوز ایتالیا در زیر یوغ خارجی بود و فرمانروایان اسپانیایی و اشراف رشوه گیر، خون مردم را می مکیدند و شاعران و ادیبان نیز بدون توجه به زیبایی اثر یا هدف معنوی کار هنری، برای این که زندگی راحت و بی دردسری داشته باشند، به تملق گویی می پرداختند. در عین حال که از طرفی بر فقر و مسکنت اکثریت مردم افزوده می شد، آن عده که از همه مزایای زندگی برخوردار بودند بزرگ ترین آرزویشان راحتی خیال و خوشگذرانی بود و شاعران و نویسندگان آثار خود را نه به منظور هنری بلکه برای کسب پول و برای تفریح آن عده به وجود می آوردند.

به این ترتیب، در قرن هفدهم که ادبیات فرانسه چنان آثار درخشانی به عالم ادب

ادبیات قرن کلاسیک در کشورهای دیگر

برخلاف رنسانس و عصر روشنگری و رومانتیسم و سمبولیسم که پدیده های اروپایی هستند و در چند کشور با هم و یا به دنبال هم ظاهر شده اند، باید گفت که کلاسیسم فرانسه در خارج از آن کشور معادلی نداشته است. البته این امتیاز خاصی شمرده نمی شود و همانطور که قبلاً گفته شد نویسندگان دوران رنسانس و یا قرن شانزدهم ایتالیا از قبیل کاستیلیونه *Castiglione*، آریوستو *Ariosto* و تاسو *Tasso* گذشته از این که آثار اصیل و درخشانی به وجود آورده اند، هیچ کسی "کلاسیک" بودن آثارشان را به مفهوم ارزشی کلمه، نمی تواند انکار کند، اما در ایتالیا نه یک مرکز و محفل ادبی وجود داشت (و این پراگندگی و تنوع خود مایه غنای ادبی بود) و نه کلاسیسم فلسفی و ادبی. این اصطلاح وقتی که در مورد این دوران از ادبیات ایتالیا بکار رود، از نظر اغلب مورخان فرهنگ ایتالیایی به مفهوم (پایان اومانیسم) و حتی به معنی انحطاط است. چنان که هنر و ادبیات اسپانیاس بعد از ولاسکز *Velasquez* و کالدرون *Calderon* نیز در برابر آن دوران درخشان بیرنگ و بی اهمیت جلوه می کند.

عرضه داشت، ادبیات ایتالیا بیش از هر قرن مرده و بی روح و دچار رکود بود.

کلاسیسم تاثیر اصلی خود را در قرن هجدهم در ایتالیا بخشید. در عرصه تئاتر، Goldoni گلدونی (۱۷۰۷-۱۷۸۳) نویسنده کمیدی و Alfieri آلفیری (۱۷۴۹-۱۸۰۳) گوینده تراژیدی، تعدادی آثار برجسته کلاسیک به وجود آوردند.

در آلمان

در آلمان، وضع پیچیده تر است. نیچه در "مسافر و سایه" اش می پرسد: "آیا نویسندگان کلاسیک آلمانی وجود دارند؟" و با لحن قاطعی جواب نفی می دهد. ادبیات آلمان از رنسانس به هیچ وجه نصیبی نبرد، ولی در اواخر قرن هفدهم توانست با ادبیات کلاسیک هماهنگ شود. در این دوره، ادبیات آلمان دوره تقلید بسیار ضعیفی را گذراند. از شاعران آلمانی این قرن بیشتر از هر کس نام Opitz اوپیتز (۱۶۳۹-۱۶۹۴) جلب نظر می کند که او نیز بیشتر از آن که شاعر باشد متفکر بزرگی است که در راه اصلاح زبان آلمانی کوشیده است.

"اوپیتز" در عین حال موسس یک مکتب ادبی به نام "سیلزیین" Sillesiens است. ادبا، بخصوص شاعرانی که تابع این مکتب هستند بیشتر از احساسات و خیال، بر فکر اتکا دارند. چون اوپیتز در تاسیس این مکتب تاثیر بسیار مهمی دارد، این مکتب را در عین حال "مکتب اوپیتز" نیز می نامند.

از میان کشورهای بزرگ اروپای غربی فقط آلمان ادبیات جدید خود را با دورانی که

تقلید از کلاسیسیسم بیگانه است شروع کرده است، اما با وجود این گوتشد Gottsched (۱۷۰۰-۱۷۶۶)، و حتی کمی بعدتر از او، ویلاند Wieland در صحنه ادبیات اروپایی چهره های بی جلوه ای شمرده می شوند. البته نوعی شعر غنایی باروک وجود داشت. با جاذبه اصیل و نیز حتی پیش از خاندان موسیقی دانان "باخ" نوعی موسیقی باروک آکنده از لطف و ظرافت وجود داشت. اما نه در تئاتر و نه در رمان و نه در میان نویسندگانی که "اخلاقیون" خوانده می شدند تاثیر کلاسیسیسم فرانسوی بارآور نبود. غریزه ای آگاه و مطمئن، از همان آغاز، لسینگ Lessing، هردر Herder، شلگل Schlegel و حتی گوته و شیلر جوان را به عصیان علیه سرمشق گرفتن از فرانسویان برانگیخت. آنها برتری آثار شکسپیر و شعر عامیانه کالدرون را اعلام کردند و بعدها Winckelmann وینکلمان (۱۷۱۷-۱۷۶۸) از برتری یونانیان در هنر و ادبیات سخن گفتند و ادبیات فرانسه را به درجه یک ادبیات تقلیدی پایین آورد. مدتی بعد، به دنبال گذشتن دوران "طوفان و شور" در حالی که جوانان دیوانه عرفان و التهاب دوران رومانتیک نوپا (در آثار نووالیس، تیک، و کلايست) بودند، گوته و شیلر کلاسیک بودن را انتخاب کردند، اما با نوعی خودآگاهی و صلابت و با کمی تصنع. این مرحله که "کلاسیسیسم وایمار" نام گرفته است، حتی در "افی ژنی" گوته و "نامزد مسینا" و "دوشیزه اورلئان" شیلر، با روانی و حالت طبیعی بیش از حد شان، از قافله کلاسیسیسم عقب می مانند. الهام از ادبیات یونان و و حسرت سوزان برای خدایان و علاقه شدید شیلر به

هولدرلین Holderlin (۱۷۷۰-۱۸۴۳) به "هیپریون" Hyperion- نام یکی از تیتان های اساطیر یونان که "هولدرلین" به نام او نوشته است. وقایع کتاب در سال ۱۷۵۰ اتفاق می افتد و هیپریون یک جوان یونانی است که برای نجات میهن خود از زیر یوغ ترکها قیام کرده است.) و "دیوتیما" (کاهنه ای که در رساله "ضیافت افلاطون" در باره جنبه الهی عشق به سقراط آموزش می دهد. هولدرلین نام او را در کتاب خود به قهرمان زن کتاب و مجموعه "هیپریون" داده است.) و حتی به جنون آنها، در عین حال با ستایش روسو و انقلاب فرانسه همراه است، نه با پیروی از بوالو و راسین، و نیز با آثاری بسیار متفاوت با کلاسیسیسم است که نبوغ جهانی گوته به پایان راه خواهد رسید و او یا خیالبافی های "کلاسیک و رومانیک" هلن در پرده سوم فاوست یا "رثای مارین باد" به رومانتیسم جوان فرانسه درود خواهد فرستاد.

نئوکلاسیسیسم Neoclassicism (کلاسیسیسم جدید)

تاریخ ادبیات این طبقه بندی را از تاریخ هنر به وام گرفته است تا با استفاده از آن تحول قالبها و اندیشه ها را در نیمه دوم قرن هجدهم نشان دهند. این کلاسیسیسم جدید را می توان بیان نهایی کلاسیسیسمی که در قرون هفدهم و هجدهم در اروپا حاکم بود تلقی کرد. مثال این خصوصیت، آثار آلبرتولیستا A. Listal و مارتینس د روسا M. De Rosa نویسندگان "پوئیتیکا" Poetica (۱۸۲۷) در اسپانیا است. ضمناً همه رومانیکها در مجادله شان با اطناب و اسطوره مکرر و فرسوده ادبیات انقلابی و نیز امپراتوری، از این اصطلاح استفاده می کردند. و نیز می توان نئوکلاسیسیسم را عکس العملی نسبت به ادکامیسم کلاسیک، و بازگشت به سرچشمه های باستانی، و رای قواعدی که

بوالو و معاصرانش از ارسطو و کنتی لین اقتباس کرده بودند تلقی کنیم. در واقع نئوکلاسیسیسم نوعی آشنایی بهتر با دوران باستان، به دنبال حفريات باستانشناسی و در سایه تحقیقات دانشمندی نظیر ونیکلمان تجدید شده است. نئوکلاسیسیسم می خواهد به میراثی وفادار بماند که نه تنها صوری، بلکه اخلاقی و ایدئولوژیک نیز هست. بر ضد زر و زیور هنر روکوکو Rococo، ظریف کاریهای محافل اشرافی و بر ضد موضوعات پر سر و صدا، قهرمان پروری و وطن پرستی داد سخن می دهد. (این بخصوص لحن نئوکلاسیک در امریکای لاتین است با خ.خ. اولمودا Olmoda، آ. بلو Bello، ژوزه ماریا د هرديا J.M. de Aquina de Heredia، آکوینا د فیگوئر Aquina de Figueroe، و لوپس پلانز V. Lopez Planes، خ. کروس والریا J. Cruz Valeria) این کلاسیسیسم جدید بیشتر در بند رستگاری ملی است تا عشق. و طبیعی است که انقلاب و نیز امپراتوری، هر دو برای آن اشکال ممتازی بوده اند. آندره شینه A. Chenier و برادرش ژان ماره شینه با همه تفاوتهایی که از نظر هنر و عقیده با هم داشتند هر دو نمایندگان ادبیات نئوکلاسیک شمرده می شوند. آنها که خود را وارثان هنر یونان و روم می شمارند، علاقمندند که تجدد، یعنی نظریات علمی نیوتون و یا وقایع سیاسی روزمره را بیان کنند. در کنار آنان شعر انقلابی و تلاشهای متعدد حماسی، معادل ادبی و گاهی ناموفق پیروزی های هنری داوید David یا کانوا Canova است.

در آغاز قرن بیستم، در میان دنباله رو های اندیشه شارل موراس Ch. Mauras (۱۸۶۸-)

O. Goldsmith (۱۷۸۴) اولیور گلدسمیت (۱۷۳۰-۱۷۷۴) که اگر بخواهیم در باره خصوصیات و سبک کار هر یک از آنها جداگانه بحث کنیم از مطلب دور می شویم، اما کافی است که از طرز تفکر حاکم بر روزگار آنان به اختصار صحبت کنیم که آشنایی با طرز تفکر کلی در برخورد با سبک خاص هر نویسنده بهترین امکان را برای تعمق در آثار آنان به خواننده می دهد.

یکی از مشخص ترین جنبه های دورانی که در ادبیات انگلیس، نئوکلاسیک خوانده می شود این است که این دوران، دوران عقل، تعادل و اندازه است. جهان بینی دنیای غرب در نیمه اول قرن هجدهم تا حد زیادی تحت تاثیر افکار جان لاک J. Locke (۱۶۳۲-۱۷۰۴) است. لاک عقل را در زندگی انسان رهنمای اصلی می داند. دین مسیح را هم دینی موافق عقل می شمارد و همراه با شافقتسبری Shaftsbury از آموزش مبنی بر عقل و طبیعت دفاع می کند و معتقد به آینی تجربی و انسان محور است. از طرف دیگر باید به انعکاس کشفیات اسحق نیوتن I. Newton (۱۶۴۸-۱۷۲۷) در باره قانون طبیعی در آغاز قرن هجدهم اشاره کرد دایر بر اینکه سراسر جهان با نظم موازی با اصول عقلی کار می کند و عاملی که طبیعت را نیز مانند هر چیز دیگری روشن می کند و بر مخفی ترین قوانین طبیعت پرتو می افکند، عقل انسانی است. از این رو الکساندر پوپ شاعر این دوران بر سنگ گور نیوتن در صومعه وست مینستر این دو مصراع را نوشت:

**Nature and Nature's Laws hid in Night
God said "Let Newton Be"! And all was
Light¹**

(۱۹۵۲) حرکتی برضد سمبولیسم آغاز شد و ادعا کرد که می خواهد به ریشه های طبیعی نبوغ فرانسوی، قبل روشنگری باز گردد و "مجله انتقادی اندیشه ها و کتابها" که در سال ۱۹۰۸ آندره تریو A. Therve (۱۸۹۱-۱۹۶۷)، هانری کلوار H. Clouard و چند نفر دیگر تاسیس کرده بودند مدافع آن بود. این کلاسیسیسم جدید که با مکتب رومانی ecole romane ژان موره آ J. Moreas (۱۸۵۶-۱۹۱۰) متحد شده بود، به صورت جریان دوگانه ای درآمد که اولی سیاسی بود و تمایلات کاتولیکی و میهنی داشت، دومی هنری و جمال شناختی بود که نماینده آن P. Valery پل والر (۱۸۷۱-۱۹۴۵) است.

در آلمان، نئوکلاسیسیسم که تیوری آن را پل ارنست P. Ernst (۱۸۶۶-۱۹۳۳) و ویلیام فن شولتز W. Von Scholtz (۱۸۷۴-۱۹۶۹) بیان کردند و توسعه دادند، اساساً عکس العملی بود برضد ناتورالیسم و امپرسیونیسم.

نئوکلاسیسیسم انگلستان

در ادبیات انگلیس، به طور کلی، دورانی که نیمه دوم قرن هفدهم و نیمه اول قرن هجدهم را در بر می گیرد و مورخین ادبی حدود آن را از جان درایدن J. Dryden (۱۶۳۱-۱۷۰۰) تا الکساندر پوپ A. Pope (۱۶۸۸-۱۷۴۴) تعیین می کنند، دوران کلاسیک یا "نئوکلاسیک" نامیده می شود. شاعران و نویسندگان معروفی که در این فاصله زمانی زندگی کرده اند، عبارتند از درایدن، الکساندر پوپ، جوزف ادیسن J. Addison (۱۶۷۲-۱۷۱۹) جاناتان سویفت J. Swift (۱۶۶۷-۱۷۴۵) سامویل جانسن S. Johnson (۱۷۰۹-۱۷۴۵)

۱. طبیعت و قوانین طبیعت در دل شب مخفی شده بود/ خداوند فرمود "نیوتن باشد!" و همه چیز غرق روشنایی شد.

پس چنان که دیدیم، در آغاز قرن هجدهم، نویسندۀ انگلیسی در جهانی که گمان می رفت طبق قوانین کلی زندگی می کند، اما در جامعه ای با حکومت مطلقه و با آئینهای مستقر و در محیطی می نوشت که کار آفریندگی ادبی را طبق سلیقه طبقات بالا می خواست. خود او هم مانند خوانندگان معتقد بود که به جهان و جامعه و انسان و طبیعت، قوانین لایتغیری حاکم است. مراعات سنت و قوانین جاافتاده، هم در زمینه جامعه و هم در زمینه جهانی، عملاً نظیر وظیفه دینی بود.

در محیطی با این طرز تلقی، طبعاً عرصه هنر نیز می بایستی قوانین لایتغیر داشته باشند. این قوانین بر میراث نویسندگان قدیم، به ویژه نویسندگان رومی متکی بود. کاخی که هومر برافراشته بود، از نظری خود طبیعت شمرده می شد. مجموعه ای پایا و با قوانین لایتغیر. پس ادبیات نیز می بایستی قوانین اساسی تاثیر گذاری ماندگارش را از چنین آثار جاودانه اقتباس کند. بدین سان انواع ادبی کلاسیک که ریشه در عهد باستان داشتند، به همان صورتی که بودند سرمشق نویسندگان قرن هجدهم انگلستان شدند، بخصوص ادبیات رومی دوران امپراتور آگوستوس (Augustus ۲۷ ق.م - ۱۴ م). که با بزرگانی نظیر ویرژیل، هوراس و اووید، عصر طلایی ادبیات رومی شمرده می شود. از این قرن هجدهم ادبیات انگلیس را "عصر اوگوستی" Augustan Age می نامند. الکساندر پوپ که هم از لحاظ نظری و هم از لحاظ عملی استاد بلامنازع ادبیات قرن هجدهم

انگلیس است، همه اصولی را که هوراس در هنر شاعری خود ذکر کرده، کلمه به کلمه پذیرفته و از آن دفاع کرده است. شاعران و نویسندگان مهم این دوران قالب های شعری و اصول نویسندگی عهد باستان را سرمشق قرار می دادند. اصل "برازندگی" و "قانون سه وحدت" را بدون کوچک ترین اعتراضی رهنمای خود ساخته بودند.

نویسندۀ قرن هجدهم معتقد بود به این که استادان بزرگ عهد باستان همه آن جنبه های زندگی را که قابل بحث در ادبیات بودند وارد آثار خود کرده اند و موضوعهای گفتنی را به پایان رسانده اند. اکنون وظیفه ای که او به گردن دارد این است که همان موضوعهای گفته شده را بار دیگر با هوش و نکات، در قالبهای ظریف تر و زیباتری بسراید. اشعار او نیز همین نکته را به صورت عینی تری بیان می کند.

در ادبیات قرن هجدهم انگلیس، انسان به عنوان عضو جامعه ای که نظام آن با سنتهایش در رابطه است، موضوع اثر هنری است. در عرصه ادبیات نیز، هف از نوشته، تقلید اعمال آدمی است و با این تقلید هم سرگرم می کند و هم می آموزد. در واقع باز هم از این گفته لاک پیروی شده است که بهترین چیزی که انسان باید بداند شناسایی خویشتن است. پوپ این اندیشه را در یک بیت با قاطعیت یک اندرز یا کلمات قصار بیان می کند.

**Know then they self; Presume not God
to scan:
The proper study of mankind is man 1**

۱. پس خود را بشناس؛ در باره خداوند مشاخره مکن/ بهترین موضوع پژوهش آدمی، انسان است.

طبیعت عمومی بشر، منبع اصلی هنر است. نویسندگان با همان محدودیتی که در انتخاب موضوع دارند، از نظرتاثیرگذاری درخوانندگان یا تماشاگران اثر شان نیز می‌کوشند که در چهار چوبه زندگی عمومی، افکار و سلیقه‌های آدمی باقی بماند و در این مسیر، یک رشته حقایق عام را باید در اشعاری که مانند جواهری به دقت تراش داده شده اند جاودانه ساخت.

با این همه، باز هم همان طور که لاک می‌گوید: انسان در عین حال که می‌تواند خود را به خوبی بشناسد، قادر به شناختن عناصر دنیای بیرون، با همان دقت و قاطعیت نیست. شناختی که انسان از دنیای بیرون دارد، فقط وقتی دارای ارزش است که تک تک تصورات او از دنیای بیرون، انسجام و ارتباط معقولی با هم داشته باشند. اما برای رسیدن به این انسجام، انسان همیشه نمی‌تواند بر موانع وجود خودش غلبه کند: مثلاً مغرور است و در باره جایگاه خودش در جهان مبالغه می‌کند. باید با نوعی کف نفس، بر این موانع غلبه کرد و انسان باید حدود خود را بشناسد. این ضرورت در زندگی، شامل هنر نیز می‌شود. اصول اندازه و نظم کلی و تعادل و برابری نباید با مبالغه در نوگرایی، بدعتهای خصوصی و کشفهای غیرمنتظره متزلزل شود، قالبهای جا افتاده نباید در هم شکند. به عنوان مثال، وزن ایامبیک پنج پایی، به عنوان وضع تغییر ناپذیر آن روزگار شناخته شد و شاعران توانای این روزگار این فن شعر گفتن را از آن خود دانستند.

تمایل خردگرایانه این دوران نیز، در عالم ادب با قالبهای تازه نویسنده‌گی از قبیل مقالات

منظوم، هجو، یا مقالات منثور ظاهر می‌شود. در واقع ذهن شاعر، همراه با تراژی یونانی و آثار حماسی در آسمانها سیر می‌کند، اما هرگز تصور نمی‌کند که بتوان از نمونه‌های این انواع ادبی که در یونان باستان به دست داده شده است فراتر رفت. به این ترتیب، این دوران که مایل است به هرگونه احساس و شور و هیجانی لگام زده شود و مهار انسانها به دست عقل سپرده شود، به صورت دوران تسلط "نثر" باقی می‌ماند. حتی آثاری که در قالبهای منظوم سروده شده است، معمولاً حقایق کلی فلسفه و تاریخ و غیره را به صورت منظوم در می‌آورند و یا با انتشار مجموعه‌ای از هجویه‌ها شیوه نثروار برای خود بر می‌گزینند. در حالی که اصول کلی عقل و قوانین نگارش بدینسان حاکم باشد، دیگر جایی برای آفرینش فردی و نیرو خیال آفریننده نویسنده باقی نمی‌ماند. و وظیفه آفرینندگی باز هم به عهده شاعران قدیم یونان و روم گذاشته می‌شود و شاعران دوران نئوکلاسیک به جای این که چیزهای تازه‌ای بسرایند و جهان را با چهره متغیرش ببینند، فقط به تصاویر دوران باستان و قالبهای آن روزگار اکتفا می‌کند. مثلاً: "وقتی که می‌خواهد باغی را در زیر نور ماه بابلبل هایش تصویر کند، از پرتو دیانا، سخن می‌گوید تابیده بر بیشه زاری که در آن پریان آب، ساکت و خاموش به ناله‌های فیلومل^۲ گوش فرا می‌دهند."

۱. Diana نام رومی آرتمیس Artemis الهه یونانی ماه و شکار.

۲. Philomela دختری در افسانه‌های یونان که به پرستو [یا

بابلبل] تبدیل شده.

ماخذ: مکتبه‌های ادبی

تتبع و نگارش از هومر

این بحث ادامه دارد

اغزن پالنگ

عبدالوکیل سوله مل

دوهمه میرمن یی له ما ښکلی او ډولي ده خو په میره مې زه له دواړو ډیره گرانه يم: دی په اونۍ کې یوه شپه له دوهمې سره او په میاشت کې یو ځل د مشرې دپالنگ میلمه کیږي نوري ټولې شپې زما په پالنگ زما سره څنگ په څنگ اړوي. خو که رښتیا درته ووايم زه د میره ددومره نږدیوالي او گرانښته هیڅ خوند نه وړم، داسې انگیرم لکه په اغزن پالنگ چې هره شپه عذاب گالم .

ما مې د میره زړښت نه زوروي، ځکه زه یوازینی نجلۍ نه يم چې د زاړه په برخه شوي يم، دلته داسې نجونې چې له ما لا په زړو واده دي بې شمیره دي. ما مې د بنو شتون هم نه رېروي ځکه اوس ددوو او دريو ښځو لړل د ډیرو نارینو شوق او دود گرځیدلی دی او دا کوم شرم نه بلکې د ټولني د ډیرو کسانو ویاړ گڼل کیږي.

زه وچه هم يم، خو غاړه به نه بندوم میره مې خپله ښه ډیره خواري راسره وکړه او په ډیرو داخل او خارج داکترانو یی وگرځولم او ښه بلا خرچه یی راباندې وکړه، خدای ته به نه وه منظوره او زما د اولاد لیک به یی زما په گیده کې نه وکړی. زه په دې هم چرت نه وهم او سر پرې نه گرځوم. خو څه چې ما کړوي او په یادولو بې چا ته څه چې ځانته هم ویریرم او شرمیرم او دا ډیر وخت مې خوله پرې پټه

دا دی د واده مې درې کلونه تیر شول، چې را ودیدم نه پوره پیغله وم او نه مې د ښوونځی زده کړې تمامې وې. ایله پرون نوي د نولسو کلونو شوم. که مې پلار ظالم نه وای ورکړې اوس به مې زده کړې پوره او له دولسم ټولگي به خلاصه وای. نه، نه پلار ته به ښیرا نه کوم ځکه که یی دا دزهرو غږپ نه وای کړی او زما له ورکولو یې سر غږولی وای میره به مې هم ده په وینو کې لمبولی وای او هم به بې زه په زور را واده کړې وای. خاوند مې معمولی سړی نه و او نه دی، دده په یوه اشاره اوس هم هر څوک بلې دنیا ته تللی شي. هغه وخت چې نظام ږنگ او دده پلویانو واک ونيو دی دداسې وسله والې ډلې مشر و چې نه یی د سرو کمی و او نه دپیسو، ددې زور او ځواک له برکته خوی په زور او پیسو دومره جایداد خپل کړ چې ان کړوسیان او کودیان یی هم نشی خلاصولی.

خاوند مې ښه لور دنگ سړی دی، زما په منگ نه دی، زه بې د لور په ځای يم او پر ما برسیره دوه نوري میرمنې هم لري. یوه بې نږدې خپله او د تره لور ده. بله بې دولس کلونه وړاندې هغه وخت را واده کړه چې دپیسو باران پرې وریده. که رښتیا ووايم دوهمه میرمن بې له ما ښایسته ده چې له ما سره کله روانه وي زه پرې مشره ښکارم. میره مې ددې له پاره نه يم کړې چې ځوانه او ښکلی يم بلکې ددې لپاره چې نوري دواړه بیسواده دي. ما خو وویل چې

له شرمه سره واوښتم او له ويرې وريږدېدم،
په ستونې کې مې خبره وچه شوه خو زړه مې
وکړ:

- دا دشرم خبره ده خو...

لکه څوک چې مې ستونې په دواړو لاسو
کې ټينگ ونيسي خبره مې بيرته وژووله. دې
نيغ راکښيښاست او دقهر لمبې را پورته شوې،
په لور غږ يې وويل:

- ولې بل وخت نه و چې په دې نيمه شپه دې

...

نوره ټينگه نشوم سر مې په لاس کې ونيو او
هر گوزار ته مې ځان جوړ کړ خبره مې بيا
ورغبرگه کړه:

- دشرم خبره ده خو بده يې مه گڼه.

سترگې يې له غوسې نورې هم رږې
راووتې بغ يې وهل:

خبره وکړه خوب راځي.

په داسې حال کې چې ټول وجود مې لکه
پاڼه رپيده او زړه مې توپونه وهل له خولې مې
غلي ورووتل:

- ما ويل که ډاکټر ته لاړشئ.

نيغ په کټ کې راکښيښاست:

- ډاکټر ته! د څه لپاره؟

- ددې لپاره چې جوړشي.

بې واکه يې را بړچ وهل:

- زه ناروغ يم.

له خولې مې بې واکه کړيکه پورته شوه:

کړې د يو حقيقت بيا ن دي. خو نور مې زړه
طاقت نه کوي تا سو ته يې وايم: ميره مې له
هغې ورځې چې د خپل پالنگ بنديوانه کړې
وم نه زما دگرميدو توان درلود او نه خپل او
چې کله به يې بڼه پوره شيبه د ځان په تودولو
تيره کړه په کوروالي يې دقيقه هم نه تيريده او
چې کله به يې خپل کار وکړ دستي به يې شا
راواړوله. بيده به شو او تر سهاره به يې په
خپله بنریدا نه يوازي زما خوب وتښتاوه بلکې
گڼې انديښنې به يې زما ميلنې کړې. زه به له
سودا ټوله شپه په کټ کې تر سبا اوښتم را
اوښتم، له خولې به مې داسې دودونه بې واکه
راوتل لکه په لړما نه کې چې مې اور بل وى.
وجود به مې داسې سوزيده لکه په ټول پالنگ
چې چا اغزي کرلی او ما چوخوي. د ميره له
ليدلو داسې زوريدم لکه يو مردار حيوان چې
مې تر خوا پروت او بوى ترې خيزى. چې
ورکتل به مې خوا به راوگرځيده او نږدې به و
په خپل گرځون ټول پالنگ ولرم.

له ډيرې مودې په دې لټه کې وم چې دا
ناروغي ور ياده او وېې هڅوم چې په دې اړه
د داسې ناروغيو معالج ډاکټر ته ورشي چې
دداسې ناروغيو متخصص وى، خو نه يوازي
شرميدم چې ويريدم که بده پرې ولگيري څه
قيامت به راباندې نازل شي. زړه نا زړه مې
تير کال ورته له خولې ووتل:

- يوه خبره درته وکړم، په قهريزې خو به نه؟

خورا حيريان دريان شو، سترگې له داسې نا
ببره پوښتنې رږې راوښوې:

- دڅه شي خبره؟

- هو دا ناروغي ده.

ژړا ونيوم او په ژړا مي ور لنډه كړه:

ميره مي له دې وروسته له شرمه يوه ورځ
په مياشت كې زما ميلمه كېده او په هر ځل
راتلوبه يې تل راته ويل:

يوه شپه دې په كوروالي نه يم پوه شوى. له
خولې دې بوى هم ځى. اخر زه هم انسا نه يم.

كه دې بيا داسې بې شرمه خبره وكړه ددې
تومانچې ټول شاجور درباندي خالى كوم.

له دې سره مي ژړا ته زور وركړ.

له دې وروسته مي ميره نه يوازې ډكه
تومانچه له ځانه سره راوړى بلكې زمور د
پالنگ مخامخ په ديوال كې د تومانچې تر څنگ
لويه توره هم را ځورندوي څو ما وگواښي او
ووېروي چې كه بيا داسې څه ووايم په
تومانچې له ډز وروسته به مي په همدې تيرې
تورې سر هم پريكوي.

دا خبره نه وه دتوپك ډز و چې پرې وشو،
پرته له دې چې څه ووايي دسوكانو او لغتو
باران يې راباندي جوړ كړ:

- دسپي لورې دا خبره دې بنو څه چې كومي
فاحشي هم را ته تر اوسه نه وه كړې.

زه دده په هر راتگ داسې انگيرم چې جنازه
مي له كوتې وځي خو له دې سره سره خورا
خوشحاله يم چې دده غيابت ايله دخوب په خوند
پوه كړم ځكه پخوا به په مياشت كې ۲۹ شپې
زورېدم خو اوس ايله هماغه يوه ورځ په
مياشت كې چې دى مي د اغزن پالنگ ميلمه
وي. تل خداى ته په زاريو يم چې كه مي خداى
دا دميا شتې يوه شپه دكال په يوې شپې واړوي.
دا دى خداى مي نن دا آرمان هم پوره كړ ځكه
خاوند مي له ما لا ځوانه او بله څلرومه بنځه
وكړه. اوس به هغه په كال كې يو ځل زما
ميلمه وي. زه به اوس د كال ۳۶۵ شپې بنا يسته
خوبونه گورم ايله يوه شپه به زما په پالنگ كې
اغزى راشنه وي او هغه به هغه يوه شپه وي
چې دى مي خواته پروت وي او لكه مرداره
بوينه ترې خيژي.

په داسې حال كې چې له قهره ايشيده دستي
دكا ليو په اغوستلو شو او په هماغه دم چې په
ما يې د وهلو او ټكولو بڼه زړه تش كړ په نيمه
شپه له كوتې ووت. له دروازې وت چې مخ يې
راواړاوه او په لوړ آواز يې وويل:

- د سپي لورې كه ما داسې كوروالى نشو
كولى دا يو لښكر بچيان نو له كومه راغلل؟
نور دې دوران لار په مياشت كې به مي هم
نور په دې پالنگ كې ونه گوري.

چې ووت، شكر مي پر ځاى كړ، په زړه
كې راتيره شوه كاشكي د ايمان سوال مي كړى
واى، خوشحاله وم ځكه له عذابه د خلاصون
لويه لار مي وهلي وه.

دستي بلې خونې ته ننوتم، بڼه يخي اوبه مي
په ځان را خوشې كړې، دا لومړى ځل و چې
ما په يخو اوبو لمبل، اودس مي وكړ. راووتم
بيرته خپلې كوتې ته راغلم، مثله مي وغورولم،
په ثوابي لمانځې ودرېدم، له لمانځه وروسته
مي بيا دخداى شكر ادا كړ.

سو تهال، انگلستان

دشپې ۱۱:۳۰

د ۲۰۱۴ ميلادى كال د جون ۱۵

آخرین سرود

پارچه هایی از مندلسون (Mendelssohn)، باخ (Bach)، فینزی (Finzi)، گونود (Gounod)، جنه سیک (Janacek) و موزارت (Mozart) در تالار ارکستر سمفونی لندن نواخته شد و نوبت به اثری از دیبوسی (Debussy) رسید.

آثاری از آهنگسازان معروف یاد شده یکی پشت هم اجرا شد تا که نوبت به اثری از دیبوسی Debussy رسید. این اثر بایست همراه با سرود اجرا می شد. لحظه های انتظار همراه با سکوت، فضا را در خود پیچانیده بود. ناگهان سکوت شکست و صدای کف زدن ها تالار را درآغوش گرفت. هنرمندی روی ستیژ در کنار پیانو قرار گرفت. قد رسا، کمرباریک، پستانهای برجسته، ساغر های برآمده، ساق های بلورین و بازوان سیمگونش نگاه ها را به خود بخیه کرد. در حالی که پیراهن کوتاه سیاهش جلد شیرینی رنگ درخشانش را آذین بسته بود با چشمان شهلایی اش به تماشاچیان نظر می انداخت. به هر نگاهی که رخسار گلابی، بینی کشیده و لبان یاقوتی

ماه نوامبر بود و برگهای درختان کهن پیرامون کلیسای سنت لوکیس (St.Luke's) رنگارنگ به نظر می آمدند و از لابه لای پنجره های تالار نظرها را به خود جلب می کردند. این کلیسای کهن که در قرن هجده بنا یافته است، اکنون مرکز آموزشی و کنسرت، ارکستر سمفونی لندن می باشد.

(Old street EC1V 9NG161)

با اجرای پارچه های موسیقی، فضای روحانی تالار روحانی تر گردیده و تماشاچیان و شنوندگان را چنان به خود فرومی بُرد و چنان خاموشی و سکوت حکمفرما می بود که انگار زنده جانی در

اش رو به رو می شد چنان در آن نقش می بست که زدودنش مشکل می بود.

بلی، کیت رویال سوپرانو (Kate Royalsoprano)، در حالی که گره زلفانش را به پشت گردن بلندش جابجا می نمود برای خواندن سرود آماده می شد. لختی نگاه هایش به پنجره ها گره خورد انگار با برگهای رنگین پائیزی که در اثر نسیم پس از نیم روز آهسته آهسته در حالت رقصیدن بودند، راز و نیازی داشت.

در این حالت بود که پیانو نواز، دستش را روی شستیهای پیانو قرارداد، انگار گلهایی شگفت و شمعهایی روشن شد. نغمه دل انگیزی به نوا آمد.

کیت (Kate)، سروده ها را یکی پشت هم اجرا می کرد و در وقفه هر سرود با کف زدنهای ممتد استقبال می گردید.

او به سوی آخرین سرود پیش می رفت؛ ناگهان سکوت کرد و خاموشانه به روی ستیژ استاده ماند. همگی خاموشانه و با شگفتی متوجه او بودند ولی از و صدایی بر نمی آمد. نفس ها قید شده بودند و همه در انتظار آخرین سرود دقیقه شماری می کردند. مگر او همانگونه خاموشانه استاده بود و چنان می نمود که با خود چیزهایی می گوید. تمامی نگاه ها به او بخیه شده بود و نگاه ها چنان به او چسبیده بودند که انگار او در میان این نگاه ها داشت نوب می شد. در این حالت ناگهان او به حرکت آمد، قد

رسایش را رسا تر ساخت و این حالت پستانهای برجسته اش را برجسته تر ساخت و از چاک یخنش نمودارتر شد، ساقهایش کشیده تر شد و در مجموع اندام دلکشش کشیده تر و دلکش تر گردید. باز به پیرامونش نظر انداخت و به سوی سقف نگاه کرد و از آنجا نگاه هایش به سوی پنجره ها و شاخ و برگ درختان چرخید و از آنجا به سوی پیانو نواز آمد و در آنجا میخکوب گردید. پیانو آهسته آهسته و به وقفه ها به صدا آمد. نورها به خیره گی گرائید و رنگین شد. رنگها رنگارنگ و خفیف و خفیف تر می شد و او در این حالت با هر نوای آهسته و دل انگیز وقفه یی پیانو گره های زلفش را می گشود. به همین گونه گره های زلفانش را یکایک باز کرد و باز کرد تا آبشار گیسووانش تمامی اندام موزونش را در برگرفت و او در سایه روشنهایی نورهای رنگارنگ به چرخش آمد و آهسته آهسته و چرخان چرخان در حالی که موهای طلایی اش به دور پیکردلربایش می پیچید و از نظرها ناپدید شد ...

لندن - نوامبر 2004

من چگونه می توانم عشق ورزم؟

مصمم می نمود. هنوز در جستجو است، اما حالا دیگر نه در جستجوی پول، بلکه جستجوی آنچه وی آن را حقیقت تصور می کند. صحبتش همیشه در باره عشق و خدا است. همه جا خدا را جستجو کرده، پیش "استاد" آن زیادی رفته؛ و چون به کهولت نزدیک می شود جستجویش برای یافتن خدا شدید تر شده است. چند بار نزد من آمده است تا درباره همین گونه موضوعات پرسشهایی را مطرح کند. نگاه و حرکاتش همیشه از روی زیرکی و حسابگری است. حتی وقتی در باره جستجو خدا سوال مطرح می کند، به نظر می رسد برآورد می کند که این جستجو چقدر برایش خرج بر می دارد؛ چه مبلغ باید برای این سفر بپردازد. می دانست در سفری که در پیش دارد نمی تواند ثروت خود را همراه ببرد؛ ولی از روی حسابگری ای که جزء عادتش شده بود می اندیشید که آیا می تواند چیز دیگری با خود ببرد، "سکه" ای با خود ببرد که در آنجا هم ارزش داشته باشد؟! مردی است سخت دل؛ نه دست دهش دارد و نه قلب مهربان. همیشه مردد و نگران است که مبادا ذره ای بیشتر از آنچه باید، بدهد. امروز آمده است تا بار دیگر درد دل کند؛ راز دل بگشاید تا بلکه علاجه برای مشکلاتی که رفته رفته گریبانگیر او می شوند بیابد. مسایل و مزاحمتها فزونی می گرفت و زندگی همیشه

در ارتفاع بالا کنار کوه مشرف بر دره نشسته ایم. جریان آب رودخانه وسیع در زیر نور خورشید با رنگ نقره ای خود می درخشد. اینجا و آنجا نور خورشید از لای شاخ و برگ به هم تنیده درختان بیرون می آید، و عطر انواع گلها در فضا پیچیده. صبح دل انگیزی بود. شبم انبوه هنوز بر سطح زمین گسترده است. نسیم عطرآگین از دره می وزید و با خود صدای درهم آدمیان، و گاه صدای ناقوس کلیسا را از آن دورها به این سو می آورد. از ته دره دود مستقیم به هوا می رفت؛ نسیم آنقدر تند نبود که آن را پراکنده کند. تماشای ستون دود بسیار زیبا بود، از ته دره بر می خاست و می کوشید تا خود را به اوج آسمانها برساند. تکه ابرهای رقیق به یکدیگر می پیوستند؛ اما آسمان هنوز رنگ آبی روشن خود را داشت.

مردی که همراه ما بود چشم دیدن هیچ یک از اینها را نداشت؛ زیرا مانند همیشه حواسش پیش مسایل شخصی خودش بود. مسایل حرکت می کردند و همه جا همراه او بودند. مردی است بسیار ثروتمند و سخت، اما در عین حال همیشه تبسمی بر لب دارد. اکنون به دره می نگریم، ولی پیدا بود که زیبایی آن او را نگرفته؛ خطوط چهره اش او را عبوس و

موفق او را گل آلود می کرد. گویی "الهه" شانس و موفقیت دیگر با او نیست.

گفت: "من حالا می فهمم که چه هستم، حالا دارم خودم را می شناسم. در سالهای گذشته من به یک شکل زیرکانه و مودبانه همیشه علیه شما بودم و در مقابل حرفهایتان مقاومت می کردم. شما علیه ما ثروتمندان صحبت می کنید و سخنان تند می گوئید. به این جهت من نسبت به شما خشم داشتم ولی نمی توانستم کاری بکنم تا انتقام بگیرم؛ دستم به شما نمی رسید. نقشه های زیادی کشیدم ولی نتوانستم ضربه ای به شما بزنم. حالا شما از من می خواهید که چه کنم؟ کاش هرگز به شما نزدیک نشده بودم و به حرفهای شما گوش نکرده بودم. شبها خواب آرام ندارم، حال آنکه قبلاً خیلی خوب می خوابیدم؛ خوابهای هولناکی می بینم، حال آنکه قبلاً اصلاً خواب نمی دیدم. همیشه از شما می ترسیده ام و در دل لعن و نفرین تان می کرده ام؛ ولی گذشته گذشته است. بگوئید حالا باید چه کنم؟ همانطور که شما اشاره کردید، هیچ دوستی ندارم(۱)؛ مثل گذشته هم نمی توانم آنها را بخرم - بعد از آن اتفاق، باطنم و آنچه هستم بیش از اندازه رو شده. شاید بتوانم با شما دوست باشم. شما پیشنهاد کمک به من کرده اید؛ و حالا آمده ام. باید چه کنم؟"

افشا و رو کردن باطن خود چندان ساده نیست؛ باز گشودن و باز نمودن "خود" - که یک پدیده درهم پیچیده است- بسیار مشکل است. آیا شما واقعاً این کار را کرده اید؟ آیا سرپوش را از روی آن صندوق و مخفی گاه برداشته اید؟ - صندوقی که در آن چیزهایی چپانده اید و میل نگاه کردن به آنها را ندارید؟-

و بنابراین اصرار و کوشش به بسته ماندن آن دارید. حالا آیا میل دارید آن را باز کنید و ببینید درون آن چیست؟

"میل دارم، ولی نمی دانم چگونه باید این کار را بکنم."

آیا واقعاً میل دارید، یا فقط با میل و قصد خود بازی می کنید؟ صندوق یک بار که باز شود - ولو جزئی از آن- دوباره قابل بسته شدن نیست. (۲) در برای همیشه باز خواهد ماند - شب و روز- و محتویات آن به بیرون پرت خواهند شد. انسان ممکن است بکوشد تا از پنهان شده ها بگریزد - چنان که همیشه چنین می کند- ولی چیزهای پنهان شده در صندوق هستند - منتظر و مراقب تا هر لحظه خود را متجلی نمایند. پس آیا می خواهید در را بکشایید، سرپوش را بردارید؟

"البته که می خواهم، برای همین منظور آمده ام؛ بالاخره باید با آنها روبرو بشوم، آنها را ببینم؛ زیرا به پایان خط و به بن بست رسیده ام. ولی بگوئید چه باید بکنم؟"

باز کن و بنگر. انسانی که ثروت می اندوزد لاجرم آسیب و آزار می رساند؛ ظالم، لئیم، سخت، بی رحم، حسابگر، رند، حيله گر و نادرست خواهد شد. انسان ثروتمند مدام در جستجوی قدرت است؛ و قدرت طلبی ناشی از خودپرستی و خودمرکزیت را به وسیله الفاظ خوشنمایی از قبیل "مسئولیت"، "وظیفه"، "لیاقت و کفایت"، "صلاحیت" و نظیر اینها پنهان می کند.

"بله، همه اینها درست؛ و حتی بیشتر از اینها. من هرگز و به هیچ کس علاقه و توجه واقعی نداشته ام، مذهبی بودنم نیز ردایی بوده که عطش جلب احترام خود را زیر آن پنهان می کرده ام. حالا که به موضوع نگاه می کنم می بینم همه چیز حول خودم دور می زده. من در مرکز همه چیز بودم؛ ولی وانمود می کردم که چنین نیست. بله، من همه اینها را می بینم ولی حالا باید چه کنم؟"

قبل از هر کار انسان باید چیزها را همانگونه که هستند ببیند و بشناسد. ولی سوای اینها، چگونه انسان می تواند بدون عشق و شفقت، یعنی آن شعله بدون دود، خودخواهی و نفرت و زشتیها را از درون خود بزدايد، آنها را دور بریزد؟ تنها آن شعله است که می تواند محتویات صندوق را بسوزاند؛ آن را پاک گرداند، نه هیچ چیز دیگر؛ نه تجزیه و تحلیل، نه فداکاری، نه انکار نفس، نه اعراض از چیزهای دنیایی و نه هیچ چیز دیگر. هنگامی که شعله هست نیازی به فداکاری، کفّ نفس و اینجور کارها نیست؛ در آن صورت طوفانی از انقلاب درونت حادث شده- انقلابی ناخواسته و ناطلبیده.

"اما چگونه می توانم عشق بورزم؟ من می دانم که هیچ گرمی و محبتی نسبت به انسانها ندارم؛ بسیار بی رحم بوده ام؛ و به همین جهت هیچکس را به عنوان دوست با خود ندارم، حال آن که می توانستم داشته باشم. کاملاً بی کس و تنهاییم. حال چگونه می توانم ادراک و شناختی از عشق داشته باشم؟ آنقدر

احمق نیستم که فکر کنم می توانم از روی دانستگی و به وسیله عملی از قبیل فداکاری، اعراض و کفّ نفس و اینجور اداها آن را حاصل کنم. می دانم که هرگز عشق نداشته ام؛ اگر داشتم به این روز و به این وضعیت نمی افتادم حالا باید چه کنم؟ آیا باید از تملکات و ثروت خود چشم بپوشم؟"

وقتی شما تشخیص دادید گیاهانی که با مراقبت شدید در باغ پرورده اید ثمری جز علفهای هرزه و سمّی به بار نیاورده اند باید آنها را از ریشه برکنید؛ باید دیوارهایی را که از گیاهان سمّی حفاظت می کنند ویران سازید. شما ممکن است این کار را بکنید یا نکنید؛ زیرا باغهای ذهنی شما بسیار وسیع است- باغ هایی که با زیرکی و زرنگی گرد آنها حصارهایی کشیده اید و سخت به مراقبت آنها نشسته اید. و شما هنگامی تمام آنها، یعنی باغ و گیاه و دیوارها را ویران می نمایید که از اندیشه سوداگری، معاوضه و نفع جویی فارغ گشته اید. و این کاری است که باید بکنید. انسانی که با تملکات - روانی و مادی- بسیار می میرد، در پوچی و بیهودگی زیسته است. ولی علاوه بر همه اینها، آن شعله نیز باید باشد تا ذهن و قلب را بشوید، پاک کند، و همه چیز را طراوت و تازگی بخشد. و شعله عشق یک پدیده ذهنی نیست، چیزی نیست که ذهن آن را بپرورد. به وسیله تظاهر به مهرورزی انسان می تواند بدرخشد، ولی این آن شعله نیست. کمک و خدمت، اگرچه مفید است، ولی عشق نیست؛ گذشت و اغماض از روی تمرین، شفقت آن

راهب کلیسایی اگر از روی وظیفه باشد، سخن گفتن و رفتار ملایم و ملاحظت آمیز اگر به وسیله تمرین و کنترل خویش باشد، هیچ کدام دلیل وجود عشق نیست. پرستش یک بت، یک ایده آل و یک ایدئولوژی، هر قدر هم متعالی باشد، نشانه عشق نیست.

"به آنچه گفتید کاملاً گوش فرا دادم و همه چیز را فهمیدم؛ می دانم که در هیچ یک از این چیزها عشق نیست. ولی قلب من تهی است. و مسئله این است که چگونه می توانم آن را سرشار از عشق نمایم؟ باید چه کنم؟"

هر نوع وابستگی موجب نفی و زوال عشق می گردد. در رنج کشیدن عشق نیست؛ حسادت گرچه نیرومند است، اما آن نیز عشق نیست. لذت جویی و ارضاء آن پایدار نیست؛ دیری نمی باید که لذت پایان می یابد، حال آن که عشق را تحلیل، فرسایش و پایانی نیست.

"اینها که می گوئید، برای من فقط حرف است. من دارم از گرسنگی می میرم، مرا تغذیه کنید."

باید گرسنه بود تا تغذیه شد. اگر شما گرسنه باشید غذا خواهید یافت. (۳) آیا شما واقعاً گرسنه اید؟ اگر ولع حاکم بر شما است وسیله ارضاء آن را هم خواهید یافت؛ اما لذت آن ارضاء به زودی پایان می یابد و باز چیز دیگر و ارضاء دیگر جستجو می شود؛ و این عشق نیست.

"همه اینها درست است، ولی من چه کنم؟"

شما به این سوال چسبیده اید و هی آن را تکرار می کنید. اینکه باید چه بکنید مهم نیست؛ کار ضروری و اساسی این است که نسبت به آنچه هم اکنون می کنید آگاه باشید. شما در بند یک عمل آتی هستید؛ و این شیوه ای است برای فرار از عمل هم اکنونی، برای عمل کردن در حال. چون نمی خواهید عمل کنید مدام تکرار می کنید که "چه باید کرد؟" شما هنوز هم دارید به طرز ظریف و زیرکانه ای با خودتان بازی می کنید، دارید خودتان را فریب می دهید؛ و به این جهت قلبتان تهی است. و می خواهید آن را با چیزهایی ذهن پر کنید؛ حال آن که عشق کار ذهن نیست. بگذارید قلبتان تهی بماند، ولی آن را با الفاظ و با کارها و اشتغالات ذهن پر نکنید. بگذارید قلبتان کاملاً تهی بماند؛ تنها در آن صورت است که سرشار از عشق می گردد.

۱. بعید است این حرف نیش دار را کریشنا مورتی به او گفته باشد که "شما هیچ دوستی ندارید". عشق نه دشمنی می شناسد و نه دوستی؛ نه جهت دارد و نه مناسبت. بسیاری کسان حرفها را آنگونه می گیرند، می شنوند که نیاز دارند بشنوند. حتی حرفهای صریح و روشن، تحریف شده به گوششان می رسد. م

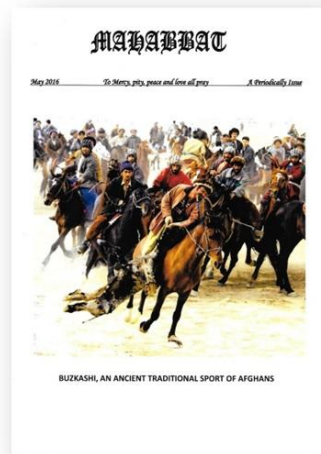
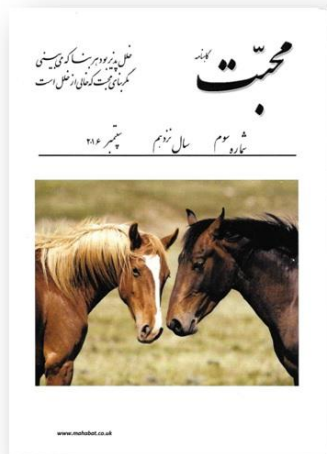
۲. نویسنده کلمه ولو، یا هر قدر، جزیی (However) Little را به کار برده. نمی دانم عبارت فوق معنی "حتی برای لحظه ای" هم می دهد یا نه. اگر ندهد، مطلب موافق با مجموعه سیستم نظری کریشنا مورتی نیست؛ مگر این که منظور عبارت این باشد که: تو اگر حتی یک روزن کوچک هم در صندوق ایجاد کنی تمام محتویات درون صندوق را می بینی. م

۳. "آب کم جو، تشنگی آور به دست تا بجوشد آب از بالا و پست"

ویژه نامه به مناسبت آغاز بیستین سال نشراتی محبت www.mahabat.co.uk

«محبت» بیست ساله شد

گاهنامه «محبت» سر از جنوری سال 2017 بیستین سال نشراتی خود را آغاز کرد.

اندیشان تحول طلب راه خود را بازکنند.

بیست سال است که محبت در عرصه های مختلف چون تاریخ، فلسفه، سیاست، تصوف و عرفان، تعلیم و تربیه، ادبیات و هنر با سائز و دیزاین زیبا نشرات دارد و توانسته همکاری دایمی یکعده دانشمندان و نویسندگانی چون داکتر شاولی، داکتر درمانگر، مهندس رزاقی، داکتر جواد طالب، مرحوم گل احمد شیفته، داکتر صالح محمد زیری، عبدالله ناروغ،

ویژه نامه «محبت» سر از جنوری سال 2017 بیستین سال نشراتی خود را آغاز کرد.

این گاهنامه موجز اما وزین و پر محتوا، طی دو دهه گذشته به مدیریت مسئول ژورنالیست پر استعداد و دانشمند محترم انجنیر همایون تاچ و همکاری یکعده قلم بدستان با صلاحیت توانست در پخش دانش و فرهنگ و انعکاس اندیشه های مترقی گامهای مؤثر بردارد و در میان روشنفکران ترقیخواه و نو

ویژه نامه «محبت» در کاغذ سپید اعلا با قطع و صحافت مقبول، پشتی و عکسهای انتخابی زیبا و دیدنی به نشر میرسد.

من بیستمین سال نشراتی ویژه نامه

«محبت» را به

مدیر مسئول آن

دوست عزیز و

دانشمندم جناب

انجنیر همایون

تاچ، هیئت تحریر

و انجمن دوستی

افغان در لندن از

صمیم قلب

تبریک گفته، در

پیشبرد و انکشاف

نشریه برای شان

موفقیت های روز

افزون آرزومیکنم

و احتراماً پیشنهاد

می نمایم تا در نشریه «محبت» چند صفحه

برای زبان اوزبیکی نیز اختصاص بدهند و به

این وسیله راه استفاده بیشتر از آن را در بین

تورکی زبانان وطن هموار بسازند.

پروفیسور، دوکتور شرعی جوزجانی

هر دو تبریکیه در فیسبوک من نشرشده.

یادداشت: پیام دانشمند فرهیخته و دوست

گرانمایه، جناب پروفیسور عبدالحکیم شرعی

جوزجانی پیش از نشر ویژه نامه محبت به

مناسبت بیستمین سال آغاز نشرات محبت به

دفتر مجله مواصلت ورزیده بود، که اظهار

سپاس فراوان می داریم، متأسفانه نسبت تراکم

دستگیر نایل عبدالقیوم نورزی و دیگران و نیز برخی شاعران معاصر چون عظیم شهبال، قراجه داغی، عبدالله ناروغ غلام حیدر یگانه، عبدالله اکبری و... را جلب کند.

نشریه درهرشماره خود اشعاری ناب و

انتخابی از شاعران کلاسیک و معاصر به

زبانهای دری و پشتو نشر میکند. درین بخش

اشعار میثاق و قراجه داغی بیشتر جلب توجه

می نماید.

نقش شاعر حساس و داستان نویس توانا شاد

روان عبدالکریم میثاق به صفت یکی از

سازمان دهندگان «انجمن دوستی افغانها» در

لندن و عضو فعال هیئت تحریر نشریه قابل

یادآوری است.

مقالات علمی، ادبی و مطالب ارزنده

معلوماتی درعرصه های مختلف دانش و

فرهنگ که زینت بخش صفحات نشریه می

شود، توسط قلم بدستان با صلاحیت تحریر و

تهیه می گردد و مورد علاقه خوانندگان قرار

می گیرد.

«محبت» بعضاً به سلسله نشرات خود ویژه

نامه هایی به مناسبت تجلیل از کارنامه های

برخی شخصیت های ملی و فرهنگی کشور نیز

تهیه و نشر میکند که بسیار ارزنده است. از

جمله میتوان از تجلیل صدمین سال تولد

شادروان براتعلی تاچ یکی از بنیانگذاران

نهضت مشروطیت سوم و چهلین روز

درگذشت نویسنده و شاعر شاد روان عبدالکریم

میثاق یادآوری کرد.

مضامین و کوتاهی در همان شماره از نشر بازماند. بدین وسیله پوزش می‌خواهیم.

ضمناً، پیشنهاد شان در مورد نشر مطالب به زبان ازبیکی را با آغوش باز آن استقبال نموده امیدواریم جناب ایشان و سایر هموطنان و اهل اندیشه و قلم مضامین و مطالب شان را به زبان ازبیکی به آدرس مجله ارسال کنند.

- محبت -

عرض سلام و احترام دارم به هیات محترم تحریر و مدیر مسؤول آن گرانقدر عزیز همایون تاج.

زمانی که شخصیت‌های نجیب گرد هم می‌آیند تا نشریه را پایه‌گذاری نمایند یقیناً که در ابتدا چندین سوال مطرح بحث می‌باشد. مسأله تمویل نشریه، نام نشریه و صاحب امتیاز نشریه که موضوع حقوقی است.

هیات تحریر، سیاست نشراتی، مارک یا سمبول نشریه.

زمانی که موضوع اسم گاهنامه مطرح بحث بوده تصمیم اتخاذ گردیده تا نام گاهنامه را بگذارند محبت؛ چه نام بزرگ که مفاهیم زیادی را احتوا می‌دارد. فرخنده و پایدار باد نام عزیز محبت.

از نظر من در بیش از بیست سال عمر که در مهاجرت و دور از وطن در گوشه‌ای از کشور شاهی هالند سپری داشته‌ام چندین ماهنامه، فصل‌نامه، هفته‌نامه و غیره به صورت مقطعی به نشر رسید و بعد از گذشته زمان محدود نسبت دلایل معلوم و نامعلوم رخت سفر بستند و خوانندگان شان را تنها گذاشتند. نتوانستند در مقابل عوامل بازدارنده مقاومت نمایند و راه‌های حل مناسب را جهت ادامه نشرات شان پیدا نمایند.

ولی گاهنامه محبت در مدت بیست سال غیر از آن که از پا نه افتاد بلکه به پیش گام نهاد، بیشتر از پیش محبوب قلوب گردید.

سادگی، روانی، تناسب‌های لفظی در حد اعتدال در نوشته‌های این گاهنامه به وضاحت

به اداره محترم گاهنامه محبت!

اجازه دهید تا تبریکات خالصانه‌ام را نسبت بیست‌مین سالگرد نشر گاهنامه محبت به پایه‌گذاران آن، به شخص و یا اشخاصی که در این راه انسانی گام گذاشته و این نشریه را بیرون از مرزهای وطن نشر و به دسترس خوانندگان مهاجر و دور از وطن گذاشتند که یقیناً باعث فروکش نمودن عطش شان در عالم غربت گردیده است.

ایجاد مفکوره و در عمل پیاده نمودن آن در شرایط بیست سال قبل کار آسان نبوده به این معنی که بیست سال قبل تکنالوژی معلوماتی و ارتباطی با گسترش امروزی نبوده که یقیناً زحمات بیشتر را تقاضا می‌نمود.

باز هم اجازه می‌خواهم تا دین خویش را با فرستادن درود به روان پاک اشخاصی که در پایه‌گذاری و هم با نوشته‌های شان وزن گاهنامه را وزمین تر نمودند، حداقل رفع مسؤولیت نموده باشم.

دیده می شود که خواننده را مجبور به تکاپوی فهم واژه های نو وارد نمی نماید.

با تاسف که در این اواخر در گفتار و نوشتار واژه هایی هجرت کرده از دیار غیر وارد ادبیات ما گردیده .

سیاست نشراتی این گاهنامه بر مبنای تفکر غیر جانبدارانه بنا یافته و توانسته خوانندگان خود را داشته باشد . و همچنان نویسندگان محترم که نوشته های شان را از این طریق به خوانندگان می رسانند با پیروی از سیاست معقول نشراتی گاهنامه محبت مورد توجه قرار دارند.

در اخیر یک بار دیگر مراتب تبریکاتم را به خاطر بیستمین سال تولد این نشریه عزیز به هیات محترم تحریر، مدیر مسؤل گاهنامه، خوانندگان و نویسندگان گرامی تجدید می دارم.

ذکی عدیل- هالند

خوانندگان "محبت" متفاوت بسازد. یعنی آنها روز های پیش از جنگ افغانستان را نیز دیده اند، ولی افغانستان نسل من، کشور جنگ، کشور پراکندگی و کشور گریز بوده است. آنها روز های آرام و با محبت افغانستان را نیز تجربه کرده اند ولی برای نسل من، قاعده در افغانستان، بی ثباتی و تفرق بوده است.

با این حال، هم برای نسل من و هم برای نسل های دیگر، جهان امروز مکان دشواری است. یعنی جهانی که در آن "محبت" نشر می شود، دنیای افراط است: افراط در ثروت، افراط در قدرت، و افراط در وحشت. امروزه، ثروت فقط هشت مرد برابر دارایی نیم جمعیت جهان است. جنگ های امروزی مانند بازی های ویدیویی گشته است. برای زنی که در قاره دیگری پشت کمپیوتر نشسته و دکمه یک ترون، "پهباد" را فشار می دهد، درک وحشت کشتار انسان ها آسان نیست. در این عصر، قاتلان کمتر عذاب وجدان می کشند.

مردم عصر ما حساسیت شان را در قبال غم و درد دیگران بیشتر از گذشته ها از دست داده اند. مردم به نحو فزایندهیی در جهان درونی و فردمحور خود غرق اند. به همین خاطر محصولات چون "آیفون"، "ای پد" و "سلفی ستیک" بیشتر بازار مصرف دارند. این محصولات است که فردیت را به رسمیت می شناسند و ترویج می کنند. در واقع، افراط فقط در عرصه سیاست، دین و اقتصاد نیست. افراط در تصمیم های فردی و روزمره انسان ها نیز رو به افزایش است. یک عامل عمده ترویج رسانه ها است.

گاهنامه محبت در جهان دشوار رسانه های اجتماعی

گاهنامه محبت زمانی آغاز به کار کرد که من صنف چهار مکتب بودم و سوال های ریاضی نظیر این را حل می کردم: اگر یک مجاهد چهار کمونیست را بکشد، شش مجاهد چند کمونیست را خواهد کشت؟ شاید همین تفاوت، تجربه مرا از اکثر دست اندرکاران و

از غرب تا شرق جهان، رسانه های جناحی طرفداران بیشتر دارند. چنین رسانه ها برای باز ساختن اذهان عامه و یا آموزش مفاهیم نو به کار نمی روند، بلکه برای تقویت پیش‌داوری ها، بزرگتر کردن عقده ها و هراس افگنی نسبت به دیدگاه های مخالف استفاده می شوند. رسانه های اجتماعی نیز از این قاعده مستثنی نیستند و تاثیر عمیقی به راه کار شیوه‌های ذهنی بشر دارند.

شاید تحول بزرگی که در فناوری اطلاعات به میان آمده بزرگترین تغییر برای ذهن بشر مدرن باشد. ذهن بشر هیچگاهی با چنین انبوه معلومات روبرو نبوده است و بار این قدر اطلاعات را حمل نکرده است، و در نتیجه ذهن بشر هیچ وقتی این قدر سراسیمه نبوده است. تا پیش از اختراع قطار یعنی مدتی بیشتر از دو قرن پیش، سیر اطلاعات آهسته، پیوسته و قابل پیش بینی بود. چنین اطلاعات از طریق خواندن کتاب ها، مجله ها و ملاقات با همسایگان و اقارب کسب می شد. شاید یک انسان در تمام عمرش بیشتر از پنج هزار نفر را نمی دید. ولی امروزه فقط می توان یک ساعت پیش ایستگاه تیوب (قطار زیرزمینی) در مرکز لندن این تعداد نفر را دید. فروشگاه ها هر یک به نحوی از شما می خواهد داخل دکان های شوید، تبلیغ های بازرگانی از شما می خواهد فلان محصول را مصرف کنید، مبلغان دینی از شما می خواهد نسخه دین شان را بپذیرید تا رستگار شوید و امثالهم.

این انبوه حملات معلومات به صورت واضح در رسانه های اجتماعی دیده می شود. فیس بوک، وایبر، و تس اپ، تویتر، همه ابزار

هایی اند که بشر را در آن واحد با اطلاعات و مفاهیم دوردست در تماس می گذارد. در نتیجه، رسانه های اجتماعی، ذهن بشر را بی تمرکز و پرمشغله ساخته است. مثلاً فقط در ده دقیقه استفاده از فیسبوک مردم می توانند، از خبرهای سرچوک افغانستان گرفته تا مظالم داعشیان در سوریه و یا جنایت بودایی ها در میانمار؛ از عکس کیک و کافی خویشاوندان ما در کشور غربی تا تصاویر حیوانات رو به انقراض در افریقا و یا تظاهرات ضد فلان رهبر سیاسی را در فلان گوشه جهان را ببینند. ذهن ما در فاصله زمانی بسیار کوچک، حالاتی متنوع و متضاد را تجربه می کند. یک لحظه خوش، یک دم غمگین. یک ثانیه هیجانی، ثانیه دیگر دچار ترس. یک لحظه ذهن می خواهد مفهوم پیچیده ای را یاد بگیرد و لحظه دیگر باید یک دیدار حالت فجیعی را تحمل کند.

علاوتاً، استفاده زیاد از شبکه های اجتماعی مردم را غمگین تر ساخته است. تحقیقات نشان می دهد که استفاده از شبکه های اجتماعی، روابط روزمره افراد با اعضای خانواده شان را ضعیف می سازد و در ارتباط بودن همزمان با چندین دوست و خویشاوند، افراد را غمگین تر می سازد. شاید این حرف تا حدودی غیرمنطقی به نظر آید زیرا در گذشته در تماس بودن با اعضای خانواده و دوستان به ما خوشی بار می آورد. یک دلیلش این است که در گذشته تماس ما با دیگران این قدر شلوغ نبود. مثلاً تا پانزده سال پیش در کابل، مردم همان همسایه ها و اقارب و یا همکاران و هم صنفی های خود را ملاقات می کردند. هر کدام را در گروه و جای خاصی می دیدند. آنها را

این‌ها چالش‌های اندک‌افغان‌ها را شدیدتر از غربی‌ها زیر تأثیر قرار می‌دهند.

حالا، چرا موجودیت گاهنامهٔ محبت در این جهان ضروری است؟ به دو دلیل: یکی این که خط مشی نشراتی و پالیسی "محبت"، غیرسیاسی و غیرجناحی بودن است. در "محبت" برای بزرگ کردن فلان سیاستمدار و یا گسترش تنفر حزبی و یا هویتی جایی نیست. تا حد امکان، گاهنامهٔ محبت، خوانندگان را به اعتدال و فراگیری نظریات جدید تشویق می‌کند. این کار در جهان افراط و تفریط امروزی آسان نیست. بنابراین، باید دست اندرکاران "محبت" را به خاطر حفظ این موضع و تطبیق پالیسی نشراتی شان ستود. دوم، لطف و حسن نیتی که گاهنامهٔ محبت میان دست اندرکاران اش ایجاد کرده ستودنی است. این همکاران توانسته‌اند بر مشکلات فنی و فناوری فائق آیند؛ خود را با پیشرفت‌های مفید جهان روزآمد بسازند؛ از بمباردمان اطلاعات و معلومات جان سالم بدر برند؛ و دوستی‌های دیرینه شان را قوت بیشتر ببخشند. گاهنامهٔ محبت توانسته است پیام صلح و دوستی را میان سایر خوانندگان گسترش دهد، ولی شاید بزرگترین دستاورد اش حفظ محبت میان گردانندگان گاهنامه باشد. برای "محبت" و دست اندرکاران اش همت بیشتر تمنا دارم.

این نوشته، با اندک تغییراتی در مجلس تجلیل از بیستمین سال پایه‌گذاری "محبت" در لندن ارائه شد.

جاوید نادر

آنقدر می‌دیدند که بعد از مدتی دوباره به دیدن شان رغبت پیدا می‌کردند. اکثراً در جریان ملاقات‌ها، حرف‌های جدید به میان می‌آمد که ملاقات با آنها را جالب می‌ساخت. در غیر این مردم یکدیگر را زیاد می‌دیدند، و چنین دید و باز دیدها خسته‌کننده می‌شد، آنها با آسانی می‌توانستند تماس را کم بسازند و یا قطع کنند.

ولی امروز آن طوری نیست. فیسبوک ما را در واقع از دیدن یکدیگر تا حدودی بی‌نیاز می‌گرداند. ما از رویدادهای جالب یک دیگر زود آگاه می‌شویم. ما مثلاً می‌دانیم که فلانی در کجاها مسافرت رفته است، گلودردی فلانی شدید بوده است ولی حالا رو به بهبود است، قهوه‌ای را که فلانی در فلان جا خورده مزه دار بوده است... در گذشته‌ها چند دوست پهلوی هم حضوری می‌نشستند و برای کاری که انجام می‌دادند فضای لازم را به میان می‌آوردند ولی حالا کسی می‌تواند در اتاق خوابش دراز بکشد و برنامه آواز خوانی کسی دیگری را در پارک زنده ببیند.

شاید برخی فکر کنند که چنین مشکلات را فقط غربی‌ها تجربه می‌کنند. یعنی غربی‌ها مردم فردگرا هستند ولی ما افغان‌ها دوست داریم در جمع زندگی کنیم. ولی در واقعیت، افغان‌ها در برخی موارد از آسیب‌های شبکه‌های اجتماعی بیشتر رنج می‌برند. موجودیت کاربران جعلی، پخش آوازه‌ها، تیوری‌های توطئه، خبرهای جعلی "فیک نیوز"، بیان دیدگاه‌های سیاسی به صورت لچ و پوست‌کنده، جناحی شدن تقریباً همه موضوعات، ایجاد جزیره‌های مجازی قومی و مذهبی...

گزارش

جشن بیست سالگی محبت برگزار شد

در تاریخ ۲۶ فیبروری امسال، جشن آغاز بیست سالگی نشرات "محبت" با حضور جمع کثیری از فرهنگیان هموطن برگزار گردید. این گاهنامه، سخنرانی نمود. وی نکات ناگفته و معلومات آموزنده‌ی از فراز و فرودهای زندگینامه این مجله فرهنگی را با حاضران در میان گذاشت که مورد دلچسپی

این محفل در سالون کنفرانسهای هتل "له رزرو" در لندن از ساعت سه بعد از ظهر آغاز شد و تا ساعت هفت شام ادامه یافت. فرهنگیان قرار گرفت. نامبرده از استقبال گسترده خوانندگان و سایر هموطنان از مثنی نشراتی محبت یاد کرد. مثنی که در بیست سال گذشته توانسته است، به رغم فضای نامساعد سیاسی و در آغاز این محفل، همایون تاچ، مدیر مسؤول "محبت" پیرامون پیشینه و فعالیت

مؤسسان "محبت" از سخنرانان دیگر این جلسه بودند که در رابطه با جایگاه فرهنگی گاهنامه "محبت" در خارج و داخل کشور، اظهار نظر کردند و نقش این گاهنامه را در تأمین پیوند میان هموطنان مورد ستایش قرار دادند که سخنانشان مورد توجه فرهنگیان مهمان قرار گرفت.

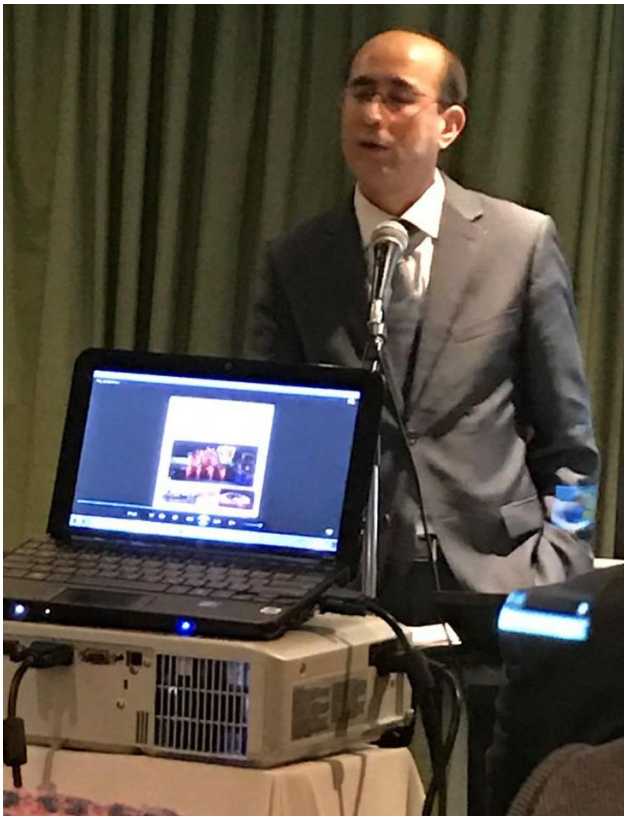
گفتنی است که همایون تاج، دکتر صالح محمد زیری و دکتر شاه ولی، و همچنین عبدالله اکبری بالنوبه از نقش فعال و آفرینشگرانه و نوآورانه زنده یاد عبدالکریم میثاق در تأسیس گاهنامه محبت اشاره کردند و تاج تأکید کرد که عنوان این نشریه نیز از میان نامهایی برگزیده شد که شادروان میثاق پیشنهاد کرده بود.

محترم لیاقت امیری، شارژدافیر و سرپرست سفارت کبرای دولت اسلامی

امنیتی در کشور و اثرات منفی آن بر هم میهنان ما، همه را به صلح، دوستی، محبت، تفاهم، همدلی، گذشت، بزرگ منشی و فداکاری دعوت می نماید و توانسته است راه در دل‌های شکسته هموطنان باز کند.

در این دیدار، محترم نور وهاب خپاند، عضو هیأت تحریر "محبت" و شخصیت سیاسی شناخته شده، سخنرانی همه جانبه‌ی زیر عنوان "محبت په شل کلنی پښه کښنودله" ارائه نمود.

محترم دکتر صالح محمد زیری، وزیر پیشین زراعت افغانستان و عضو هیأت تحریر و یکی از بنیادگذاران این نشریه، محترم جاوید نادر، نویسنده و پژوهشگر، محترم عبدالله اکبری، شاعر و ادبیات شناس و محترم دکتر شاه ولی، وزیر خارجه پیشین افغانستان، عضو هیأت تحریر و یکی از

افغانستان در لندن با ابراز تبریکی به مناسبت آغاز بیستمین سال نشرات محبت، اظهار امیدواری کرد تا محبت برای سالهای بیشتر بتواند به نشرات خویش ادامه دهد و رسالت خود را در حفظ و رشد فرهنگ کشور ایفا نماید. وی در مورد نقش اثرگذار نشرات برون مرزی سخنان ارزشمند ایراد نمود و از مثنی نشراتی محبت که در جهت ایجاد محبت، همدلی، صلح و تفاهم؛ به دور از کدورت، رقابت های ناسالم و سایر عوامل منفی پی ریزی شده است استقبال کرد.

محترم دستگیر نایل نویسنده و پژوهشگر

ادبیات دری، در بخشی از این برنامه پردامنه فرهنگی، نکات ارزشمندی در رابطه با موقعیت "محبت" در میان رسانه ها و بویژه رسانه های "انترنتی" ارائه کرد.

در خلال این برنامه، محترم شاهی بی ناله، شاعر؛ محترم حمدالله گران، شاعر، محقق و سیاستمدار و محترم عبدالله اکبری، شاعر و پژوهشگر، اشعار تازه خود را برای حاضران، قرائت کردند و بانو نیلوفر نایل، قطعه شعری در رابطه به این جشن برای حاضران دکلمه کرد.

در جریان این برنامه، همه فرهنگیان و

سخنرانان، از پیگیری نشرات گاهنامه محبت در بیست سال گذشته، با وجود محدودیتهای گوناگون یادآوری نموده و این کار بزرگ فرهنگی را مورد ستایش قرار دادند و از ابتکارات و زحمات مدیر مسؤول، هیأت تحریر و همکاران بالفعل نشریه با سپاسگزاری فراوان یادآوری نمودند.

در بخش دوم این گردهمایی، میزگردی به نام "نقش فرهنگ در رفع خشونت" به گرداندگی

محترم عبدالله اکبری، برگزار شد که در آن سه تن از صاحب نظران: محترم انجنیر حمدالله گران؛ محترم اسدالله شفایی، خبرنگار و مترجم نامدار، و محترم محمد

تازه ترین شماره آن، شماره یکم، سال بیستم، جنوری ۲۰۱۷، به شکل زنده، و همچنین به طریق "سلاید شو" به نمایش گذاشته شده بود که مورد توجه و دلچسپی اشتراک کنندگان این گردهمایی فرهنگی قرار گرفت.

در پایان این برنامه فرهنگی چهار ساعته، مهمانان به

صرف غذا در سالون غذاخوری هتل "له رزرو" دعوت شدند.

(محبت)

اسلم جوادی، صاحب امتیاز و مدیر مسؤول روزنامه "جامعه باز" حضوری فعالی داشتند. این کارشناسان بعد از ارایه نظرات توضیحی بسیار مفید، به پرسشهای حاضران نیز پاسخ گفتند.

مجموعه "محبت" از شماره نخست تا

قنبر علی تانش

این شعر نیست

این ها که پاره های جگر هست، شعر نیست
یا اینکه شعله هست و شرر هست، شعر نیست

این واژه ها که خاک قدم ها شده تو را
این گونه خاضعانه، که سر هست، شعر نیست

مردی که لابه لای غزل راه می رود
هر چند خسته هست و پکر هست، شعر نیست

مردی که ابر بسته به پلک و به کلک خود
از دست خویش دست به سر هست، شعر نیست

قمری شده است مرد، غزلخوان چشم یار
افسوس دور، دور قمر هست، شعر نیست

این شاخه در غروب که آتش گرفته است
تنهایی بلند شجر هست، شعر نیست

بیتی که در گلوی شما گیر کرده است
باور نمی کنی که شکر هست، شعر نیست؟

مهمان چشم های توام این نبشته را
این تکه خاطرات سفر هست، شعر نیست

پروانه ها به گرد رخت بال می زنند
پروانه های زنده مگر هست شعر؟ نیست

در این زمانه ای که پر از جنگ زرگری است
صلح من و سلام تو زر هست، شعر نیست

پرواز کرده ام ز قفس چند روز هست
آری تغزل تو که پر هست، شعر نیست

توصیف گیسوان تو پیچیده تر شده
تنها بدان که چیز دگر هست، شعر نیست

ح. گران

که یهود که مسلمان یم زه گرم نه یم
که عرب یم که افغان یم زه گرم نه یم

زه ددغه طبیعت د مور بچی یم
که زه هر رنگه انسان یم زه گرم نه یم

پبنتنی مور زیزولی یمه وروره
په پبنتو که زه گویان یم زه گرم نه یم

پرواگیر ستا د تحقیر او تکریم نه یم
که د هر قام یا زبان یم زه گرم نه یم

کومی لوبی ته کانید یم نه پوهیرم؟
نیغ ولاړ چی په میدان یم زه گرم نه یم

نه په خوبنه یم راغلی او نه یمه
که ناکام که قهرمان یم زه گرم نه یم

عصیانگر می ولی بولی ای ناصحه
د محفوظ د لوح بیان یم زه گرم نه یم

عقل نه رسی د ژوند راز پیر اوچت دی
که زه هر څومره نادان یم زه گرم نه یم

د باطل او حق توپیر لوی کمال غواری
زه که دی کی په نوسان یم زه گرم نه یم

په تاویل د نیک او بد هسی نزاع ده
که انسان یم که شیطان یم زه گرم نه یم

تولد، مرگ او ژوندون واره جبری دی
د دوزخ که د رضوان یم زه گرم نه یم

خو انسان راته دی گران که دی هر څوک وی
چی په غم کی یی پریشان یم زه گرم نه یم

در کنار گل

ساقی بیا که میگذرد روزگار گل
 یک هفته پیش نیست دوام بهار گل
 گردان شدست کشتی گل هرطرف مگر
 دریای آتشین شده باغ از شرار گل
 از سبزه کرده فرش چمن باغهای صنع
 آمد سحاب تا که بشوید غبار گل
 عالم معطر است مگر تاجر بهار
 آورده مشک و عنبر سارا بیبا گل
 افتد بخاک سبزه و شبنم رود زخود
 از خنده خورده اند مگر کو کنار گل
 آن سرو ناز گشته خرامان سوی چمن
 آمد نسیم و کرد بیپایش نثار گل
 هر جا حبیب هست بود در پی اش رقیب
 آمد فغان و ناله ی بلبل زخار گل
 صد گریه هست در پی یک خنده مخفیا
 از شبنم است اشک روان گل

* * *

ما دل به داد و عدل مجرد سپرده ایم
 شد سده ها که نغمه بیجا سروده ایم
 بال خیال را به روال کبوتران
 بیهوده در فضا به پرواز خوانده ایم
 کردیم سرزنش همه منقار زاغ را
 پروانه های ساده دلی را ستوده ایم
 طامات را به طنز و سخن های نیشدار
 آماج کرده و به مرادش دویده ایم
 روح برابری که به ناقوس بسته اند
 دل را به گفته های دروغین فسرده ایم
 ز احساس برتری و جهانسوزی بشر
 دامن به دست دیده خونبار داده ایم
 از بس دروغ می شنود گوش روزگار
 در دام انحراف حقیقت افتاده ایم
 تار نگاه ز رنگ تعلق مشکل توان گسست
 با تار و پود مهر میهن جان تنیده ایم
 خشم زمانه در خم چوگان عزم ما
 زین عزم بی تأمل و اندیشه چه ادبار دیده ایم

* * *

command his group attacked a church and killed five people including Ginne's only daughter Lyndi Fourie. In 2002 Letlapa wrote his memoirs entitled (Child of this Soil: my life as a freedom fighter) while he was talking about his book Ginne heard him on the radio in her car and went to a launch of his book, introduced herself to him as the mother of one of the victims, she asked:

“Why did you kill my daughter?” He invited her for a talk which she accepted. This touched Letlapa deeply. He said of this “I saw in her somebody willing to listen. I felt my humanity was restored. I did not ask for forgiveness but she forgave me and it was the most important gift that one can receive from another human being.”

On another occasion in a crowd of 1500 black South Africans, Ginne was one of the eight white people who said sorry for the 350 years of oppression, slavery, colonization and apartheid. “We need forgiveness” Ginne said. Now Letlapa and Ginne work together in the Lyndi Fouri Foundation for Peace and Reconciliation in South Africa.

I was fortunate enough to be a witness to their pure, compassionate speeches which moved me and I wanted to share this extraordinary experience with my own people. Lately I have read a lot of articles about my beloved country and I get a sense of hurt, anger, accusation, sarcasm and self centeredness from them I can seldom find a gentle and forgiving article of reconciliation, healing and peace among us. It is safe to say that we have all done wrong somewhere in the past. We all need to be forgiving. We all need to forgive. It is the only way for Afghanistan's future. Each one of us can make a difference. Each one of us can build a trust and a better world for the next generation. It is understandable that peace can not be brought in a day, a month or a year but if those who are in the position of influence can take the responsibility to bring people together instead of separating them and stirring the pot of hatred we can play a big role in the beginning of building a bridge between our different nationalities and cultures. I learned this from Ginne and Letlapa.

By: Sh.bebe Shah

MAHABBAT

A none periodical newsletter published by ADS
(Afghan Dosty Society)
22 Town Field Way, Isleworth, Middlesex, TW7 6TN, UK
Tel: 0044(0)20 88472609 - 0044(0)7956190157
E-mail: mahabbat.dosti@gmail.com
Bank name: Barclays,
Account No: 23541010, Sort Code: 20-70-70, UK
SWIFTBIC BARCGB22- IBAN GB33 2070 70235410 10

بنیادگذار و صاحب امتیاز: انجمن دوستی افغان

تحت نظریات تحریر
مدیر مؤول: هایون مانج
بهایی اشتراک یک ساله: بریتانیسی پوند سترلینگ. سایر کشورها معادل آن
بهایی تک شماره: ۸ پوند سترلینگ

MAHABAT

January 2017

To Mercy, pity, peace and love all pray

A Periodically Issue

Building bridges and Closing the Gaps

I have been fortunate enough to have been invited for the annual conference of Initiatives of Change in Caux, Switzerland for the second time.

Initiatives of Change is an international network to people of all nationalities, cultures, religions and beliefs who work towards change locally and globally by starting with change in their own lives implementing them on a large scale. It was established in 1946 by Frank Buchman. It's headquarters are in Caux and federates 32 national bodies. Current outreach programmes in 60 countries are aimed at strengthening democratic values, family life and personal relationships, fighting the causes of poverty and corruption and building communities.

The conferences explored the journey starting from personal decisions to changing the societies throughout the world, closing the gap between the rich and poor, building a bridge between the East and West in a positive way, battling the corrupt political systems and working on reconciliation and peacebuilding initiatives. The conference had an enormous effect on me and brought me to question myself in terms of love, purity, honesty, unselfishness and forgiveness. I had to ask myself "Do I have the capacity to change? To forgive the people who hurt me on a personal level and to be honest, fair, pure and unselfish?" The answer is 'As long as I am aware of my own strengths and weaknesses, I am heading in the right direction'. We can't change our societies until we change ourselves. If we don't know our own values it is hard to break the cycles of hatred when we still harbour hate ourselves. It is hard to be forgiven if we aren't willing to forgive. We must heal our own wounds, but acknowledge the wounds of others.

I felt extremely privileged to have met a white South African lady named Ginne Fourie with whom I had a friendly conversation with in Caux. Her humble, gentle and non-judgemental attitude made me realise how irrational and critical I am. Although our meeting was short it was an enriching experience and I learned a lot to help make up for my last few years. Her story moved me greatly and I thought it would be valuable to share this with my own people who are more or less living in an environment of animosity toward each other in the last 35 years. Ginne is a university lecturer in Cape Town, South Africa. She was invited to speak at the conference with her friend Letlapa, a black South African freedom fighter.

Back In 1978 Letlapa was 17 years old and had a deep desire to liberate his own people from the power of white South Africans. He chose the harsh route of violence to confront the whites. He quickly became the director of an illegal military operation and 1993 under his